

Michel
Houellebecq

Podvolení

ODEON

Přeložil Alan Beguivin

SOUSSION

Copyright © Michel Houellebecq and Flammarion, Paris, 2015

Translation © Alan Beguivin, 2015

ISBN 978-80-207-1653-8

Hluk ho dovedl k Saint-Sulpice; kůr odcházel; kostel brzy zavře. Vážně jsem se měl zkusit modlit, řekl si; bylo by to lepší než sedět a snít naprázdno; jenže modlit se? Netoužím po tom; jsem posedlý katolictvím, opitý jeho atmosférou kadidla a vosku, obcházím kolem, dojat až k slzám jeho modlitbami, i útroby se mi svírají z jeho žalmů a zpěvů. Jsem vskutku znechucen svým životem, unaven sám sebou, ale k tomu, abych vedl jiný život, mám daleko! A navíc... navíc... i když v kaplích bývám rozrušený, jakmile z nich vyjdu, jsem znovu bez pohnutí, vyprahlý. Vlastně, říkal si, když vstal a následoval několik osob mířících dle pokynů kostelníka ke dveřím, vlastně mám srdce ztvrdlé a vyuzené z flámů a nejsem k ničemu.

J.-K. Huysmans: *Na cestě*

Po celé mé smutné mládí mi byl Huysmans souputníkem, věrným přítelem; nikdy jsem o něm nezapochyboval, nebyl v pokušení se ho vzdát ani zaměřit se na jiné téma. Až jsem nakonec, jednoho červnového odpoledne roku 2007 po dlouhém, až trochu nepříjemném protahování obhájil před komisí univerzity Paříž IV – Sorbonny dizertaci *Joris-Karl Huysmans aneb spása po pádu*. Už následující ráno (či možná hned večer po obhajobě, už nevím jistě, večer to byl osamělý a utápěný v alkoholu) jsem pochopil, že část mého života skončila, a pravděpodobně ta nejlepší.

Tak to v našich stále ještě západních a sociálnědemokratických společnostech u těch, kdo ukončí studia, chodí, ale někteří si to neuvědomí nebo neuvědomí hned, natolik jsou hypnotizováni touhou po penězích nebo u těch nejprimitivnějších, kteří si vytvořili závislost na určitých výrobcích (těch je málo, většina, uvážlivější, propadne prostě fascinaci penězi, tím „neúnavným Próteem“), možná po konzumování. Hypnotizováni tím spíš, že touží dokázat, co v nich je, vybojovat si záviděníhodné společenské místo ve světě, jež považují za konkurenční a o němž doufají, že takový i je, poháněni uctíváním

proměnlivých idolů: sportovců, módních návrhářů, tvůrců webových stránek, herců či modelek.

Z různých psychologických důvodů, které nejsem schopen ani ochoten analyzovat, jsem se od takového schématu výrazně odchýlil. 1. dubna 1866, když mu bylo osmnáct let, Joris-Karl Huysmans zahájil svou kariéru na ministerstvu vnitra a kultu jakožto zaměstnanec zařazený v šesté třídě. Roku 1874 vydal autorským nákladem svou první sbírku básní v próze, *Kořenku*, které se dostalo jen málo recenzí vyjma jednoho velmi kolegiálního článku od Théodora de Banvilla. Jeho vstup do života, jak je vidět, nebyl nijak okázalý.

Jeho úřednický život a život obecně plynul dál. 3. září 1893 mu byla udělena Čestná legie za zásluhy ve veřejné správě. Poté, co si odsloužil předepsaných třicet let – a po započtení neplacené dovolené z osobních důvodů –, odešel v roce 1898 do důchodu. Mezitím dokázal napsat několik knih, které mě o více než století později přivedly k tomu, že jsem ho začal považovat za svého přítele. O literatuře byla napsána spousta věcí, možná až příliš mnoho (a jako akademik se specializací v tomto oboru si připadám nanejvýš povoláný o tom mluvit). Specifičnost literatury, *vyššího umění* toho Západu, který nám před očima končí, přitom není tak těžké definovat. Tak jako literatura může i hudba přivodit otřes, silné pohnutí, naprostý smutek nebo naopak extázi; tak jako literatura může i malba vyvolat okouzlení, nový pohled na svět. Avšak jedině literatura vám může dát pocit, že jste dosáhli kontaktu s jiným lidským duchem, a to v jeho celistvosti, s jeho slabostmi i velikostí, s jeho hranicemi, malostmi, utkvělými myšlenkami, vírou i přesvědčením; se vším, co toho druhého dožívá, zajímá, vzrušuje nebo odpuzuje. Pouze literatura vám umožní navázat kontakt

s duchem mrtvého, a to přímějším, úplnějším a hlubším způsobem než ledajaká konverzace s přítelem – jakkoli hluboké a trvalé může být přátelství, v rozhovoru se nikdy neotevřeme natolik jako prázdné stránce, když se obracíme k neznámému adresátovi. Jistě, když jde o literaturu, krása stylu a melodičnost vět mají svůj význam; hloubka autorových úvah, originalita jeho myšlenek nejsou k zahození; ale autor je především lidská bytost, ve svých knihách přítomná, na tom, zda píše velmi dobře, nebo velmi špatně, koneckonců moc nezáleží, hlavní je, že píše a že je ve svých knihách skutečně přítomen (je s podivem, že tak prostá, zdánlivě tak málo omezující podmínka, je ve skutečnosti natolik omezující, a že tento evidentní, snadno pozorovatelný fakt byl tak málo zkoumán filozofy různých směrů: neboť lidské bytosti z principu nedisponují ani tak kvalitou, jako stejnou kvantitou bytí, jsou všechny v zásadě srovnatelně přítomné; nicméně z odstupů několika staletí tak už nepůsobí, a příliš často cítíme, že se v průběhu stránek, diktovaných spíše duchem doby než jasně vlastní individualitou, rozplývají v neurčitou, stále přízračnější a anonymnější bytost). Podobně máme-li rádi nějakou knihu, pak máme především rádi jejího autora, kterého chceme poznat, s nímž chceme trávit čas. A během oněch sedmi let, co mi trvalo psaní dizertace, jsem žil v Huysmansově společnosti, v jeho takřka neustálé přítomnosti. Huysmans se narodil v Sugerově ulici, žil v ulici Sèvres a v ulici Monsieur a zemřel v ulici Saint-Placide, načež ho pohřbili na Montparnasském hřbitově. Skoro celý jeho život se zkrátka odehrál v šestém pařížském obvodu – tak jako se jeho pracovní dráha třicet let odvíjela v kancelářích ministerstva vnitra a kultu. I já jsem tehdy bydlel v šestém pařížském obvodě, ve vlhkém a studeném, hlavně

však přespříliš tmavém pokoji – okna vedla na maličký dvorek, jak do studny, bylo nutné rozsvěcet už ráno. Trpěl jsem chudobou, a kdybych byl měl odpovědět na jeden z těch průzkumů, které pravidelně zjišťují „tep mládí“, zřejmě bych své životní podmínky definoval jako „spíše obtížné“. Přesto jsem ráno po obhajobě (nebo ještě týž večer) nejdříve pomyslel na to, že jsem právě ztratil něco nedocenitelného, něco, co už nikdy nezískám: svobodu. Řadu let mi poslední zbytky odumírající sociální demokracie umožnily (prostřednictvím stipendia, rozsáhlého systému slev a sociálních výhod, nevalných, ale levných obědů v menzách) věnovat se celé dny činnosti, již jsem si zvolil: neomezenému intelektuálnímu setkávání s přítelem. Jak správně uvádí André Breton, Huysmansův humor je jedinečným případem humoru velkorysého, který čtenáři nahrává, aby se předem posmíval autorovi a jeho přehnaně naříkavým, hanebným nebo směšným popisům. A z této velkorysosti jsem těžil více než kdo jiný, když jsem v přihrádkách kovových táců jako z nemocnice dostával porce celerové remulády nebo kaše z tresky, které menza Bullier vydávala svým nebohým uživatelům (těm, kdo očividně neměli, kam jít, jež zřejmě vypudili ze všech přijatelných menz, kteří však měli index, a ten jim vzít nemohli), a vybavoval si Huysmansovy přívlastky jako *mrzutý sýr*, *hrozivý mořský jazyk*, představoval si, co by Huysmans z oněch vězeňských kovových přihrádek vytěžil, kdyby je zažil, a hned jsem se v menze Bullier cítil o něco méně nešťastný, o trochu méně sám.

To všechno ale skončilo; mé mládí, obecně vzato, skončilo. Už brzy (a zřejmě dost rychle) jsem se měl zapojit do pracovního procesu. A to mě nijak netěšilo.

Univerzitní studia v oboru literatury nespějí, jak známo, zhruba k ničemu, nanejvýš u těch nejnadanějších studentů vedou k dráze vysokoškolského pedagoga v oboru literatury – nastává tak poměrně úsměvná situace, kdy jediným cílem systému je jeho vlastní reprodukce s více než 95% mírou odpadu. Nijak ale neškodí, a mohou dokonce skýtat okrajovou užitečnost. Dívka žádající o práci prodavačky u Céline nebo Hermèse si bude přirozeně muset dát záležet především na svém vystupování; její bakalářský nebo magisterský diplom z moderní literatury však může znamenat přidanou hodnotu zaručující zaměstnavateli když ne přímo použitelné schopnosti, tak aspoň jistou intelektuální pružnost, a tedy předpoklad kariérního postupu – literatura kromě toho vždycky měla v oblasti módního průmyslu pozitivní konotace.

Já sám jsem si uvědomoval, že jsem součástí drtivé menšiny „nejnadanějších studentů“. Věděl jsem, že jsem napsal dobrou dizertaci, a čekal slušné hodnocení; přesto mě příjemně překvapilo *jednohlasné blahopřání komise*, a hlavně posudek, který byl vynikající, skoro oslavný. Měl jsem tak, kdybych chtěl, značnou šanci na jmenování docentem. Můj život se nicméně

svou předvídatelnou jednotvárností a plytkostí dál podobal tomu Huysmansovu před půldruhým stoletím. První roky dospělého života jsem strávil na univerzitě; pravděpodobně tam strávím i ty poslední, a možná i na téže škole (tak to ve skutečnosti úplně nedopadlo: diplomy jsem získal na univerzitě Paříž IV – Sorbonně a jmenován jsem byl na Paříži III – Nové Sorbonně, o něco méně prestižní, ale nacházející se rovněž v pátém obvodu, jen o několik stovek metrů dál).

Nikdy jsem ani v nejmenším necítil, že by mým posláním bylo učit – a o patnáct let později má kariéra tento základní nedostatek jen potvrzovala. Několik soukromých hodin, které jsem dával v naději, že si zlepším životní úroveň, mě velmi rychle přesvědčilo, že předávat vědění je většinou nemožné, různost inteligencí že je extrémní a tuto zásadní nesrovnalost nelze nijak odstranit ani zmírnit. Možná ještě závažnější bylo, že jsem neměl rád mladé lidi – a neměl jsem je rád nikdy, ani v době, kdy jsem mohl být považován za jednoho z nich. Idea mládí podle mě implikuje jistý životní entuziasmus nebo možná revoltu, doprovázené aspoň nejasným pocitem nadřazenosti nad generací, kterou se stávající mladí chystají nahradit; sám u sebe jsem nikdy nic takového necítil. Přátele jsem přitom v mládí měl – či spíše jisté spolužáky, s nimiž jsem byl schopný, aniž by mě to znechucovalo, zajít mezi přednáškami na kafe nebo na pivo. Ale hlavně jsem měl milenky, nebo spíš, jak se tehdy říkalo (a možná stále říká), *kámošky* – zhruba jednu ročně. Tyto milostné vztahy se odvíjely podle relativně neměnného schématu. Rodily se na začátku školního roku při seminářích, výměně poznámek, zkrátka při jedné z těch četných příležitostí k socializaci, tak častých ve studentském životě, jejichž absence po vstupu do pracovního života ponoří

většinu lidských bytostí do překvapivé a naprosto radikální samoty. Pokračovaly po celý školní rok, noci jsme trávili u jednoho nebo u druhého (tedy hlavně u nich, protože ponurá, až téměř nezdravá atmosféra mého pokoje se k *romantickým dostaveníčkům* přece jen nehodila), praktikovali jsme pohlavní styk (s uspokojením, které si rád představuji jako oboustranné). Po letních prázdninách, tedy začátkem dalšího školního roku, vztah končil, skoro vždy z dívčiny iniciativy. Přes léto *něco zažily*, jak mi to vysvětlily, většinou bez bližších podrobností. Některé, jistě ty méně ohleduplné, upřesnily, že *někoho potkaly*. Hm, no a? I já jsem *někdo*. S odstupem mi tato faktická vysvětlení připadala nedostatečná: skutečně, to nepopírám, *někoho potkaly*, ale to, proč tomuto setkání přikládaly takovou váhu, že vedla k ukončení našeho vztahu a k navázání vztahu nového, pouze vycházelo z mocného, avšak implicitního modelu milostného chování, o to mocnějšího, že zůstával implicitní.

Podle milostného modelu převládajícího za mého mládí (a nic mě nepřimělo k tomu, abych uvěřil, že se věci podstatně změnil) se předpokládalo, že mladí lidé po krátkém období sexuální nestálosti v preadolescenci běžné naváží *výlučné* milostné vztahy, postavené na striktní monogamii, kde už vstupovaly do hry nejen sexuální, ale i společenské aktivity (večírky, víkendy, prázdniny). Na těchto vztazích nicméně nebylo nic definitivního a musely být vnímány jako svého druhu trénink, taková *stáž* (jejichž absolvování se ostatně v pracovní sféře stávalo běžným předstupněm k prvnímu zaměstnání). Milostné vztahy proměnlivého trvání (dobu jednoho roku, již jsem poznal já, lze považovat za přijatelnou) a proměnlivého množství (průměr deset až dvacet se mi jeví jako rozumný

odhad) měly přicházet jeden za druhým, dokud to nezavršil jako apoteóza poslední vztah, který měl tentokrát být manželský a definitivní a prostřednictvím plození dětí měl vést k založení rodiny.

Dokonalá vyprázdněnost tohoto schématu se mi měla vyjevit až mnohem později, vlastně dost nedávno, když jsem v intervalu několika týdnů náhodou potkal Aurélii a potom Sandru (ale jsem přesvědčen, že setkání s Chloé nebo Violaine by mé závěry nijak významně nezměnilo). Jakmile jsem dorazil do baskické restaurace, kam jsem pozval Aurélii na večeři, pochopil jsem, že strávím příšerný večer. Navzdory dvěma lahvím bílého Irouléguy, které jsem vypil téměř sám, jsem pociťoval rostoucí, brzy až nepřekonatelnou obtíž udržet rozumnou úroveň srdečného hovoru. Nedokážu vysvětlit proč, ale od začátku mi přišlo netaktní a skoro nemyslitelné vzpomínat na společné zážitky. A pokud šlo o přítomnost, bylo zjevné, že Aurélii se nepodařilo zakotvit v manželském vztahu, že příležitostné avantýry v ní vyvolávají rostoucí znechucení, že její citový život zkrátka směřuje k nezvratnému a úplnému krachu. Přitom se snažila, minimálně jednou to zkusila, jak jsem pochopil z různých náznaků, a dosud se z tohoto neúspěchu nevzpamatovala; hořkost a zatrpkllost, s nimiž zmiňovala své kolegy, muže (když nebylo lepší téma, dostali jsme se k její kariéře – pracovala v oddělení komunikace oborového syndikátu vinařů z oblasti Bordeaux a z toho titulu hodně cestovala, zejména do Asie, a propagovala francouzská vína), s krutou očividností dokládaly, že si to *pořádně vyžrala*. Překvapilo mě, když mě přesto pozvala, těsně než jsme vystoupili z taxíku, na „poslední skleničku“. Musí být vážně vyřízená, pomyslel jsem si, a už ve chvíli, kdy se za námi dveře výtahu zavřely,

jsem věděl, že nic nebude, neměl jsem ani chuť ji vidět nahou, radši bych se tomu byl vyhnul, přesto k tomu došlo a jen se tím potvrdilo, co jsem už tušil: *nevyžrala* si to jenom v citové oblasti, i její tělo utrpělo nezvratné škody, její prsa i zadek byly už jen pohublé, smrsklé, ochablé, povislé kusy masa, už nemůže být a nikdy už se nestane předmětem touhy.

Večeře se Sandrou se odehrála podle zhruba stejného schématu s několika obměnami (restaurace nabízela plody moře, Sandra pracovala jako asistentka vedení v nadnárodní farmaceutické firmě) a i její zakončení bylo víceméně stejné s tím rozdílem, že Sandra, kypřejší a žoviálnější než Aurélie, ve mně zanechala dojem menší osamělosti. Byla velmi, nenapravitelně smutná, a věděl jsem, že její smutek ji nakonec pohltní; stejně jako Aurélie byla v podstatě jen *pták uvízlý v mazutu*, ale dokázala, mohu-li se tak vyjádřit, lépe mávat křídly. Za rok či dva odloží veškeré manželské ambice, uchová si zbytky smyslnosti, což ji přiměje vyhledávat společnost mladých zajíčků, stane se tou, již jsme za mého mládí nazývali *cougar*, a tak prožije nejspíš několik let, v nejlepším případě deset, než jí tělo povadne natolik, že zůstane definitivně odsouzena k samotě.

Ve svých dvaceti letech, kdy jsem dosahoval erekce z jakékoli příčiny a někdy i bez ní, kdy se mi stavěl takříkajíc *jen tak*, by mě byl takový vztah asi lákal, byl by nejspíš uspokojivější a lukrativnější než mé soukromé hodiny, tehdy bych to myslím *dával* s přehledem, ale teď už o něčem takovém samozřejmě nemohla být řeč, mé stále vzácnější a náhodnější erekce si žádaly pevná, pružná a bezchybná těla.

Můj vlastní sexuální život v prvních letech následujících po jmenování docentem na univerzitě Paříž III – Sorbonně se

nijak zvláště nevyvíjel. Dál jsem každoročně spal se studentkami z fakulty – a fakt, že jsem vůči nim byl v pozici učitele, toho moc nezměnil. Věkový rozdíl mezi mnou a těmi studentkami byl každopádně ze začátku nevýrazný, a až postupem času se to dalo otevřeně kvalifikovat jako přestupek, což však souviselo více s vývojem mého univerzitního statusu než s mým skutečným, dokonce i viditelným stárnutím. Vlastně jsem plně těžil z oné základní nerovnosti, kdy stárnutí u muže jen velmi pomalu ruší erotický potenciál, zatímco u žen k jeho destrukci dochází neuvěřitelně brutálně, a to během pouhých několika let, někdy měsíců. Jediný rozdíl oproti mým studentským letům byl, že nyní jsem to byl já, kdo na začátku nového školního roku vztahy utínal. Nečinil jsem tak nikterak z donchuanství, ani z touhy po bezuzdné nevázanosti. Na rozdíl od kolegy Steva, jenž spolu se mnou zajišťoval výuku literatury 19. století pro první a druhé ročníky, jsem se hned první den po prázdninách nehnal lačně objevit „nové přírůstky“ v prváku (svými mikinami, converskami a ležérně kalifornským zjevem mi silně připomínal Thierryho Lhermitta v *Dovolené po francouzsku*, když vyráží ze svého bungalovu a jde si obhlédnout novou várku rekreantek). Vztahy s těmito dívkami jsem ukončoval spíše v důsledku určité skleslosti, únavy: necítil jsem se už schopný udržovat milostný vztah a chtěl jsem se vyhnout jakémukoli zklamání, deziluzi. V průběhu školního roku jsem ale změnil názor, a to pod vlivem vnějších a velmi podružných faktorů – obvykle stačila minisukně.

A pak i to ustalo. S Myriam jsem se rozloučil koncem září a byla již polovina dubna, školní rok se blížil k závěru a já za ni stále neměl náhradu. Byl jsem jmenován profesorem, moje akademická kariéra se tak v podstatě naplnila, ale nemyslím,

že by to s tím nějak hlouběji souviselo. Naopak, krátce po rozchodu s Myriam jsem potkal Aurélii a pak Sandru, jenže to mělo zarážející, nepříjemný, nepohodlný podtext. A jak jsem o tom průběžně přemýšlel, nezbylo mi, než si to přiznat: s mými *ex* jsme si byli mnohem bližší, než jsme tušili, sexuální styky, které jsme krátkodobě udržovali, se mýjely s představou trvalého vztahu, a přesto v nás obou nakonec zanechaly srovnatelné rozčarování. Na rozdíl od nich jsem se s tím nemohl nikomu svěřit, neboť mezi muži nejsou rozhovory o intimním životě považovány za přijatelné: podle svého zaměření se budou bavit o politice, literatuře, finančních trzích nebo o sportu; o svém milostném životě ale pomlčí, a podrobnosti si odnesou do hrobu.

Podléhal jsem snad s narůstajícím věkem příznakům andropauzy? To bylo klidně možné, a tak abych si o tom udělal jasno, rozhodl jsem se trávit celé večery u stránek *Youporn*, z nichž se poslední dobou stal přední pornoweb. Výsledek byl zkrátka velmi povzbudivý. *Youporn* odpovídá erotickým představám normálních mužů, vyskytujících se rovnoměrně na celé planetě, a jak se potvrdilo po několika minutách, i já reagoval jako naprosto normální muž. Což mimochodem až tak jednoznačné nebylo, vždyť jsem velkou část života věnoval studiu autora často považovaného za jakéhosi *dekadenta*, o jehož sexualitě se mimochodem moc neví. Ale musím říct, že mě můj pokus naprosto uklidnil. Ta někdy nádherná (točená v Los Angeles týmem, v němž nechyběl osvětlovač, kulisáci a kameramani) a jindy ubohá, avšak *vintage* videa (německých amatérů) vycházela z několika totožných a příjemných scénářů. V jednom z nejběžnějších nechával muž (mladý? starý? existovaly obě verze) svůj penis pošetile odpočívat schovaný ve spodkách

nebo šortkách. Dvě mladé ženy, na rase nezáleželo, si této nepatřičnosti všimly a od té chvíle neměly klid, dokud nevy-svobodily orgán z jeho dočasného úkrytu. Snažily se ho oblou-dit, a proto ho co možná nejbláznivěji škádlily, přičemž vše probíhalo v atmosféře ženského přátelství a spiklenectví. Pe-nis přecházel z úst do úst, jazyky se křížovaly, jako se prolínají lehce neklidná hejna vlaštovek na temném nebi nad jižní částí departmentu Seine-et-Marne, když se chystají opustit Evropu a vydat se na zimní pouť. Muž, jenž se té situaci bezbřezě oddal, ze sebe dostával jen chabá slova, u Francouzů ukrutně chabá („Ty jo!“, „Ty jo, už budu!“ – to bylo tak vše, co ze sebe potomci kralovražedného národa dostali), líbivější a intenziv-nější u Američanů („Oh my God!“, „Oh Jesus-Christ!“) – nároč-ných svědků, z jejichž úst tyto věty zněly jako příkazy k uctění Božích darů (felace, pečeného kuřete), každopádně i mně se před 27palcovou obrazovkou iMac postavil, čili všechno bylo v nejlepším pořádku.

Od chvíle, co mě jmenovali profesorem, se mi snížil počet přednášek a zredukoval rozvrh, mohl jsem tedy soustředit všechny své univerzitní povinnosti na středy. Začínal jsem od osmi do deseti hodin přednáškou z literatury 19. století pro studenty druhého ročníku – Steve měl mezitím ve vedlejší aule obdobnou přednášku pro prvák. Od jedenácti do třinácti hodin jsem přednášel pro magisterské studenty o dekadentech a symbolistech. Nakonec jsem od patnácti do osmnácti hodin vedl seminář, kde jsem odpovídal na otázky doktorandů.

Ráno jsem rád jezdíval metrem něco po sedmé a podléhal tak prchavé iluzi, že patřím k „Francii, jež vstává brzy“, tedy k dělníkům a řemeslníkům, ale můj případ musel být ojedinělý, neboť v osm jsem přednášel bezmála prázdnému sálu, s výjimkou kompaktní skupiny mrazivě vážných Číňanek, které spolu navzájem skoro nemluvily a s někým jiným už vůbec. Hned, jak přišly, si zapnuly smartphony, aby si nahrály celou mou přednášku, přesto si ale dělaly poznámky do velkých sešitů 21 x 19,7 v kroužkové vazbě. Nikdy mě nepřerušovaly, na nic se neptaly, a ty dvě hodiny uplynuly, aniž jsem měl pocit, že jsem skutečně začal. Cestou z přednášky jsem potkával Ste-

va, jenž měl prezenci podobnou – Číňanky v jeho případě nahradila skupina zahalených Severoafricanek, ovšem stejně tak seriózních a neproniknutelných. Skoro vždycky mi nabídl, abychom zašli na skleničku – obvykle na mátový čaj do Velké pařížské mešity, která stojí pár ulic od fakulty. Neměl jsem rád mátový čaj ani Velkou pařížskou mešitu, neměl jsem nijak zvlášť rád ani Steva, ale šel jsem s ním. Myslím, že mi za to byl vděčný, protože ho kolegové obecně moc nebrali, vlastně bylo trochu s podivem, jak dosáhl docentury, když vůbec nepublikoval, a to v žádném významném, ale ani v druhořadém periodiku, a byl autorem jen jakési dizertace o Rimbaudovi, grandiózním *podfuku*, jak mi vysvětlila Marie-Françoise Tanneurová, také kolegyně, sama uznávaná odbornice na Balzaca. O Rimbaudovi byly napsány tisíce prací na všech francouzských, frankofonních i jiných univerzitách, Rimbaud je pravděpodobně nejomílanějším tématem dizertací všude na světě, možná s výjimkou Flauberta, takže si stačí vyhledat dvě nebo tři starší práce obhájené mimo Paříž a nenápadně je kompilovat, nikdo nemá možnost to ověřit, a nikdo nemá prostředky ani chuť se pohroužit do statisíců stran, jež studenti o *vidoucím*, jak se Rimbaud někdy označuje, stádně a bezmyšlenkovitě zaplňují. Podle Marie-Françoise Steve za svou více než slušnou univerzitní kariéru vděčil jedině tomu, že *lízal Delouzeově frndu*. To bylo možné, byť překvapivé. Chantal Delouzeová, rektorka univerzity Paříž III – Sorbonny, měla hranatá ramena, šedé vlasy na ježka a studijní program nekompromisně zaměřený na *gender studies*, takže mi připadala jako 100% lesba, ale mohl jsem se mýlit, třeba cítila k mužům nějakou zášť, projevuující se sny o dominanci, možná že v ní vyvolávalo extázi neznámého druhu, když mohla přinutit milého Steva s hez-

kou a nevinnou tvářičkou, polodlouhými kudrnatými a jemnými vlasy, aby poklekl mezi její rozložitá stehna. Ať už to byla pravda, či ne, když jsem ho to dopoledne v patiu čajovny ve Velké pařížské mešitě sledoval, jak cumlá svou odpudivou šíšu s jablečnou příchutí, nemohl jsem tu představu vyhnat z hlavy.

Mluvil jako obvykle o čerstvých jmenováních a postech v rámci univerzitní hierarchie, nemyslím, že by někdy sám od sebe začal na jiné téma. Neodbytným námětem toho dopoledne bylo, že jmenovali docentem jistého pětadvacetiletého chlapíka, autora dizertace o Léonu Bloyovi, který podle něj udržuje „vztahy s identitárním hnutím“. Zapálil jsem si cigaretu, abych získal čas, a přitom jsem uvažoval, co mu je sakra potom. Hlavou mi dokonce prolétlo, že se v něm *probouzí levičák*, ale hned jsem si to vysvětlil: levičák ve Stevovi dávno dřímá a žádná událost menšího významu, než byl politický vývoj řídicích orgánů francouzského vysokého školství, ho z jeho spánku nemohla vytrhnout. Možná to něco znamená, pokračoval, tím spíš, že i Amara Rezkho, známého díky pracím o antisemitských autorech začátku 20. století, čerstvě jmenovali profesorem. Kromě toho, zdůraznil, se konference rektorů nedávno připojila k bojkotu spolupráce s izraelskými badateli, iniciovanému některými zástupci britské akademické sféry.

Využil jsem toho, že se soustředil na vodní dýmku, která špatně táhla, nenápadně jsem se podíval na hodinky a zjistil, že je teprve půl jedenácté, těžko jsem tedy mohl odejít s omluvou, že musím stihnout další přednášku, načež mě napadlo, jak oživit hovor bez velkého rizika: už několik týdnů se znovu mluvilo o čtyři nebo pět let starém projektu vybudovat repliku Sorbonny v Dubaji (nebo v Bahrajnu? Nebo v Kataru? Tyhle země se mi vždycky pletly). Podobný plán se týkal i Oxfordu,

obě starobylé univerzity asi některou z ropných monarchií lákaly. Jelikož šlo o projekt, který nepochybně skýtal mladému docentovi slibné možnosti, neuvažuje, že by o sobě dal vědět antisionistickými postoji? A domnívá se, že bych měl udělat totéž?

Ostře a zkoumavě jsem se na Steva zadíval – chlapec nebyl příliš inteligentní a bylo snadné ho vykolejit, můj pohled zapůsobil rychle. „Jako odborník na Bloye,“ zablekotal, „musíš o tom identitárním antisemitském proudu něco vědět...“ Vyčerpaně jsem si povzdechl: Bloy nebyl antisemita a já vůbec nejsem odborník na Bloye. Pochopitelně jsem se i o něm zmiňoval, když jsem bádával o Huysmansovi, a jistěže jsem porovnával jejich práci s jazykem, a to ve své jediné vydané knize *Závratí z neologismů* – zřejmě vrcholu mého pozemského intelektuálního snažení –, jíž se každopádně dostalo výborných kritik v *Poetice* a v *Romantismu* a jíž jsem také pravděpodobně vděčil za jmenování profesorem. Šlo o to, že značná část podivných slov, které najdeme u Huysmansa, nejsou neologismy, nýbrž vzácná slova převzatá ze zvláštní terminologie některých řemeslnických cechů nebo z regionálních nářečí. Moje teze byla, že Huysmans zůstal až do konce života naturalistou, jemuž záleželo na tom, aby do svého díla začlenil skutečnou mluvu lidu, a možná v určitém smyslu zůstal i socialistou, v mládí se účastnil večerů u Zoly v Médanu, jeho vzrůstající pohrdání levicí nikdy nesmazalo počáteční averzi ke kapitalismu, k penězům a ke všemu, co mělo blízko k měšťáckým hodnotovým kategoriím, byl v podstatě jedinečným typem *křesťanského naturalisty*, zatímco Bloy, vždy lačnící po komerčním nebo světském úspěchu, svým častým užíváním neologismů usiloval jen o to, aby se odlišil, stylizoval se do perzekvovaného, světu nepřístupného duchovního světla, zvolil si v literární společ-

nosti své doby mysticko-elitářskou polohu a následně se nepřestal divit svému neúspěchu a zcela zaslouženému nezájmu o jeho klení. Byl to, jak píše Huysmans, „nešťastník, jehož pýcha je vpravdě ďábelská, a nenávist nezměrná“. Bloy mi také od samého začátku připadal jako *špatný katolík*, jehož víru a entusiasmus skutečně podněcovalo, jenom když mohl považovat své protějšky za prokleté. Přitom v době, kdy jsem dizertaci psal, jsem byl v kontaktu s různými levicovými katolicko-royalistickými kruhy, kde Bloye a Bernanose zbožňovali a kde se mě snažili navnadit na ten či onen dopis z pozůstalosti, dokud jsem si neuvědomil, že nemají nic, vůbec nic, co mi nabídnout, žádný dokument, který bych snadno nenašel sám v archivech normálně přístupných univerzitní veřejnosti.

„Určitě na to přijdeš... Přečti si znovu Drumonta,“ řekl jsem nicméně Stevovi, spíš abych mu udělal radost. Věnoval mi poslušný a naivní pohled šplhounského dítěte. Před dveřmi do auly – chtěl jsem dnes mluvit o Jeanu Lorrainovi – bránili v průchodu tři asi dvacetiletí chlapíci, dva Arabové a černochoch, tentokrát nebyli ozbrojeni a vypadali spíš klidně, jejich chování nepůsobilo nijak výhrůžně, jenže všichni, kdo přišli na přednášku, museli projít jejich skupinkou, takže jsem musel zasáhnout. Postavil jsem se před ně: určitě měli pokyn vyvarovat se provokací a respektovat zdejší učitele, tedy aspoň jsem v to doufal.

„Já tady na univerzitě učím a teď jdu přednášet,“ pronesl jsem rozhodně k celé skupince. Se širokým úsměvem mi odpověděl černochoch: „Žádný problém, pane, jenom jsme přišli navštívit svoje sestry...“ řekl a chlácholivě mávl směrem k sálu. „Sestry“ tam ve skutečnosti byly dvě, maghrebského původu, seděly vedle sebe v horní levé části auly, oblečené v černých

burkách s očima schovanými za krajkovými mřížkami, prostě jako ze škatulky. „No tak jste je viděli...“ uzavřel jsem dobrácky. „A teď můžete jít,“ trval jsem na svém. „Žádný problém, pane,“ odpověděl s ještě širším úsměvem, otočil se a odcházela pryč následován oběma kumpány, kteří nepronесли ani slovo. Po třech krocích se ke mně otočil. „Mír s vámi, pane...“ řekl s lehkou úklonou. „Dobře to dopadlo...“ oddechl jsem si a zavřel dveře, „tentokrát to dobře dopadlo.“ Nevím, co jsem přesně čekal, proslýchalo se, že v Mylhúzách, ve Štrasburku, v Aix-Marseille a v Saint-Denis došlo k napadení učitelů, ale nikdy jsem žádného napadeného kolegu nepotkal a vlastně jsem tomu ani moc nevěřil, podle Steva ostatně hnutí mladých salafistů uzavřela s univerzitním vedením dohodu, což podle něj dokazovalo už to, že v okolí fakulty se dva roky nevyskytovali žádní dealeři a pobudové. Obsahovala dohoda zákaz vstupu židovských organizací na fakultu? I o tom šly těžko ověřitelné zvěsti, až na to, že Svaz židovských studentů ve Francii skutečně nebyl od loňska zastoupen v žádném pařížském univerzitním kampusu, zatímco poboček mládežnické sekce Muslimské jednoty výrazně přibývalo.

Když jsem odcházel z přednášky (co mohlo ty dvě panny v burkách zajímat na Jeanu Lorrainovi, nechutné buzně, jež sebe samu označovala za *filantrošousta*? Znají vůbec jejich otcové přesný obsah přednášek, které děvčata navštěvují? Do literatury se toho vejde!), narazil jsem na Marie-Françoise a ji hned napadlo, že zajdeme na oběd. Můj den se zkrátka vyvrbil pěkně společensky.

Tu starou zábavnou potvoru, extrémně zízlivou po klepech, jsem měl rád; odsloužená léta ve funkci profesorky a členství v mnohých poradních komisích dodávaly jejím klepům větší váhu a dopad, než měly drby, které se donesly bezvýznamnému Stevovi. Zvolila marockou restauraci v Mongeho ulici – můj den tedy bude rovněž halál.

Pod matkou Delouzeovou se kýve židle, vychrlila na mě v tu chvíli, kdy číšník přinesl jídlo. Národní rada univerzit, která zasedala začátkem června, na její místo s největší pravděpodobností jmenuje Redigera.

Rychle jsem skoukl svůj jehněčí tažín s artyčoky a pak jsem raději, pro jistotu, překvapeně povytáhl obočí. „Jo, já vím,“ řekla, „může se to zdát nepravděpodobné, ale nejsou to jen drby, mám velmi přesné zprávy.“

Omluvil jsem se, že musím na záchod, potřeboval jsem se v klidu podívat na smartphone: na internetu se vážně najde bůhvíco, ani ne za dvě minuty jsem zjistil, že Robert Rediger je znám svými propalestinskými postoji a je jedním z hlavních přívrženců bojkotu izraelských univerzit. Pečlivě jsem si umyl ruce a vrátil se ke kolegyni.

Tažín mi stihl trochu vychladnout, škoda. „Nepočkají s tím do voleb?“ zeptal jsem se po prvním soustu, připadalo mi to jako dobrá otázka.

„Do voleb? Proč do voleb? Co by na tom změnilo volby?“
Moje otázka zřejmě až tak dobrá nebyla.

„No já nevím, přece jen za tři týdny jsou prezidentské volby...“

„Víš moc dobře, že je to hotové, stejně jako v roce 2017 postoupí Národní fronta do druhého kola a levice obhájí vítězství, vážně nevím, proč by se Národní rada měla zdržovat s čekáním na volby.“

„Máš tu přece i Muslimskou jednotu, to je velká neznámá, jestli překoná symbolickou hranici 20 %, může to poměr sil dost ovlivnit...“ Tohle tvrdit byla samozřejmě blbost, voliči Muslimské jednoty by se z 99 % přiklonili k Socialistům, na výsledku to v žádném případě nemohlo nic změnit, ale slova *poměr sil* mají vždycky v rozhovoru úspěch, vypadáte jako čtenář Clausewitze a Mistra Suna, a docela spokojený jsem byl i se *symbolickou hranicí*, Marie-Françoise skutečně potřásla hlavou, jako bych vyjádřil pozoruhodnou myšlenku, a dlouze vážila, jak by se měl případný vstup Muslimské jednoty do vlády podepsat na složení řídicích univerzitních orgánů, její kombinační inteligence běžela na plné obrátky, už jsem ani neposlouchal, jen sledoval, jak se posloupnost hypotéz promítá

na její staré tváři s ostře řezanými rysy, pravda, člověk se musí v životě o něco zajímat, říkal jsem si a uvažoval jsem, o co bych se mohl zajímat já, potvrdí-li se konec mého milostného života, možná bych se mohl přihlásit na sommeliérské kurzy vína nebo sbírat modely letadel.

Můj odpolední seminář byl únavný, doktorandi obecně byli únavní, zatímco oni ještě hledali výzvy, mně už záleželo jen na tom, jaké indické jídlo si večer ohřeju v mikrovlnce (*Chicken Biryani? Chicken Tikka Masala? Chicken Rogan Josh?*) při sledování politické debaty na France 2.

Toho večera vystoupila kandidátka Národní fronty, vyznala se z lásky k Francii („Ale k jaké Francii?“ zněly nepřilíš patřičné námitky středolevicových komentátorů), já přemítal, zda můj milostný život doopravdy skončil, nebylo to v zásadě jisté, velkou část večera jsem zvažoval, že zavolám Myriam, nějak jsem cítil, že si za mě dosud nenašla náhradu, několikrát jsem ji potkal na fakultě a pokaždé mi věnovala pohled, který by se dal označit za intenzivní, ale ona vlastně měla intenzivní pohled vždycky, i když si vybírala kondicionér, neměl bych si nic nalhávat, možná bych líp udělal, kdybych se dal na politiku, aktivisté různých uskupení žili v tomto předvolebním období mimořádně intenzivně, já ovšem uvadal, o tom nebylo pochyb.

„Šťastní jsou ti, které život uspokojuje, kteří se baví a kteří jsou spokojení,“ otvírá Maupassant článek, jež napsal o *Naruby* do deníku *Gil Blas*. Literární historie byla většinou k naturalistům tvrdá a Huysmanse oslavovali za to, že setřásl její jho, Maupassantův článek je nicméně mnohem hlubší a vnímavější než ten, který napsal Bloy v téže době do *Černého kocoura*. I Zolovy námitky dnes, z odstupu, působí rozumně: je pravda,

že des Esseintes zůstává psychologicky od první do poslední stránky týž, že v té knize se nic neodehraje, a ani odehrát nemůže, že děj v ní je v jistém smyslu nulový; stejně tak je pravda, že Huysmans nemohl v žádném případě v *Naruby* pokračovat, že to mistrovské dílo bylo slepou uličkou; avšak není to případ všech mistrovských děl? Huysmans po takové knize už nemohl být dál naturalistou, a to především Zola vystihl, přičemž umělečtější Maupassant vidí hlavně mistrovské dílo. Tyto své úvahy jsem přestřel v krátkém článku pro *Revui pro devatenácté století*, čímž jsem se na pár dní zabavil, mnohem lépe než volební kampaní, ale ani v nejmenším mi to nezabránilo myslet na Myriam.

Ve své nedávné pubertě musela Myriam být rozkošná malá gotička, než se z ní stala docela elegantní dívka s rovně střiženým účesem, velmi bledou pletí a tmavýma očima; elegantní, ale pořád dost sexy; ten nenápadný příslib erotičnosti navíc dokázala vrchovatě naplnit. Láska není u muže nic jiného než vděk za poskytnutou rozkoš, a mně nikdy nikdo neposkytl tolik rozkoše jako Myriam. Kundičku uměla sevřít, jak bylo třeba (tu jemně, pomalým a neodolatelným stiskem, tu zas rychle, živě a rozverně); než mi nastavila zadeček, nekonečně svůdně se vlnila. A co se týče felací, nikdy jsem nic takového nezažil, ke každé přistupovala, jako by byla první a měla být i poslední v jejím životě. Každá z jejích kuřeb by stačila k opodstatnění mužského života.

Nakonec jsem jí zavolal, poté co jsem ještě několik dní váhal; domluvili jsme si schůzku ještě ten večer.

S bývalými *kámoškami* si obvykle dál tykáme, ale polibek na ústa nahrazujeme pusou na tvář. Myriam na sobě měla krátkou černou sukni, rovněž černé punčocháče, pozval jsem ji k sobě domů, nechtělo se mi moc chodit do restaurace, zvědavě se rozhlédla po místnosti a pak se pohodlně usadila na pohovce, sukni měla vážně krátkou a byla nalíčená, zeptal jsem se jí, jestli chce něco pít, bourbon, jestli máš, řekla mi.

„Něco jsi tu změnil...“ spolkla doušek, „ale nevím co.“

„Závěsy.“ Pořídil jsem si dvojité okrovo-oranžové závěsy s lehce etnickými motivy. K tomu jsem si koupil kus barevně sladěné látky, kterou jsem překryl pohovku.

Otočila se a klekla si na kanapi, aby si prohlédla závěsy. „Jsou hezké,“ usoudila nakonec, „dokonce moc hezké. Ale tys měl vždycky vkus. Teda, na mača,“ opravila se. Usedla zpátky na kanape čelem ke mně.

„Nevadí ti, když ti říkám, že jsi mačo?“

„Nevím, možná to tak je, něco jako mačo nejspíš budu. Vlastně jsem nikdy nevěřil, že je zas tak dobrý nápad, aby ženy mohly volit, studovat totéž co muži, pracovat ve stejných profesích a tak. No co, zvykli jsme si na to, ale je to opravdu tak dobrý nápad?“

Překvapeně zamžourala, několik vteřin jsem měl dojem, že o tom skutečně přemýšlí, a tak jsem taky začal, chvíli jsem o tom přemýšlel, než mi došlo, že na tu otázku neznám odpověď o nic víc než na jakoukoli jinou.

„Seš teda pro návrat patriarchátu?“

„Dobře víš, že nejsem vůbec *pro* nic, ale patriarchát měl aspoň tu minimální zásluhu, že existoval, chci říct, že jako společenský systém trval v tom, čím byl, mělas tu rodiny s dětmi, které reprodukovaly víceméně stejné schéma, zkrátka to fungovalo; teď už není dost dětí, takže v tomhle smyslu máme konečnou.“

„Hm, teoreticky jsi mačo, o tom není pochyb. Ale máš vytříbený literární vkus: je jasné, že Mallarméem a Huysmansem se od primitivního mača odlišuješ. Navíc máš nezvyklý, ženský cit pro bytový textil. Na druhou stranu se pořád oblékáš jako buran. Grunge mačo, to by k tobě sedělo tak nejlíp; jenže nemáš rád ZZ Top, u tebe vždycky vedl Nick Drake. Prostě jsi rozporuplná osobnost.“

Než jsem jí odpověděl, dolil jsem si bourbon. Agrese často skrývá touhu svádět, to jsem četl u Borise Cyrulnika, a Boris Cyrulnik je těžká váha, na toho si nepřijdete, v oblasti psychiky fakt borec, tak trochu Konrad Lorenz přes lidi.

Myriam ostatně lehce rozevřela stehna, když čekala, až odpovím, a to byla řeč těla, a to opravdická.

„To si nijak neodporuje, akorát že ty používáš psychologii ženských časopisů, prostě takovou tu čistě spotřebitelskou typologii: ekologicky odpovědný měšťácký bohém, vyzývavá panička, pařmenka přátelská ke gayům, geek satanista, zenbuddhista technař, každý týden vymýšlejí nové škatulky. A já

zkrátka přesně neodpovídám žádnému zavedenému spotřebitelskému profilu, to je všechno.“

„Mohli bychom... když se zase po dost dlouhé době vidíme, tak bychom si mohli říkat něco hezkého, ne?“ tentokrát se jí zlomil hlas, až mě to uvedlo do rozpaků. „Máš hlad?“ zeptal jsem se, abych nepříjemnou chvíli zaplašil, ne, nemá, ale co, nakonec se vždycky skončí u jídla. „Dáš si suši?“ Samozřejmě souhlasila, lidi vždycky souhlasí, když jim nabídnete suši, a to nejnáročnější labužníci i ženy striktně dbající na svou linii, ohledně tohoto amorfního spojení syrové ryby a bílé rýže panuje nebývalá názorová shoda, měl jsem u sebe leták dodavatele suši a už jen jeho četba byla dost únavná, nechápal jsem, v čem se liší wasabi, maki a salmon roll, a ani jsem neměl chuť to jakkoli chápat, vybral jsem kombinované menu B3 a po telefonu ho objednal, nakonec bych možná byl udělal líp, kdybych ji vzal do restaurace, když jsem zavěsil, pustil jsem muziku, vyhrál to Nick Drake. Následovalo delší ticho, které jsem dost pitomě přerušil otázkou, jak jí jde škola. Podívala se na mě s výčítkou v očích a odpověděla, že dobrý, že uvažuje o magisterském studiu v oboru vydavatelství. S úlevou jsem mohl odbočit k obecnějšímu tématu, a mimochodem ji tak podpořit v kariérním plánu: zatímco francouzské hospodářství se skokově hroutí, knižní trh se drží dobře, vydavatelství vykazují rostoucí zisky, což je až pozoruhodné, jako by jediné, co lidem zůstává v jejich zoufalství, byla četba.

„Ty taky nevypadáš, že by ses měl dobře. Ale musím přiznat, že tenhle dojem jsem z tebe měla vždycky...“ řekla bez známky nepřátelství, dokonce spíš smutně. Co jsem na to mohl říct? Těžko se to dalo zpochybnit.

„Vypadal jsem až tak sklesle?“ zeptal jsem se po další odmlce.

„Ne, sklesle ne, ale svým způsobem hůř, vždycky jsi byl až nenormálně upřímný, neschopný kompromisů, které lidem v podstatě umožňují žít. Například řekněme, že máš pravdu s tím patriarchátem, že je jediným životaschopným řešením. Ale já jsem přece vystudovala, byla jsem vedena k tomu, abych se cítila jako jedinec, který má stejné myšlenkové a rozhodovací schopnosti jako muž, a co teda teď jako bude se mnou? Jsem na vyhození?“

Správná odpověď nejspíš zněla „Ano“, ale mlčel jsem, možná že vlastně nejsem až tak upřímný. Suši pořád nikde. Nalil jsem si další skleničku bourbonu, už třetí. Nick Drake zpíval o čistých dívkách a starobylých princeznách. A mně se pořád nechtělo udělat jí dítě, dělit se o péči o domácnost ani pořídit si klokaní kapsu na nošení mimin. Nechtělo se mi už ani píchat, tedy trochu ještě ano, ale zároveň jsem měl taky trochu chuť umřít, přestával jsem se v tom nějak orientovat, cítil jsem vzrůstající nevolnost, co kurva dělaj v tom *Rapid'Sushi*? Měl jsem ji v tu chvíli požádat, ať mi ho vykouří, mohlo to našemu páru přinést druhou šanci, ale nechal jsem nevolnost stoupat a pomalu, čím dál tím víc zabírat prostor.

„No, možná bude lepší, když půjdu...“ řekla po nejméně třímínutovém tichu. Nick Drake skončil své lamentování, plánoval jsem teď pustit Nirvanu, ale než jsem odpověděl, vypnul jsem zvuk. „Když myslíš...“

„Mrzí mě to, vážně mě to mrzí, že jsi na tom takhle,“ řekla mi v předsíni, už v kabátě, „ráda bych něco udělala, ale nevím co, nedáváš mi žádnou šanci,“ znovu jsme se políbili na tvář, nevěřil jsem, že bychom to dokázali překonat.

Suši dorazilo pár minut po jejím odchodu. Byla ho spousta.

Po odchodu Myriam jsem zůstal víc než týden sám; poprvé od chvíle, co mě jmenovali profesorem, jsem se necítil schopný ani zajistit své středeční přednášky. Intelektuální vrcholy mého života spočívaly v sepsání dizertace a vydání knihy; od té doby uplynulo přes deset let. Intelektuální vrcholy, nebo vrcholy vůbec? Tehdy jsem se aspoň cítil, že mám nějaké *poslání*. Od té chvíle jsem jen psal krátké články pro *Revui pro devatenácté století* a občas, vzácněji, pro *Literární časopis*, když tam potřebovali něco, co spadalo do mé specializace. Mé články byly jasné, výstižné a brilantní; obvykle se dočkaly chvály, tím spíš, že jsem vždy dodržel termín odevzdání. Ale stačí to jako obhajoba životního poslání? A proč by měl mít život nutně nějaké povolání? Všechna zvířata a drtivá většina lidí žije, aniž pociťuje sebemenší potřebu plnit jakékoli poslání. Vidí to tak, že žijí, protože žijí, tečka; dál pak předpokládám, že umírají, protože umírají, a tím pro ně veškerá analýza končí. Jenže já, přinejmenším jako odborník na Huysmanse, jsem se cítil povinen udělat trochu víc.

Když se mě doktorandi ptali, v jakém pořadí je vhodné přistupovat k dílům autora, kterého si vybrali jako téma dizerta-

ce, pokaždé jsem doporučoval dodržet chronologii jejich vzniku. Ne že by autorův život byl nějak důležitý; sled jeho knih spíše rýsuje určitou intelektuální biografii, mající vlastní logiku. V případě Jorise-Karla Huysmanse se tento problém pochopitelně ukazuje obzvlášť palčivě v souvislosti s *Naruby*. Jak může autor poté, co napíše tak silně originální knihu, jež zůstane ve světové literatuře raritou, vůbec psát dál?

První odpověď, jež nás napadne, samozřejmě zní: jen s největšími obtížemi. A to skutečně u Huysmanse pozorujeme. Kniha *Na mělčině*, následující po *Naruby*, je zklamáním, nemohlo tomu být jinak, a negativní dojem, pocit stagnace, pomalého úpadku neruší potěšení z četby jen proto, že autor dostal onen skvělý nápad: v knize odsouzené k tomu, aby zklamala, vylíčit příběh zklamání. Soudržnost mezi námětem a jeho zpracováním si nás esteticky získá, takže i když se trochu nudíme, přesto čteme dál, ačkoli dobře cítíme, že *na mělčině* nejsou jenom postavy při zoufalém pobytu na venkově, ale i Huysmans sám. Nebýt snových pasáží, které přerušují vyprávění a činí ho bez odvolání pochybným a nezařaditelným, skoro by se chtělo věřit, že se spisovatel pokusil o návrat k naturalismu (k nízkému naturalismu venkova, jehož obyvatelé se projevují jako ještě odpornější a chamtivější než Pařížané).

Huysmans se nakonec ze slepé uličky dokázal dostat, počínaje dalším románem, zásluhou prosté a vyzkoušené metody: zvolit si ústřední postavu, autorova mluvčího, jehož vývoj sledujeme v několika knihách. To vše jsem jasně vložil ve své dizertaci; potíže mi nastaly poté, neboť ústředním bodem Durtalova vývoje (a Huysmanse samého) od románu *Tam dole*, kde se hned na prvních stranách loučí s naturalismem, přes *Na cestě* a *Katedrálu* až po *V klášteře*, je konverze ke katolicismu.

Pro ateistu pochopitelně není snadné mluvit o určité řadě knih, jejichž hlavním tématem je náboženská konverze; stejně tak předpokládám, že někoho, kdo nikdy nebyl zamilovaný, komu by byl tento cit zcela cizí, by jistě jen těžko zajímal román popisující tento vášnivý cit. Má-li být ateista svědkem Durtalových duchovních dobrodružství, oněch střídavých ústupů a pak zase výlevů vnitřního míru, jež tvoří zápletku posledních tří Huysmansových románů, není-li schopen skutečného vcítění, bohužel u něj postupně převládne pocit, že se nutí.

V této fázi úvah (zrovna jsem se vzbudil a pil kávu, než se rozední) mě napadla krajně nepříjemná věc: tak jako *Naruby* znamenalo vrchol Huysmansova literárního života, Myriam byla zřejmě vrcholem mého života milostného. Jak zvládnou překonat ztrátu milenky? Pravděpodobná odpověď zněla, že to nezvládnou.

Než přijde smrt, zbývala mi *Revue pro devatenácté století*, příští redakční rada zasedala za necelý týden. Byla tu i předvolební kampaň. Spousta mužů se zajímá o politiku a o válku, ale mě tento druh zábavy příliš netěší, já se o politiku staral asi jako o ručníky, a nejspíš to byla škoda. Je fakt, že za mého mládí byly volby naprosto nezajímavé; průměrnost „politické nabídky“ až překvapovala. Na jedno či dvě období – podle osobního charismatu – zvolili kandidáta z levého středu, a z jakýchsi obskurních důvodů tam nemohl zůstat ještě na třetí; načež se obyvatelstvo tohoto kandidáta a obecněji levého středu nabažilo, pozorovali jsme fenomén *demokratické obměny*, kdy voliči dali mandát kandidátovi pravého středu, taktéž na jedno či dvě období, podle jeho schopností. Západní státy byly kupodivu na tento volební systém velice pyšné, přestože byl

pouhou dělbou moci mezi dvěma konkurenčními gangy, a občas se dokonce vyvolávaly války, aby tento systém vnutily zemím, jež jejich nadšení nesdílely.

Vzestup krajní pravice o něco později učinil situaci zajímavější, neboť vnesla na pořad dne zapomenutý strach z fašismu; ale až v roce 2017 se věci skutečně hnuly, a to s druhým kolem prezidentské volby. Vyděšený zahraniční tisk sledoval hanebnou, leč matematicky nevyhnutelnou podívanou, jak svůj post v zemi otevřeně naladěné stále víc napravo obhajuje levicový prezident. V následujících týdnech se ve Francii rozhostila podivná tíživá atmosféra. Dusivé, radikální zoufalství sem tam provázely nečekané záblesky revolty. Mnoho lidí se rozhodlo emigrovat. Měsíc po vyhlášení výsledků druhého kola oznámil Mohamed Ben Abbas založení Muslimské jednoty. První pokus o politické pojetí islámu, Strana francouzských muslimů, se záhy rozpadla, na čemž se podepsal nevhodný antisemitismus jeho vůdce, jenž šel tak daleko, že navázal spolupráci s krajní pravici. Muslimská jednota se z tohoto neúspěchu poučila a dala si záležet na umírněných postojích, podporujíc jen střídmě palestinské nároky a udržujíc srdečné vztahy s židovskými náboženskými autoritami. Po vzoru muslimských stran, jež se etablovaly v arabských státech, tedy vzoru, který mimochodem dříve ve Francii používala Komunistická strana, její politickou činnost jako takovou převzala i hustá síť mládežnického hnutí, kulturních institucí a charitativních spolků. V zemi, kde se chudoba každým rokem nezvratně šířila, přinesla tato politika ovoce, přenesení aktivity i odpovědnosti na četné nižší články umožnilo Muslimské jednotě značně rozšířit řady svých příznivců i nad rámec přísně konfesního členstva. Úspěch byl přímo ohromující: podle posledních průzkumů

tato pouhých pět let fungující strana dosahovala 21 % preferencí, a šlapala tak na paty Socialistům s 23 %, tradiční pravice přitom nepřesahovala 14 %. Národní fronta se 32 % zůstávala s přehledem vedoucí francouzskou stranou.

David Pujadas byl už několik let ikonou, kdy nejenže patřil do „velmi uzavřeného klubu“ politických novinářů (jako byli Cotta, Elkabbach, Duhamel a několik dalších), považovaných v dějinách médií za dostatečně schopné moderovat prezidentskou debatu mezi oběma koly, ale všechny své předchůdce také překonal. Zdvořilou důsledností, klidem, a především pak schopností ignorovat urážky, soustředit k meritu věci souboje, jež se vymykaly kontrole, a vracet jim zdání důstojné a demokratické konfrontace. Kandidátka Národní fronty i kandidát Muslimské jednoty souhlasili, aby vedl jejich debatu, zdaleka nejsledovanější z těch, které předcházely prvnímu kolu. Kdyby totiž kandidát Muslimské jednoty, jež v průzkumech od vstupu do kampaně neustále posilovala, dokázal předstihnout kandidáta Socialistické strany, došlo by k naprosto nevídanému druhému kolu se zcela neodhadnutelným výsledkem. Příznivci levice, navzdory opakovaným výzvám, které jim stále výhrůžnějším tónem adresovaly deníky a týdeníky, se zdráhali změnit preference ve prospěch muslimského kandidáta; stále početnější příznivci pravice se zdáli připraveni, navzdory velmi důrazným prohlášením svých lídrů, překročit hranici a hlasovat ve druhém kole pro „národní“ kandidátku. Ta tedy hrála o velmi mnoho – nepochybně své životní utkání.

K debatě došlo ve středu, což mi moc nesedlo; večer předtím jsem si koupil sadu indických jídel do mikrovlnky a tři lahve obyčejného červeného. Od Maďarska po Polsko se trvale

usadily anticyklonální masy vzduchu zabraňující tlakové níži soustředěné nad Britskými ostrovy postupovat k jihu; v celé kontinentální Evropě panovalo nezvykle chladné a suché počasí. Mí doktorandi mě během dne silně prudili planými dotazy typu, proč jsou druhořadí básníci (Moréas, Corbière apod.) považováni za druhořadí básníky a co jim bránilo, aby byli považováni za významné (jako Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé, když to vezmu rychle, a pak přeskočím až po Bretona). Otázky obou těch hubených, zlomyslných doktorandů rozhodně nebyly nevinné. Jeden z nich chtěl psát dizertaci o Crosovi, druhý o Corbièrovi, ale zároveň nechtěli pohořet, viděl jsem jasně, jak číhají na mou odpověď, již vnímali jako názor zástupce instituce. Zahrál jsem to do autu a doporučil jim Laforguea, který se nachází někde na půl cesty.

Během samotné debaty jsem to dost nezvládal, tedy hlavně moje mikrovlnka to nezvládala, spustila se v inovovaném programu (točila se na plné obrátky a vydávala takřka podzvukový pískot, aniž přitom ohřála požadované pokrmy), takže jsem musel své indické kombinace dodělat na pánvi, a přišel tak o značnou část pořadu. Zachytil jsem nicméně, že vše proběhlo s téměř přehnanou korektností, oba kandidáti se předháněli ve vzájemných projevech úcty, střídavě se vyznali z obrovské lásky k Francii a budili dojem, že spolu zhruba ve všem souhlasí. Ve stejné době přitom v Montfermeil vypukla bitva mezi aktivisty krajní pravice a skupinou mladých Afričanů, kteří nesympatizovali s žádnou politickou stranou – nepřiliš časté incidenty probíhaly už týden na celém území obce, neboť tam došlo ke znesvěcení mešity. Jistý identitární web druhý den tvrdil, že boje byly velmi prudké a několik lidí přišlo o život – ministerstvo vnitra však ihned informaci dementovalo. Před-

sedkyně Národní fronty i předseda Muslimské jednoty vydali jako obvykle každý své komuniké, v němž se od těchto zločinných akcí jasně distancovali. O dva roky dříve, kdy došlo k prvním ozbrojeným střetnutím, média pořídila několik šokujících reportáží, nyní se však o těchto událostech mluvilo stále míň, jako by zevšedněly. *Le Monde*, stejně jako středolevicové deníky obecně, tedy ve skutečnosti všechny noviny, několik let, dokonce snad několik desítek let pravidelně odsuzovaly „Kasandry“ předpovídající občanskou válku mezi muslimskými imigranty a západoevropským domácím obyvatelstvem. Jak mi vysvětlil jeden kolega, jenž vyučuje řeckou literaturu, je toto použití mýtu o Kasandře vlastně dost zvláštní. V řecké mytologii je Kasandra v první řadě krásná dívka, „podobná zlaté Afrodité“, píše Homér. Apollon se do ní zamiluje a výměnou za příslib milostných hrátek jí přizná dar věstectví. Kasandra dar přijme, ale odmítne se bohu vydat, ten se rozzuří a plivne jí na ústa, čímž způsobí, že Kasandra zůstane navždy nepochopena a nikdo jí nikdy nebude věřit. Postupně tak předpoví Paridův únos Heleny, začátek trojské války a varuje své trojské krajany před řeckou lstí (slavným „trojským koněm“), díky které Řekové dobudou město. Nakonec ji zavraždí Klytaimestra, a to poté, co Kasandra předpověděla svou vlastní i Agamemnonovu vraždu: ani on nevěřil jejímu varování. Kasandra je zkrátka příkladem toho, kdy se pesimistické předpovědi neustále plní, a zdálo se, když to tak člověk sledoval, že středolevicoví novináři jen opakují omyl zaslepených Trojanů. Historicky nebyla taková zaslepenost nikterak nová: ve třicátých letech se stejně zachovali intelektuálové, politici a novináři, bez výjimky přesvědčení o tom, že Hitler „přijde k rozumu“. Pro lidi žijící, a úspěšně, v určitém společenském systému je

pravděpodobně nemožné představit si hledisko těch, kteří od systému nikdy nic nečekali, a nijak je tudíž neděsí úvahy o jeho zničení.

Ale před několika měsíci se postoj středolevicových médií změnil: o násilí na předměstích a mezietnických střetech se už vůbec nemluvilo, o problému se jednoduše mlčelo, a dokonce přestalo odsuzování Kasander, jež nakonec umlkly též. Lidi obecně jako by téma unavilo, a v prostředí, kde jsem se pohyboval já, se omrzelo dříve než všude jinde; co se „má stát“, se stane, dal se shrnout všeobecný pocit. A už když jsem další den večer mířil na čtvrtletní koktejl *Revue pro devatenácté století*, věděl jsem, že se tam nejspíš bude mluvit o nedávných univerzitních nominacích, ale o střetech v Montfermeilu skoro vůbec, a ještě méně o posledních debatách před prvním kolem prezidentských voleb. Večer se konal v Chaptalově ulici v pronajatém Muzeu romantického života.

Náměstí Saint-Georges, jeho rozkošně secesní fasády, jsem vždycky měl rád, chvíli jsem postál před Gavarniho bustou a pak se vydal ulicí Notre-Dame-de-Lorette a zahrnul do Chaptalovy. V čísle 16 jsem se po krátkém dlážděném chodníku lemovaném stromy dostal až k muzeu.

Venku bylo příjemně, dvoukřídlé dveře zůstaly doširoka otevřené do zahrady, vzal jsem si sklenici šampaňského a procházel se mezi lipami, když tu jsem uviděl Alice, docentku z univerzity Lyon III, odbornici na Nervalu, její šaty z lehké látky potištěné květy živých barev byly zřejmě koktejlky, rozdíl mezi koktejlovými a večerními šaty mi sice trochu unikal, ale u Alice jsem si mohl být jistý, že zvolí vhodný oděv a obecněji vhodné chování za všech okolností, v její společnosti jsem se vždy cítil v pohodě, a proto jsem ji neváhal pozdravit, přestože se právě bavila s mladíkem s hranatým obličejem a velmi bledou pleť, jenž přišel ve sportovním saku, pod ním měl tričko fotbalového klubu PSG, na nohou výrazně červené tenisky, to vše kupodivu dohromady působilo švihácky; představil se mi jako Godefroy Lempereur.

„Jsem jedním z vašich nových kolegů...“ řekl a obrátil se

na mě, všiml jsem si, že si dal whisky bez ledu, „jmenovali mě k vám na Novou Sorbonnu.“

„Ano, slyšel jsem o tom, specializujete se na Bloye, že?“

„François Bloye vždycky nesnášel,“ zasáhla Alice pobaveně, „jako huysmansovec je samozřejmě úplně jinde.“

Lempereur se ke mně otočil a s překvapivě vřelým úsměvem rychle řekl: „Jistě, vždyť já vás znám... Moc si vaší práce o Huysmansovi cením,“ načež se na chvíli odmlčel, hledal slova, ale stále se na mě upřeně díval, pohled měl tak intenzivní, až mě napadlo, že je nalíčený, přinejmenším musel použít řasenku, a v tu chvíli mi došlo, že se mi chystá říct něco důležitého. Alice nás sledovala oním zároveň něžným a lehce posměšným způsobem, typickým pro ženy naslouchající hovůrům mužů, těch zvláštních bytostí, jež jako by neustále vážily mezi pederastií a soubojem. Listoví lip nad námi se rozvlnilo, jak se do něj náhle opřel vítr. Vtom jsem z velké dálky zaslechl neurčitý, tupý zvuk podobající se výbuchu.

„Zvláštní,“ řekl konečně Lempereur, „jak zůstáváme blízko autorům, kterým jsme se věnovali na začátku života. Dalo by se očekávat, že po jednom nebo dvou staletích vášně vyprchají, že jakožto učitelé dosáhneme určité literární objektivitě a tak. No a vůbec ne. Huysmans, Zola, Barbey d’Aurevilly, Bloy, ti všichni se znali, přátelili se nebo nenáviděli, fandili si, pak se rozkmořili, příběhy jejich vztahů tvoří francouzskou literaturu. A my s odstupem více než sta let tytéž vztahy reprodukujeme, stále zůstáváme věrni svému šampionovi, jsme pro něj připraveni se mezi sebou přátelit, naštvat, bít se za ně ve svých člancích.“

„Máte pravdu, ale tak je to dobře. Aspoň to dokazuje, že literatura je vážná věc.“

„S chudákem Nervalem se nikdy nikdo nerozkmotřil...“ ozvala se Alice, ale Lempereur ji myslím ani neslyšel, dál mě upřeně pozoroval, zcela zaujatý svým výkladem.

„Vy jste byl vždycky velice seriózní,“ pokračoval, „četl jsem všechny vaše články v *Revui*. To není tak úplně můj případ. Když mi bylo dvacet, fascinoval mě Bloy, a to svou neústupností, brutalitou, nepřekonatelnou schopností ponižovat a osočovat druhé; ale byl také především módní záležitostí. Bloy představuje vrcholnou zbraň proti dvacátému století a jeho průměrnosti, angažované hlouposti, jeho usmolenému humanitářství; proti Sartrovi, proti Camusovi, proti všem těm angažovaným šaškům; i proti všem těm odpudivým formalistům, proti novému románu, všem těm bezvýznamným absurditám. No a teď je mi pětadvacet, a pořád nemám rád Sartra, Camuse ani cokoliv blízkého novému románu; ale Bloyova virtuoziता mi začala vadit, a musím přiznat, že duchovní a posvátný rozměr, kterým se opájí, mi už skoro nic neříká. Větší potěšení mi teď dělá, když si znovu přečtu Maupassanta nebo Flauberta – a dokonce Zolu, teda částečně. A samozřejmě taky toho podivuhodného Huysmanse...“

Pravicový intelektuál jak vyšitý, ale dokáže zaujmout, pomyslel jsem si, tím si na fakultě zajistí jistou výjimečnost. Lidi můžete nechat mluvit dlouho, vždycky jsou zaujati vlastními slovy, je ale potřeba se chvílemi aspoň minimálně zapojit. Koukl jsem na Alice, nedělal jsem si iluze, věděl jsem, že tohle období ji vůbec nezajímá, orientuje se výhradně na starší romantismus, Frühromantik. Měl jsem sto chutí se Lempereura zeptat: „Jste spíš katolík, fašista, nebo od každého trochu?“ ale včas jsem se sebral, zjevně jsem ztratil veškerý kontakt s pravicovými intelektuály, už jsem vůbec nevěděl, jak se s nimi bavit.

Odněkud zdálky k nám náhle dolehl jakýsi táhlý rachot. „Co to může být?“ zeptala se Alice. „Zní to jako střelba...“ dodala váhavě. Okamžitě jsme zmlkli a uvědomil jsem si, že utichly i všechny ostatní hovory v zahradě, opět byl slyšet šelest větru v listoví a tiché kroky na štěrku, řada hostů opouštěla sál, kde probíhala recepce, všichni zvědavě zvolna popocházeli mezi stromy. Kolem mě prošli dva učitelé z montpeliérské univerzity, kteří si zapnuli smartphony a drželi je nějak divně; displej nastavený vodorovně, jako proutkař virguli. „Nic...“ špitl jeden úzkostlivě, „pořád jen summit G20.“ Jestli si představují, že zpravodajské kanály o tomhle něco přinesou, tak to jsou na omylu, pomyslel jsem si, nedozvíme se nic ani dneska stejně jako včera o událostech v Montfermeil, mediální blackout je totální.

„V Paříži to bouchlo poprvé,“ poznamenal Lempereur nezúčastněně. V téže chvíli k nám opět dolehl zvuk střelby, muselo to být někde blízko, tentokrát byla slyšet velmi jasně, a nato se ozvala mnohem silnější exploze. Všichni hosté se otočili tím směrem. Nad budovami stoupal k nebi sloup kouře; patrně se to odehrávalo zhruba na náměstí Clichy.

„Tak myslím, že naše malá slezina skončí předčasně...“ pronesla Alice, aby řeč nestála. A skutečně, mnoho hostů se snažilo telefonovat a někteří začali směřovat k východu, ale pomalu, nárazově, jako by chtěli ukázat, že mají situaci pod kontrolou a nijak nepodléhají panice.

„Můžeme pokračovat v rozhovoru u mě doma, jestli chcete,“ navrhl Lempereur. „Bydlím v ulici Kardinála Merciera, je to kousek.“

„Zítra přednáším v Lyonu, v šest mi jede TGV,“ řekla Alice. „Myslím, že půjdu radši domů.“

„Víš to jistě?“

„Ano, asi je to zvláštní, ale vůbec se nebojím.“

Podíval jsem se na ni a uvažoval jsem, zda jí to mám rozmlouvat, kupodivu jsem se nebál ani já, nedokázal bych říct proč, ale bylo mi jasné, že střety se za bulvár Clichy už dál šířit nebudou.

Alice parkovala na rohu ulice Blanche. „Nevím, jestli je bezpečné teď jet,“ řekl jsem jí, když jsem ji políbil na tvář, „když tak mi zavolej, až budeš doma.“ Přikývla a nastartovala twingo. „Pozoruhodná žena...“ podotkl Lempereur. Přikývl jsem a přitom jsem si pomyslel, že toho o Alice vlastně moc nevím. Vedle získaných titulů a postupů v akademické hierarchii byly jediným tématem hovorů s kolegy sexuální aféry; a na její účet jsem nikdy nic neslyšel. Inteligentní, elegantní, hezká žena – kolik jí mohlo být? Asi tolik co mně, mezi čtyřiceti a pětáctýřiceti – a podle všeho byla sama. Na to, aby to člověk zabalil, je přece jen trochu brzy, pomyslel jsem si, než jsem si uvědomil, že večer předtím jsem uvažoval právě o tom. „Ano, pozoruhodná!“ potvrdil jsem a pokusil se myšlenku vyhnat z hlavy.

Střelba ustala. Když jsme zatočili do Balluovy ulice, v tuto hodinu zcela pusté, octli jsme se přesně v čase našich oblíbených spisovatelů, podělil jsem se o svůj dojem s Lempereurem. Skoro všechny budovy pocházely z Druhého císařství nebo z počátku Třetí republiky a zůstaly vzorně zachované. „Pravda, i Mallarmého úterky probíhaly kousek odtud, v Římské ulici...“ odpověděl. „A vy bydlíte kde?“

„Na avenue Choisy. Připomíná to tam spíš sedmdesátá léta. Z literárního hlediska samozřejmě méně zajímavé období.“

„Takže v čínské čtvrti?“

„Přesně tak.“

„To může být nakonec velmi rozumná volba,“ řekl zamýšleně po dlouhé odmlce. Současně jsme došli na roh ulice Clichy. Zaraženě jsem zůstal stát. O sto metrů dál na sever náměstí Clichy úplně pohltily plameny; byly vidět zuhelnatělé karoserie několika aut a autobusu; uprostřed požáru se vyjímalá impozantní černá socha maršála Monceyho. Nikde nikdo. Tíživě ticho přerušoval jen pravidelný interval ječící sirény.

„Znáte osud maršála Monceyho?“

„Vůbec.“

„Byl to Napoleonův voják. Vyznamenal se v roce 1814 při obraně Clichyské brány proti ruským uchvatitelům. Kdyby se etnické střety měly rozšířit do vnitřní Paříže,“ pokračoval Lempereur stejným tónem, „zůstane čínská komunita mimo. Čínská čtvrť by se tak mohla stát jednou z mála naprosto bezpečných pařížských čtvrtí.“

„Je to podle vás možné?“

Neodpověděl a pokrčil rameny. Vtom jsem s úžasem uviděl dva příslušníky státní policie v kevlarových kombinézách a se samopaly přes rameno, jak v poklidu krácejí ulicí Clichy směrem k nádraží Saint-Lazare. Živě debatovali a nevěnovali nám ani pohled.

„Oni se...“ byl jsem tak vyjevený, že jsem nedokázal pořádně mluvit, „chovají se, jako by se nic nedělo.“

„Ano...“ Lempereur se zastavil a mnul si zamýšleně bradu. „Vidíte, v tuhle chvíli je dost těžké říct, co je nebo není možné. Bude-li vám někdo tvrdit opak, bude to pitomec nebo lhář; podle mě nikdo nemůže s jistotou tvrdit, že ví, co se stane v příštích týdnech. No...“ pokračoval po chvíli, „tady už bydlím. Doufám, že vaše známá dorazila v pořádku...“

Tichá a liduprázdná ulice Kardinála Merciera byla slepá a končila nástěnnou kamennou fontánou lemovanou dvěma sloupy. Masivní kovové brány po obou jejích stranách, hlídané bezpečnostními kamerami, skrývaly prostranství se vzrostlými stromy. Lempereur stiskl ukazovákem hliníkovou destičku, zřejmě zařízení k biometrické identifikaci; železná roleta se před námi ihned zvedla. Vzadu ve dvoře jsem spatřil menší honosný, ale skromný palác napůl skrytý platany, ve stylu typickém pro Druhé císařství. Zamyslel jsem se: na bydlení na takovém místě mu plat začínajícího docenta jistě nestačí. Jak si ho tedy může dovolit?

Nevím, proč jsem si představoval, že můj mladý kolega žije v minimalistickém, strohém prostředí, laděném výhradně do běla. Vybavení bytu naopak dokonale souznělo se stylem budovy: obývací pokoj se zdmi pokrytými hedvábím a sametem vyplňovaly pohodlné židle, kulaté stolky zdobené intarziemi a perletí a dekorativnímu krbu vévodil obrovský kýčovitý obraz, pravděpodobně pravý Bouguereau. Usadil jsem se na otoman potažený lahově zeleným rypsem a dostal panáka hruškovice.

„Můžeme zkusit zjistit, co se děje, jestli chcete...“ navrhl, když mi naléval.

„Ne, je mi jasné, že na zpravodajských stanicích nic nebude. Možná na CNN, jestli máte satelit.“

„V posledních dnech jsem to zkoušel – na CNN nic, ani na YouTube, ale to jsem čekal. Na Rutube sem tam pustí pár záběrů, které lidi natočí mobilem, ale je to velmi nahodilé a teď jsem nic nenašel.“

„Nechápu, proč se rozhodli pro úplný mediální blackout. Nechápu, co tím vláda sleduje.“

„Tak to je podle mě jasné: opravdu se bojí, aby volby nevyhrála Národní fronta. A každý obrázek násilí ve městě znamená hlasy navíc pro Národní frontu. Krajní pravice se teď snaží přitlačit. Jistě, na předměstích vzplanou vášně rychle, ale když se podíváte, jak k tomu v posledních měsících docházelo, máte pokaždé na začátku antiislámskou provokaci: znesvěcenou mešitu, ženu přinucenou sundat si nikáb, prostě něco takového.“

„A vy myslíte, že za tím stojí Národní fronta?“

„Ne. Kdepak, to si nemůžou dovolit. Takhle se to nedělá. Ta jen, řekněme... trochu umetá cestičku.“

Dopil, oběma nám znovu nalil a odmlčel se. Bouguereau nad krbem znázorňoval pěťici žen v zahradě – některé v bílých tunikách, další téměř nahé – obklopující nahé dítě s kučera-vými vlasy. Jedna z nahých žen si rukama zakrývala poprsí; jiná nemohla, protože držela kytici polního kvítí. Měla hezká prsa, a umělec skvěle vystihl řasení látky. Bylo to staré víc než sto let a zdálo se to tak vzdálené, že člověku ten nepochopitelný předmět nejdřív vyrazil dech. Pak jste se pomalu, postupně mohli zkusit vcítit do kůže některého z těch měšťanů 19. století, některého z oněch hodnostářů v redingotech, pro něž byl

obraz namalován; tak jako oni jste mohli při pohledu na ty řecké akty zakoušet mírné erotické vzrušení; výlet v čase to ale byl pracný, obtížný. Maupassant, Zola, dokonce Huysmans jsou mnohem přístupnější. Nejspíš právě o tom jsem měl mluvit, o zvláštní moci literatury, přesto jsem se však rozhodl mluvit dál o politice, chtěl jsem se dozvědět víc a on vypadal, že toho víc ví, takový na mě aspoň dělal dojem.

„Měl jste myslím blízko k identitárnímu hnutí, že?“ zvolil jsem přesně ten tón světaznalého člověka, jenž se zajímá, ale není neslušně zvědavý, má blahosklonná nestrannost měla špetku elegance. Upřímně, srdnatě se usmál.

„Ano, vím, že se to na fakultě říká... Skutečně jsem k jednomu takovému hnutí před několika lety patřil, když jsem ještě psal dizertaci. Šlo o katolické identitáře, často to byli i roajalisté, nostalgické a vlastně dost romantické typy, a většinou také alkoholici. Ale to už je všechno pryč, ztratil jsem s nimi kontakt, a kdybych teď přišel na jejich schůzi, byl bych myslím už úplně mimo.“

Promyšleně jsem mlčel: když promyšleně mlčíte a lidem se díváte do očí, tváříce se, že hltáte jejich slova, oni mluví. Jsou rádi, když je posloucháte, to ví každý vyšetřovatel; každý vyšetřovatel, každý spisovatel, každý špion.

„Asi takhle...“ pokračoval, „identitární blok byl ve skutečnosti všechno, jen ne blok, dělil se na řadu frakcí, které se moc nechápaly a vzájemně si nerozuměly: katolíky, solidaristy hlásící se ke ‚Třetí cestě‘, roajalisty, novopohany, zapřísáhlé laiky vzešlé z krajní levice... Ale všechno se změnilo, když vznikli ‚Evropští domorodci‘. Ti se inspirovali ‚Republikánskými domorodci‘, ale chovali se naprosto opačně a dokázali vyslat jasný a sjednocující vzkaz: jsme původní evropské obyvatelstvo, do-

morodci Evropy, jsme první, kdo se na téhle půdě usadil, a odmítáme muslimskou kolonizaci; odmítáme také americké firmy a jsme proti tomu, aby naše dědictví skupovali novokapitalisti z Indie, Číny a tak dále. Docela šikovně citovali Geronima, Kočizeho a Sedícího býka; a hlavně spustili graficky velmi inovativní web s působivými animacemi a hudbou, která pořádně šlapala, čímž přitáhli nové, mladé publikum.“

„Vy si opravdu myslíte, že chtějí vyvolat občanskou válku?“

„O tom není pochyb. Ukážu vám jeden text, co vyšel na netu...“

Vstal, přešel do vedlejšího pokoje. Od chvíle, co jsme se usadili u něj doma v obýváku, střelba jako by ustala – ale možná bychom ji z jeho bytu stejně neslyšeli, ulička byla velice tichá.

Vrátil se a podal mi asi deset listů sešitých sponkou, potlačených malým písmem. Dokument byl skutečně nadepsán velmi výmluvně: „PŘIPRAVIT OBČANSKOU VÁLKU“.

„Takových se dá najít samozřejmě spousta, ale tohle je jeden z nejsyntetičtějších, s nejméně pravděpodobnými statistikami. Je tam dost čísel, protože zkoumají dvaadvacet zemí Evropské unie, ale jejich závěry jsou všude stejné. Abych to shrnul, transcendence je podle nich selektivní výhoda: páry vyznávající hlavní monoteistická náboženství a ctící patriarchální hodnoty mají více dětí než páry ateistické nebo agnostické; ženy jsou v nich méně vzdělané, hédonismus a individualismus méně výrazné. Transcendence je kromě toho do značné míry geneticky přenosná: konverze nebo odmítnutí rodinných hodnot mají jen okrajový význam; v naprosté většině případů zůstávají lidé věrní metafyzickému systému, v němž byli vychováni. Ateistický humanismus, na němž spočívá laický „život spolu“, je proto odsouzen k brzké záhubě, a procento monoteistické po-

pulace, zejména té muslimské, bude narůstat – a to neberu v potaz imigraci, jež ten fenomén ještě posílí. Evropští identitáři jsou přesvědčeni, že mezi muslimy a zbytkem populace musí dříve nebo později vypuknout občanská válka. Na základě toho docházejí k závěru, že pokud mají mít šance tuhle válku vyhrát, je nejlepší, aby vypukla co nejdřív – předpokládá se, že nejpozději do roku 2050, a čím dřív, tím líp.“

„To zní logicky...“

„Ano, z politického a vojenského hlediska mají jistě pravdu. Otázkou zůstává, zda se rozhodli přejít k činu teď, a kde k tomu má dojít. Odpor k muslimům je zhruba stejně silný ve všech evropských zemích, Francie je ale zcela zvláštní případ, a to kvůli armádě. Francouzská armáda pořád patří k nejsilnějším na světě, toho se navzdory rozpočtovým škrtům dál drží všechny naše vlády. Takže žádné povstalecké hnutí nemůže doufat, že prorazí, pokud by se vláda skutečně rozhodla povolát armádu. Strategie je proto nutně jiná.“

„A sice?“

„Kariéra vojáka je krátká. V současné době stav francouzské armády – pozemních, námořních a vzdušných sil dohromady – dosahuje 330 000 mužů, počítáme-li četnictvo. Roční nábor se pohybuje v řádu 20 000 osob. To znamená, že za něco víc než patnáct let se stavy francouzské armády zcela obmění. Kdyby se všichni mladí identitární aktivisté – mladí jsou skoro všichni – hromadně hlásili do ozbrojených sil, mohli by je v poměrně krátkém čase ideologicky ovládnout. Právě tuhle linii od začátku podporuje politická větev hnutí. Před dvěma lety to vedlo k rozkolu s militantní větví, která prosazuje okamžité zahájení ozbrojeného boje. Myslím, že politická větev si udrží kontrolu, a ta militantní přiláká jen okrajově několik

delikventů fascinovaných zbraněmi. Ale v jiných státech, zejména ve Skandinávii, může být situace jiná. Multikulturalistická ideologie je ve Skandinávii ještě tíživější než ve Francii, identitární aktivisté tam jsou početní a zocelení; na druhé straně armády mají jen bezvýznamné stavy, takže možná nebudou schopné čelit vážným bouřím. Ano, pokud v Evropě vypukne v nejbližší době všeobecná vzpoura, vzejde možná z Norska nebo Dánska; a i Benelux představuje potenciálně nestabilní zónu.“

Kolem druhé hodiny ráno se vše zdánlivě zklidnilo a sehnal jsem snadno taxík. Pochválil jsem Lempereurovi jeho hruškovici – lahev jsme prakticky dopili. Pochopitelně jsem jako všichni už roky, možná desítky let o těchto tématech slyšel vykládat. Výrok „Po mně potopa“ je jednou příkládán Ludvíku XV., jindy jeho milence Madame de Pompadour. Celkem dobře vystihoval moje rozpoložení, ale poprvé mě napadla znepokojivá myšlenka: potopa by koneckonců mohla nastat dřív, než zemřu. Samozřejmě jsem nečekal, že dožiju šťastně, nebyl žádný důvod se domnívat, že se mi vyhne zármutek, nemohoucnost a utrpení; ale dosud jsem mohl doufat, že tento svět opustím bez přehnaného násilí.

Přehání? Bohužel jsem si to nemyslel; ten mladík ve mně zanechal silný dojem, zdál se velmi seriózní. Druhý den ráno jsem brouzдал po Rutube, ale o náměstí Clichy tam nic nebylo. Našel jsem jen jedno dost děsivé video, přestože neobsahovalo žádné násilí: asi patnáct postav celých v černém, maskovaných, zakuklených a vyzbrojených samopaly, vytvořilo formaci ve tvaru V a zvolna postupovalo městským prostorem, který připomínal náměstí v Argenteuil. Určitě nešlo o video pořízené mobilem: ostrost záběrů byla skvělá, nechyběly zpomalené

sekvence. Statická, působivá nahrávka pořízená z mírného pohledu neměla jiný cíl než deklarovat přítomnost, obsazení jistého území. V případě etnického konfliktu budu automaticky zařazen do tábora bílých, a poprvé jsem cestou na nákup blahořečil Číňanům, že od začátku dokázali uchránit svou čtvrť před tím, aby se do ní stěhovali černoši nebo Arabové – a obecněji kdokoli jiný než lidé čínského původu, s výjimkou několika Vietnamců.

Přesto bylo obezřetnější mít připravenou záložní variantu pro případ, že by se věci rychle zvrty. Můj otec bydlel na horách, v chalupě v masivu Écrins, nedávno (tedy nedávno jsem se to aspoň dozvěděl) si našel novou přítelkyni. Matka se utápěla v depresích v Nevers a jedinou společností jí dělal francouzský buldoček. Už deset let jsem od nich neměl žádné zprávy. Jako dokonalí zástupci generace baby boomers odjakživa projevovali naprostý egoismus a těžko bych mohl očekávat, že by mě přivítali laskavě. Občas mě napadlo, zda své rodiče ještě uvidím, než umřou, ale odpověď byla vždy negativní, a ani občanská válka na tom podle mě nemohla nic změnit, našli by si záminku, proč mě odmítnout; ostatně hledat si záminky, to bylo vždycky jejich. Měl jsem i přátele, a dokonce několik, i když po pravdě řečeno zas tolik ne, trochu jsem s nimi ztratil kontakt; tak třeba Alice, tu bych zřejmě mohl považovat za přítelkyni. Sečteno a podtrženo jsem byl od rozchodu s Myriam úplně sám.

Neděle 15. května

Večery po prezidentské volbě jsem měl vždycky rád. Dokonce myslím, že kromě finále mistrovství světa ve fotbale to byl můj nejoblíbenější televizní program. Napětí je pochopitelně menší, neboť volby probíhají podle zvláštního narativního schématu, jehož rozuzlení známe od první minuty; nicméně výjimečná pestrost účastníků (politologů, „předních“ politických úvodníků, jásajících nebo slzících davů v sídlech politických stran... a konečně politiků a jejich rozvázných nebo dojatých prohlášení pronášených ještě zatepla), všeobecné vzrušení přítomných, to vše skutečně vyvolává vzácný, cenný a mediálně atraktivní pocit, že člověk bezprostředně prožívá historický okamžik.

Poučen zkušeností z předchozí debaty, kterou mi mikrovltnka prakticky znemožnila sledovat, jsem tentokrát nakoupil taramu, hummus, lívanečky a jikry; večer předtím jsem dal chladiť dvě lahve vína z Rully. Jakmile se v 19.50 přepojili na Davida Pujadase, pochopil jsem, že volební večer se slovníkem klasifikace vín jeví jako „grand cru classé“ a že mě čeká výjimečný televizní zážitek. Pujadas samozřejmě vystupoval velmi profesionálně, ale jeho pohled nedokázal lhát: výsledky, které už znal a které bude oprávněn prozradit až za deset minut,

znamenal obrovské překvapení. Francouzskou politickou scénu čekají velké změny.

„Jsme svědky zemětřesení,“ prohlásil, jakmile se na obrazovce objevila první čísla. Národní fronta skončila se značným náskokem první se ziskem 34,1 % hlasů, to bylo vcelku normální, všechny průzkumy to už měsíce avizovaly, kandidátka krajní pravice dokázala získat v posledních týdnech kampaně jen pár bodů navíc. Avšak za ní skončily bok po boku Socialistická strana s 21,8 % a Muslimská jednota s 21,7 %, dělilo je tak málo hlasů, že se situace mohla zvrátit, a možná se během večera i opakovaně zvrátí podle toho, jak dorazí výsledky z velkých měst a Paříže. Kandidát pravice se s 12,1 % hlasů ocitl s konečnou platností mimo hru.

Jean-François Copé se na obrazovce objevil až ve 21.50. Pobludlý, špatně oholený a s kravatou nakřivo vypadal více než kdy jindy, jako by se v posledních hodinách podrobil výslechu. S bolestnou pokorou uznal, že jde o neúspěch, zásadní neúspěch, a že za něj nese plnou odpovědnost; nezašel nicméně tak daleko jako Lionel Jospin v roce 2002, aby uvažoval o tom, že se stáhne z politického života. Pokyny, jak volit ve druhém kole, nedal žádné; stranický výbor UMP se měl sejít až v týdně a strategii navrhnout dodatečně.

Ve 22 hodin o druhém postupujícím stále nebylo rozhodnuto, poslední čísla vedla k naprosto shodným odhadům – tato nejistota neumožňovala socialistickému kandidátovi učinit prohlášení, které se jevilo jako obtížné. Bude dvojice stran, které utvářely francouzský politický život od začátků Páté republiky, dočista smetena? Ta hypotéza byla tak ohromující, že na komentátorech střídajících se v plné rychlosti ve studiu – a do-

konce i na samotném Davidu Pujadasovi, jehož šlo přitom těžko podezřívat ze zalíbení v islámu a o němž bylo známo, že má blízko k Manuelu Vallsovi – bylo znát, že si to tajně přejí. Králem volebního večera byl nepochybně Christophe Barbier, jenž až do pozdních večerních hodin zvládal mistrně předvádět svou šálu a přecházet z jednoho televizního studia do druhého s takovou rychlostí, že se zdál být nadán darem všudy-přítomnosti. S přehledem zastínil Renauda Délyho, mdlého a sklíčeného z výsledků, s nimiž jeho týdeník nepočítal, a dokonce i obvykle bojovnějšího Yvesa Thréarda.

Až něco po půlnoci, když jsem dopíjel druhou lahev Rully, padly konečné výsledky: Mohamed Ben Abbes, kandidát Muslimské jednoty, se umístil druhý se 22,3 % hlasů. Socialistický kandidát byl s 21,9 % vyřazen. Manuel Valls pronesl krátkou, velmi skoupou řeč, v níž poblahopřál prvním dvěma kandidátům; všechna rozhodnutí odložil na dobu po schůzi řídicího výboru Socialistů.

Středa 18. května

Když jsem se vrátil na fakultu, abych dál přednášel, poprvé jsem pocítil, že se může něco stát, že politický systém, v němž jsem si od dětství zvykl žít a který už nějakou dobu vykazoval značné trhliny, může náhle prasknout. Nevím, co přesně ve mně ten pocit vyvolalo. Možná chování mých studentů z magisterského studia: jakkoli byli obyčejně lhostejní a apolitičtí, zdáli se toho dne napjatí, úzkostní, očividně se na svých smartphonech a tabletech snažili zachytit nějaké informace; mé přednášky rozhodně věnovali méně pozornosti než kdy předtím. Možná také chování dívek v burkách, sebevědomější a rozvážnější než obvykle, jež se neplížily u zdí, ale naopak klidně a po trojicích postupovaly prostředkem chodby, jako by už opanovaly terén.

Naopak mě zarazila netečnost mých kolegů. Jako by si nic nepřipouštěli, nijak se jich to netýkalo. Jen se potvrzovalo, co jsem si myslel už roky: těm, kdo dosáhnou statusu vysokoškolského pedagoga, by ani nepřišlo na mysl, že by jejich kariéru mohl politický vývoj nějak ovlivnit. Cítili se naprosto nedotknutelní.

K večeru, když jsem na rohu Santeuilovy ulice odbočil směrem na metro, zahlédl jsem Marie-Françoise. Zrychlil jsem,

skoro se rozběhl, abych ji dohnal, jen krátce jsem ji pozdravil a rovnou se jí zeptal: „Myslíš, že kolegové jsou oprávněně tak klidní? Myslíš, že nám vážně nic nehrozí?“

„Cha...!“ zvolala s kyselým úšklebkem skřeta, který ji ještě zošklivil, a zapálila si gitanku, „říkala jsem si, jestli se někdo v té podělané škole vzbudí. Samozřejmě že hrozí, to mi věř, o tom náhodou dost vím...“

Odmělčela se a pak mi to vysvětlila: „Můj manžel pracuje u DGSI...“ S úžasem jsem na ni pohlédl: poprvé za deset let, co jsem ji znal, jsem si uvědomil, že je žena, nebo vlastně že dokonce ještě pořád žena je, a že jistý muž jednoho dne zahořel touhou po tomto podsaditém, zavalitém, spíše žábovitěm stvoření. Naštěstí si můj výraz vyložila jinak. „Jo, já vím...“ řekla s uspokojením. „Každého to překvapí. Teda, víš vlastně, co je DGSI?“

„Tajná služba? Něco jako DST?“

„DST už neexistuje. Spojila se s policejní rozvědkou do DCRI, z níž se pak stala DGSI.“

„Tvůj manžel je špion?“

„Ne tak úplně, špioni jsou spíš na DGSE a podléhají ministerstvu obrany. DGSI patří pod ministerstvo vnitra.“

„Takže politická policie?“

Opět se usmála, nenápadněji, což ji ošklivilo méně. „Oficiálně samozřejmě takové označení odmítají, ale něco takového to je. Jedním z jejich hlavních úkolů je sledovat extremistická hnutí, veškeré projevy, které by mohly sklouznout k terorismu. Můžeš se u nás stavit na skleničku, manžel ti to všechno vysvětlí. Teda vysvětlí ti, co ti může vysvětlit, pořád se to mění, podle toho, jak se věci vyvíjejí. Každopádně po volbách dojde k velkému pohybu a zasáhne i přímo fakultu.“

* * *

Bydleli ve Vermenouzově ulici, pět minut od fakulty. Její manžel vůbec nevypadal, že by patřil k tajným službám, aspoň podle mě (ale jak by asi měl vypadat? Nejspíš jako Korsičan, směš darebáka a obchodníka s aperitivy). Byl usměvavý a čistounký, měl tak holou hlavu, že vypadala navoskovaná, a na sobě krátký župan se skotskými motivy, ale předpokládám, že v pracovní době nosí motýlka, možná i vestičku, tolik z něj sálala staromilská elegance. Hned na mě udělal dojem abnormálně intelektuálním nasazením; pravděpodobně jako jediný se po získání diplomu na pedagogicky zaměřené, prestižní ENS přihlásil k přijímacím zkouškám na ENSP, státní policejní vysokou školu. „Hned jak mě jmenovali komisařem,“ řekl a nalil mi portské, „jsem požádal o přidělení k policejní rozvědce, cítil jsem jakési poslání...“ dodal s lehkým úsměvem, jako by jeho záliba v tajných službách byla jen nevinný koníček.

Dost dlouho mlčel, upil trochu portského, pak znovu a pokračoval: „Jednání mezi Socialisty a Muslimskou jednotou jsou mnohem obtížnější, než se čekalo. Přitom muslimové jsou připraveni nechat levici víc než polovinu ministerstev – včetně těch klíčových, jako jsou finance a vnějšek. V ekonomických ani daňových otázkách se v ničem nerozcházejí, v bezpečnosti taky ne – navíc mají na rozdíl od svých socialistických partnerů prostředky, jak zajistit pořádek na problémových sídlištích. Jistě se najdou nějaké neshody v zahraniční politice, budou chtít po Francii trochu důraznější odsouzení Izraele, ale to jim levice bez problémů pustí. Skutečná potíž, nejtvrďší oříšek ale bude státní školství. Zájem o školství vychází ze staré socialistické tradice a pedagogická obec jako jediná nikdy nenechala Socialistickou stranu na holičkách, podporovala ji až na okraj propasti. Jenomže tady mají co do činění s protistranou ještě

motivovanější, než jsou sami, která pod žádnou záminkou neustoupí. Víte, Muslimská jednota je docela zvláštní. Spousta obvyklých politických témat je nijak nevzrušuje, a především nestaví do centra všeho ekonomii. Demografie a školství jsou pro ně ovšem hlavní; jejich cílem je subpopulace, která vykazuje co nejvyšší míru reprodukce a dokáže předat své hodnoty. V jejich očích to složitější není, ekonomie i geopolitika jsou jen pozlátka: ten, kdo ovládá děti, ovládá budoucnost, tečka. Takže jediný zásadní bod, jedině, co chtějí beze zbytku naplnit, je vzdělání dětí.“

„Co prosazují?“

„No, podle Muslimské jednoty má každé francouzské dítě mít od začátku do konce školní docházky přístup k islámskému vzdělání. A islámské vzdělání se ve všech ohledech velmi liší od toho světského. A rozhodně nemůže být smíšené: ženám chtějí otevřít jen některé obory. V podstatě chtějí, aby se většina žen po základní škole orientovala na školy nabízející programy péče o domácnost a co nejrychleji se vdaly – jen malá menšina by do svatby pokračovala ve studiu literatury nebo umění; tak vypadá jejich ideální model společnosti. Kromě toho všichni učitelé bez výjimky budou povinně muslimové. Kantýny budou muset respektovat muslimská pravidla stravování, rozvrh bude vyhrazovat čas pro pět každodenních modliteb. Učení Koránu se ale budou muset přizpůsobit především samotné školní osnovy.“

„Myslíte, že v jednáních uspějí?“

„Nemají na vybranou. Pokud se nedohodnou, vítězství má jisté Národní fronta. Ta mimochodem klidně může vyhrát, i když se dohodnou, viděl jste průzkumy stejně jako já. Ačkoli Copé prohlásil, že on osobně to neudělá, 85 % voličů UMP se

přikloní k Národní frontě. Bude to těsné, strašně těsné: padesát na padesát, vážně.

Jediné řešení, které jim zbývá,“ pokračoval, „je vytvořit dva paralelní systémy školní docházky. U polygamie ostatně už dospěli k dohodě, která jim může posloužit jako model. Republikánský sňatek zůstane beze změny jako svazek mezi dvěma osobami libovolného pohlaví. Muslimský, případně i polygamní sňatek, nebude mít žádný dopad na občanskoprávní stav, ale bude právoplatný a manželům vzniknou určité nároky vůči správě sociálního zabezpečení a finančním úřadům.“

„Jste si jistý? To jsou obrovské změny...“

„Rozhodně, vše je již předmětem jednání; a mimochodem to je také v souladu s teorií, že menšiny se mohou v určitých záležitostech řídit právem šaría i uvnitř jiného právního systému, jak to už dlouho prosazuje Muslimské bratrstvo. Čili se vzděláním by to mohlo být stejné. Republikánské školství zůstane a bude dál otevřené všem – ale s mnohem horším financováním, protože rozpočet ministerstva školství se smrskne minimálně na třetinu, a tentokrát učitelé nic nezachrání, jelikož v současném ekonomickém kontextu bude mít jakékoliv snížení rozpočtu jistě velkou podporu. A vedle toho se zavede systém soukromých muslimských škol s rovnocennými diplomami – ty ale budou moci dostávat soukromé dotace. Veřejné školy tak pochopitelně budou velmi laciné a všichni rodiče, jimž trochu záleží na budoucnosti svých dětí, je zapíší na muslimské školy.“

„A totéž u univerzit,“ navázala jeho žena. „Po ničem netouží tolik jako po Sorbonně – Saudská Arábie je připravena poskytnout téměř neomezenou podporu. Staneme se jednou z nejbohatších univerzit na světě.“

„A rektorem jmenují Redigera?“ zeptal jsem se, neboť jsem si vybavil náš předchozí rozhovor.

„Jistě, nikdy neměl tak pevnou pozici; jeho promuslimský postoj je už aspoň dvacet let neměnný.“

„Dokonce konvertoval, jestli si dobře vzpomínám...“ zmínil její manžel.

Dopil jsem sklenici naráz, dolil mi; skutečně nás nejspíš čekají podstatné změny.

„Předpokládám, že tohle všechno je přísně tajné...“ pokračoval jsem po chvíli přemýšlení. „Nechápu, proč o tom se mnou vůbec mluvíte.“

„Za normální situace bych samozřejmě mlčel. Jenže teď už všechno proniklo ven – a právě to nám momentálně dělá starosti. Všechno, co jsem vám teď řekl, a dokonce mnohem víc, jsem četl na blozích některých identitárních aktivistů – těch, mezi něž se nám podařilo infiltrovat.“ Nevěřicně zakroutil hlavou. „I kdyby dokázali nasadit štěnice do nejstřeženějších místností ministerstva vnitra, nezjistili by víc. A nejhorší je, že s těmi výbušnými informacemi zatím stále nic nepodnikají: žádná tisková zpráva, žádné podrobnosti pro širokou veřejnost. Jednoduše vyčkávají. Je to nezvyklá a naprosto tísnivá situace.“

Pokusil jsem se od něj zjistit víc o identitárním hnutí, ale očividně se stáhl do sebe. Měl jsem na fakultě kolegu, svěřil jsem se, který k nim měl blízko, ale úplně se s nimi rozešel. „Ano, to říkají všichni...“ utrousil sarkasticky. Když jsem nakouzl téma zbraní, jimiž některá z těchto uskupení prý disponují, pouze usrkl portského a zabrblal: „Ano, šly zvěsti o tom, že je financují ruští miliardáři... ale nic se neprokázalo,“ a pak se zcela odmlčel. Krátce nato jsem se odporoučel.

Čtvrtek 19. května

Ráno jsem zamířil k fakultě, přestože jsem tam neměl co na práci, a zavolaal jsem Lempereurovi. Podle mých propočtů musel právě končit přednášku, a také odpověděl. Zeptal jsem se, jestli nechce zajít na skleničku; kavárny blízko fakulty neměl moc rád a navrhl mi, že se sejdeme u Delmase na náměstí Contrescarpe.

Cestou ulicí Mouffetard jsem si vzpomněl na to, co říkal manžel Marie-Françoise. Ví toho můj mladý kolega víc, než mi chtěl říct? Je ještě zapojený v identitárním hnutí?

Delmas s koženými klubovkami, tmavou dřevěnou podlahou a červenými závěsy byl zcela v jeho stylu. Vyhraněný vkus by mu nedovolil jít naproti, do kavárny Contrescarpe s trapnými atrapami knihoven. Objednal si pohár šampaňského, já se spokojil s točeným pivem Leffe a náhle se ve mně cosi zlomilo, ucítil jsem ze své jemnosti a umírněnosti velkou únavu, a ještě než se číšník vrátil, rovnou jsem ze sebe vyrazil: „Politická situace vypadá dost nejistě... Upřímně, co byste mi radil?“

Mé upřímnosti se usmál, ale odpověděl tímž tónem: „Nejdřív bych myslím změnil banku.“

„Banku? Proč...?“ Uvědomil jsem si, že jsem skoro zakřičel,

musel jsem být hodně napjatý, aniž jsem si to skutečně uvědomoval. Číšník se vrátil s objednaným pitím. Lempereur se odmlčel, pak teprve odpověděl: „No, není zrovna jisté, že poslední vývoj u Socialistů jejich voliči zrovna ocení...“ a v tu chvíli jsem pochopil, že *ví*, že stále hraje v rámci hnutí určitou roli, a možná roli rozhodující: všechny ty tajné informace, které do identitární mlhoviny unikly, dokonale znal, a možná právě on rozhodl, že se vyplatí držet je zatím v tajnosti.

„A v takové situaci...“ pokračoval tiše, „se vítězství Národní fronty ve druhém kole jeví zcela možné. A protože se vůči svým voličům, hromadně podporujícím suverénní národní stát, v tomto smyslu angažovala až příliš, musí, musí bezpodmínečně odejít z Unie a z evropského měnového systému. V dlouhodobém horizontu tím možná francouzská ekonomika hodně získá; zpočátku však zažijeme významné finanční otřesy, které francouzské banky, ani ty nejstabilnější, nejspíš neustojí. Čili doporučil bych vám otevřít si účet v zahraniční bance – spíše anglické, například u Barclays nebo HSBC.“

„A... to je všechno?“

„Není to málo, myslím. Jinak... máte nějaké místo na venkově, kam se můžete dočasně uchýlit?“

„Spíš nemám.“

„Přesto bych vám doporučil příliš nečekat a odjet. Najděte si hotýlek na venkově. Bydlíte v čínské čtvrti, že? Tam rabování nebo vážné střety moc nehrozí, ale přesto bych na vašem místě odjel. Udělejte si prázdniny, chvíli počkejte, než se věci usadí.“

„Připadám si trochu jako krysa opouštějící loď.“

„Krysy jsou inteligentní savci,“ odpověděl rozvážně, skoro pobaveně. „Velmi pravděpodobně člověka přežijí; jejich sociální systém je každopádně mnohem stabilnější.“

„Školní rok ještě úplně neskončil, zbývají mi dva týdny přednášek.“

„Tak s tím vám nepomůžu...!“ Tentokrát se upřímně, skoro rozjařeně zasmál. „Může se toho stát hodně, situace je těžko předvídatelná. Ale rozhodně nevěřím, že by školní rok skončil tak, jak má.“

Víc neřekl, zlehka usrkával šampaňské a já pochopil, že z něj víc nedostanu. Na rtech mu stále hrál lehce pohrdlivý úsměv, a přesto mi kupodivu začínal být skoro sympatický. Objednal jsem si druhé pivo, tentokrát s malinovou příchutí; domů se mi vůbec nechtělo, nikdo mě tam nečekal, nic mě tam netáhlo. Uvažoval jsem, zda má partnerku nebo nějakou přítelkyni; nejspíš ano. Byl taková *šedá eminence*, typ politického lídra víceméně podzemního hnutí; je známo, že některé holky tohle přitahuje. Po pravdě řečeno jsou i holky, jež přitahují odborníci na Huysmanse. A dokonce jsem jednou mluvil s hezkou, přitažlivou slečnou, která snila o Jean-Françoisi Copém; trvalo mi několik dní, než jsem se z toho vzpamatoval. Dneska se u holek setkáte vážně se vším.

Pátek 20. května

Hned další den jsem si otevřel účet u pobočky Barclays na třídě Gobelinových. Převod prostředků potrvá jeden pracovní den, informovala mě pracovnice na přepážce; ke svému velkému překvapení jsem skoro okamžitě obdržel Visa kartu.

Rozhodl jsem se vrátit domů pěšky, formality spojené se změnou účtu jsem vykonal mechanicky, jako automat, teď jsem potřeboval přemýšlet. Když jsem došel na Italské náměstí, náhle mě přepadl pocit, že vše může zmizet. Ta malá černoška s kudrnatými vlasy a v těsných džínách, která čekala na autobus číslo 21, může zmizet; nepochybně zmizí, nebo ji aspoň zásadně převychovají. Na prostranství před nákupním centrem Italie 2 se jako obvykle činili výběřčí veřejných sbírek s kasičkami, tentokrát pro Greenpeace; i oni zmizí. Přimhouřil jsem oči, když se ke mně přiblížil se svým štosem letáků mladý vousáč s hnědými polodlouhými vlasy, a náhle jako by zmizel předčasně, prošel jsem kolem něj, aniž bych ho viděl, a pokračoval jsem skleněnými dveřmi vedoucími do přízemí obchodního centra.

Vnitřní prostory skýtaly vyhraněnější obrázek. Bricorama mělo budoucnost jistou, ale dny Jennyfer byly zřejmě sečteny,

obchod nenabízel nic, co by se hodilo pro islámskou teenagerku. Zato butik *Secret stories*, kde prodávali značkové spodní prádlo ve slevě, se neměl čeho bát: podobné obchody mají v nákupních centrech v Rijádu nebo v Abú Dhabi trvale úspěch. A ani Chantal Thomass nebo La Perla nebyly nástupem islámského režimu nikterak ohroženy. Bohaté Saúdky, přes den oděné do neproniknutelných černých burek, se večer promění v rajske ptáky, nastrojí se do korzetů, ažurovaných podprsenek, do tang zdobených pestrobarevnými krajkami a drahokamy. Přesný opak žen ze Západu, jež jsou šik a sexy přes den, kdy si musejí obhájit svůj společenský status, a večer se doma zhroutí, navlečou si volné a neforemné úbory a vyčerpaně se vzdají veškerých vyhlídek na svádění. Před stánkem Rapid'Jus (nabízejícím stále vynalézavější kombinace nápojů jako kokos-mučenka-kvajáva, mango-liči-guarana, měli jich aspoň deset, každý s děsivým obsahem vitaminů) jsem si zničehonic vzpomněl na Bruna Deslandese. Už jsem ho skoro dvacet let neviděl, a nikdy na něj ani nepomyslel. Byl to jeden z mých spolužáků z doktorského studia, snad by se dalo i říct, že jsme se kamarádili, psal o Laforgueovi, obhájl slušnou dizertaci a hned potom udělal zkoušky na daňového inspektora, načež se oženil s Annelise, holkou, kterou potkal bůhvíkde, nejspíš na nějakém studentském večírku. Pracovala v marketingu jednoho telefonního operátora, vydělávala mnohem víc, on ale měl, jak se říká, stabilní zaměstnání, koupili si domek v Montignyle-Brettonneux, už měli dvě děti, kluka a holku, jako jediný z mých bývalých spolužáků se vydal cestou normálního rodinného života, ostatní se neurčitě plácali mezi internetovými seznamkami, speed-datingem a značnou samotou, potkal jsem ho náhodou v příměstském metru a on mě pozval k nim domů na

grilování, hned následující pátek, byl konec června, měl trávník, kde mohl pořádat barbecue, přijde pár sousedů, „z fakulty nikdo“, upřesnil pro jistotu.

Chyba byla uspořádat to v pátek večer, pochopil jsem, hned jak jsem dorazil na trávník a políbil jeho ženu na tvář, pracovala celý den a vrátila se udřená, navíc jí nepřidalo ani předchozí několikeré sledování repríz pořadu *Skoro dokonalá večere* na M6, protože v jeho duchu chtěla připravit přespříliš sofistikované věci, suflé ze smržů nemělo šanci, ale jakmile vyšlo jasně najevo, že se nepovedlo ani guacamole, bál jsem se, že se rozpláče, do toho její tříletý syn začal ječet a Bruno, jenž se začal s příchodem prvních hostů zpíjet, už nebyl s to se podílet na obracení klobás, takže jsem jí přišel na pomoc já, ona ke mně ze dna svého zoufalství vyslala pohled plný vděčnosti, takové barbecue je složitější, než jsem si myslel, jehněčí kotlety rychle pokrývala zuhelnatělá, černá a pravděpodobně rakovinouotvorná vrstva, oheň nejspíš hořel příliš, ale nevyznal jsem se v tom, kdybych se začal v zařízení hrabat, mohl bych lahev s butanem odpálit, stáli jsme sami dva před kupou zuhelnatělého masa a ostatní hosté vyprazdňovali lahve rosé, aniž by nám věnovali nejmenší pozornost, s úlevou jsem sledoval, jak se blíží bouřka, dopadly na nás první protáhlé a ledové kapky, byl zahájen okamžitý ústup do obývacího, večer směřoval ke studeným mísám. Annelise se svalila na kanape a nepřátelským pohledem si změřila tabouleh, zamyslel jsem se nad jejím životem a nad životem všech západních žen. Ráno si pravděpodobně vyfouká vlasy, důkladně se obleče tak, aby to odpovídalo její pracovní pozici, což u ní nejspíš znamená spíš elegantně než sexy, nicméně vyvážit obě možnosti musí být složité a jistě jí to dost trvá, potom odveze děti do školky, její den se odvíjí

mailováním, telefonováním, na různých schůzkách, a kolem deváté se vrací vyčerpaná (večer vyzvedává děti a připravuje jim večeři Bruno, jenž má úřednickou pracovní dobu), doma padá na hubu, navlékne si mikinu a tepláky na jogging a tak předstoupí před svého pána a velitele, jenž si musí říkat, jenž si nutně musí říkat, že se někde stala chyba, a i ona si musí říkat, že se někde stala chyba a že se to nezlepší s léty, s rostoucími dětmi ani s obdobně, jakoby automaticky rostoucí pracovní zodpovědností, o stále ochablším těle nemluvě.

Odešel jsem mezi posledními, dokonce jsem pomohl Annelise s úklidem, neměl jsem ani v nejmenším úmyslu si s ní něco začít – což by bylo možné, v jejím případě se možné zdálo všechno. Chtěl jsem jen, aby pocítila určitou solidaritu, i když marnou.

Bruno s Annelise jsou dnes nepochybně rozvedení, tak to v dnešní době chodí; o sto let dřív, v době Huysmansově, by zůstali spolu, a možná by nakonec ani nebyli tak nešťastní. Když jsem se vrátil domů, nalil jsem si velkou sklenici vína a ponořil se opět do *Soužití*, vzpomínal jsem na ně jako na jeden z nejlepších Huysmansových románů a okamžitě se mi vrátila rozkoš z jeho četby, zázračně nedotčená, i po dvaceti letech stejná jako dřív. Možná nikdy nikdo tak jemně nevyjádřil vlašné štěstí starých párů: „André a Jeanne brzy zažívají už jen blažené něžnosti, mateřské uspokojení, že občas sdílejí lože, jen si tak lehnou jeden ke druhému, chvíli si povídají a pak se otočí zády a spí.“ Krásné, ale je to věrohodné? Dá se o takové vyhlídce uvažovat dnes? Jednoznačně souvisela s radostmi stolování: „Mlsnost objevili jako nový zájem, vyvolaný rostoucím ochabnutím jejich smyslů, jako vašeň kněží, jimž jsou upřeny tělesné

radosti, a tak vyskají nad vybranými pokrmy a starým vínem.“ Jistě, v době, kdy žena sama kupovala a krájela zeleninu, připravovala maso a pak je hodiny dusila na guláš, mohl se rozvinout něžný a pečovatelský vztah; prodej balených hotových pokrmů dal zapomenout na tento pocit, o němž ostatně Huysmans upřímně přiznával, že byl jen slabou kompenzací tělesných požitků. On sám ve svém životě nikdy nezaložil domácnost s nějakou hospodyňkou, podle Baudelaira jedinou ženou, jež ještě s „holkama“ může literátovi vyhovovat – jeho postřeh je o to pregnantnější, že holka se časem může skvěle proměnit v hospodyňku, a je to dokonce její tajná touha a přirozený sklon. Po období jistě zcela relativní „zhýralosti“ naopak začal směřovat k mnišskému životu, a tam jsem se s ním také rozešel. Sebral jsem *Na cestě*, pokusil se přečíst pár stránek a pak jsem se vrátil k *Soužití*, nic naplat, spirituální struna u mě zkrátka skoro vůbec nezněla a byla to škoda, protože mnišský život existuje stále, po staletí se nezměnil, zatímco hospodyňky abys pohledal. V Huysmansově době nepochybně ještě existovaly, ale literární prostředí, v němž se pohyboval, mu neumožňovalo nějakou potkat. Univerzita po pravdě nebyla v tomto směru o moc lepší. Mohla by se například Myriam s léty proměnit v hospodyňku? Uvažoval jsem nad tím, když vtom mi zazvonil mobil a kupodivu to byla ona, údivem jsem začal koktat, v podstatě jsem už vůbec nečekal, že se mi ještě ozve. Koukl jsem na budík: bylo už deset večer, úplně mě pohltila četba, zapomněl jsem kvůli ní i jíst. Zato jsem zaznamenal, že jsem skoro dopil druhou lahev vína.

„Mohli bychom...“ zaváhala, „napadlo mě, že bychom se mohli zítra večer vidět.“

„Vážně?“

„Zítřa máš narozeniny. Zapomněls?“
„Jo. Vlastně jsem na to úplně zapomněl.“
„A taky...“ opět na chvíli zaváhala, „jsem ti chtěla něco říct.
Prostě bylo by fajn se vidět.“

Sobota 21. května

Probudil jsem se ve čtyři ráno. Poté, co zavolala Myriam, jsem dočetl *Soužití*, je to opravdu mistrovské dílo, a spal jsem jen něco přes tři hodiny. Ženu, již Huysmans hledal po celý život, popsal už v sedmadvaceti nebo osmadvaceti letech v *Martě*, svém prvním románu, vydaném v Bruselu v roce 1876. Měla to být po většinu času hospodyňka, avšak schopná proměnit se v „holku“, a to, jak popisoval, v přesně určených časech. Nezdálo se příliš obtížné proměnit se v „holku“, určitě je složitější připravit béarnskou omáčku; nicméně takovou ženu hledal marně. A já doposud nebyl úspěšnější. To, že je mi čtyřiačtyřicet, mě samo o sobě nijak nedojímalo, šlo jen o zcela běžné narozeniny; ale právě ve čtyřiačtyřiceti letech Huysmans našel svou cestu k víře. Od 12. do 20. července 1892 poprvé pobýval v trapistickém klášteře v Igny v kraji Marne. 14. července se vyzpovídal, a to po obrovském váhání, které úzkostlivě vylíčil v *Na cestě*. 15. července poprvé od svého dětství přistoupil k přijímání.

Když jsem psal dizertaci o Huysmansovi, strávil jsem týden v opatství Ligugé, kde se on stal o několik let později oblátem, a další týden v klášteře v Igny. Ten byl během první světové

války zcela zničen, ale tamější pobyt mi přesto hodně pomohl. Výzdoba a zařízení prošly samozřejmě modernizací, ale zachovaly si onu jednoduchost, oprostěnost, které Huysmanse zaujaly; a četné každodenní modlitby a bohoslužby, od ranního Anděla Páně až po večerní *Salve Regina*, se konaly ve stejné časy jako kdysi. Jedlo se v tichosti, což bylo oproti menzám velmi uklidňující; vzpomínám také, že řeholnice vyráběly čokoládu a makronky – jejich výrobky, doporučované bedekrem *Petit Futé*, se vyvážejí do celé Francie.

Snadno jsem chápal, že mnišský život někoho přitahuje – přestože jsem si vědom, že můj postoj se od Huysmansova velmi liší. Vůbec jsem se nedokázal vcítit do jeho znechucení z tělesných rozkoší, které dával tak jasně najevo, a ani si jeho odpor představit. Moje tělo bylo obvykle dějištěm bolestivých chorobných stavů – migrén, kožních problémů, bolesti zubů, hemoroidů –, jež se neustále střídaly a nenechávaly mě prakticky nikdy v klidu – a to mi bylo teprve čtyřiačtyřicet! Jaké to bude v padesáti, šedesáti a až budu ještě starší...! To budu už jenom souhrnem pomalu se rozkládajících orgánů a můj život se změní v neustálá, ponurá a neradostná, přízemní muka. V podstatě jediným z orgánů, který jsem nikdy nevnímal prostřednictvím bolesti, nýbrž rozkoše, byl penis. Byl sice menší, ale zato robustní, a sloužil mi vždy věrně – tedy možná jsem sloužil spíše já jemu, na tom něco bude, každopádně šlo o vskutku milou službu: nikdy mi nepřikazoval, občas mě pokorně, bez jízlivosti a vzteku nabádal, abych se více zapojil do společenského života. Věděl jsem, že dnes večer se přimluví za Myriam, s Myriam spolu vycházeli vždycky dobře, chovala se k němu pokaždé s láskou a s úctou, a poskytla mi tím mnoho rozkoše. A zdrojů rozkoše jsem obecně moc neměl; vlastně jsem měl už

jen tenhle. Můj zájem o intelektuální život hodně opadl; moje společenská existence nebyla uspokojivější než ta tělesná, i ona se jevila jako sled drobných nepříjemností – ucpané umyvadlo, nefunkční internet, ztráta bodů na řidičáku, nepoctivá uklízečka, chyba v daňovém přiznání –, jež se i zde nepřetržitě řetězily a prakticky nikdy mi nedopřály klidu. Předpokládám, že v klášteře se většině takových patálií vyhnete; odložíte břímě individuální existence. Vzdáte se rovněž slasti; ovšem takovou volbu lze obhájit. Škoda, říkal jsem si v průběhu četby, že Huysmans v *Na cestě* tolik zdůrazňuje znechucení svými minulými prostopášnostmi; možná že v tomto bodě není úplně upřímný. Podezřívám ho, že ho na klášteře nepřitahuje, že tam unikne vyhledávání tělesných rozkoší, nýbrž v první řadě to, že se tam dá zbavit ubíjející a jednotvárné posloupnosti drobných útrap každodenního života, všeho, co tak mistrovsky popsal v *Po proudu*. V klášteře vám aspoň zajistí střechu nad hlavou a něco k jídlu – a v tom nejlepším případě i s bonusem věčného života.

Myriam u mě zazvonila kolem sedmé. „Všechno nejlepší, Françoisi...“ řekla hned na prahu potichu a pak se na mě vrhla a políbila mě na ústa, polibek byl dlouhý, rozkošnický, naše rty a jazyky splynuly. Když jsem si ji vedl do obýváku, uvědomil jsem si, že je ještě víc sexy než posledně. Oblékla si jinou, ještě kratší černou minisukni a punčochy, a když si sedla na pohovku, byly jí vidět černé podvazky na velmi bílých stehnech. Halenku měla rovněž černou, zcela průsvitnou, takže neskrývala pohyb prsou – vybavil jsem si, jaké jsou její dvorce na dotyk. Váhavě se usmála a v tom okamžiku bylo něco nejasného i osudového.

„Máš pro mě dárek?“ zeptal jsem se rádoby žertovným tónem, abych se pokusil zlehčit atmosféru.

„Ne,“ odpověděla vážně. „Neobjevila jsem nic, co by se mi opravdu líbilo.“

Po další odmlce najednou široce rozevřela stehna; nevzala si kalhotky a sukni měla tak krátkou, že se objevila čárka její vyholené a nevinné kundičky. „Vykouřím tě...“ řekla, „krásně tě vykouřím. Pojď, sedni si na gauč.“

Poslechl jsem a nechal se svléct. Klekla si přede mě a nejdřív mi začala pomalu a něžně lízat anál, načež mě vzala za ruku a zvedla. Opřel jsem se o zeď. Znovu si klekla a začala mi lízat koule, přičemž mi ho krátkými rychlými pohyby honila.

„Až budeš chtít, přejdu k penisu...“ na chvíli přestala. Chvilí jsem počkal, a až když už touhu nešlo potlačit, řekl jsem: „Teď.“

Podíval jsem se jí do očí těsně před tím, než mi úd olízla; vidět ji, jak to dělá, mě ještě víc rajcovalo, byla ve zvláštním rozpoložení, napůl soustředěná, napůl zběsilá, jazykem mi jezдила po žaludu nejprve rychle, potom pomalu a důrazněji. Levou mi svírala kořen údu a prsty pravé ruky mě zatím poklepávala po koulích, rozkoš mi ve vlnách zaplavovala hlavu, sotva jsem stál na nohou, neměl jsem daleko do mdlob. Už jsem skoro byl, jen tak tak jsem potlačil výkřik, ale přece jsem dokázal zaprosit: „Přestaň... Přestaň...“ Málem jsem nepoznal svůj hlas – zněl divně, skoro nebyl slyšet.

„Nechceš se mi udělat do pusy?“

„Teď ne.“

„Dobře... Snad to znamená, že mě pak pořádně pomiluješ. Jdeme jíst, ne?“

Tentokrát jsem objednal suši předem, od odpoledne čekalo v ledničce, a chladit jsem dal dvě lahve šampaňského.

„Víš, Françoisi...“ řekla, když upila první doušek, „nejsem děvka ani nymfomanka. Takhle tě kouřím, protože tě miluju. Opravdu tě miluju. Víš to?“

Ano, věděl jsem to. Věděl jsem také, že je v tom i něco jiného, co mi nedokázala říct. Dlouze jsem se na ni zadíval, přemýšlel jsem, jak téma otevřít. Dopila sklenici šampaňského, vzdychla, nalila si další a pak pronesla: „Rodiče se rozhodli odjet z Francie.“

Zůstal jsem z toho paf. Dopila sklenici, nalila si třetí a pokračovala:

„Vystěhují se do Izraele. Příští středu letíme do Tel Avivu. Nečekají ani na druhé kolo prezidentských voleb. Šílené je, že všechno připravili za našimi zády, nic nám neřekli: otevřeli si účet v izraelské bance, pronajali si na dálku byt. Otec zrušil důchodové pojištění, prodávají dům, a to vše bez našeho vědomí. U mladší sestry a brášky bych to dokázala pochopit, jsou ještě malí, ale mně je dvaadvacet a oni mě takhle postaví před hotovou věc...! Nenutí mě za každou cenu odjet, jsou připraveni mi v Paříži pronajmout pokoj. Ale je fakt, že budou letní prázdniny a já vím, že je nemůžu opustit, tedy ne teď, dělali by si příliš velké starosti. Neuvědomila jsem si to, ale už nějakou dobu úplně změnili společenské styky, vídají se jen s dalšími Židy. Trávili s nimi celé večery, vzájemně se burcovali, neodjíždějí jediní, aspoň čtyři nebo pět jejich přátel se rozhodlo stejně, všechno za sebou takhle zametli a chtějí se usadit v Izraeli. Celou noc jsem s nimi diskutovala, ale nedokázala jsem jejich odhodlání nalomit, jsou přesvědčení, že se Židům ve Francii stane něco hrozného, je zvláštní, že to na ně přišlo ke

stáru, po padesátce, říkala jsem jim, že je to úplná blbost, že Národní fronta už dlouho není antisemitská...!“

„Ne zas tak dlouho. Jsi moc mladá, takže jsi ho nezažila, ale Jean-Marie Le Pen se ještě odkazoval ke staré tradici francouzské krajní pravice. Je to nevzdělaný buran, určitě nečetl Drumonta ani Maurrasede, ale myslím, že o nich slyšel, že jsou součástí jeho mentálního obzoru. Pro jeho dceru to samozřejmě už nic neznamená. Ničméně i kdyby volby vyhrál ten muslim, nemyslím, že by ses musela bát. Přece jen je spojencem Socialistů, nemůže dělat, co se mu zamane.“

„Tak v tomhle bych tak optimistická nebyla,“ potřásla zamyšleně hlavou. „Pro Židy nikdy nemůže být dobré, když se k moci dostane muslimská strana. To lze těžko vyvrátit...“

To mě zarazilo. Dějiny vlastně dobře neznám, na gymnáziu jsem nedával moc pozor a následně jsem nikdy nedokázal přečíst knihu o historii, žádnou až do konce.

„Brácha se sestrou tam můžou nastoupit na gymnázium. I já bych mohla pokračovat na telavivské univerzitě, dosavadní studia by mi částečně uznali. Jenže co budu v Izraeli dělat? Neumím slovo hebrejsky. Moje země je Francie.“

Hlas se jí lehce zlomil, cítil jsem, že má na krajíčku. „Miluju Francii...!“ Už skoro kňourala: „Miluju, co já vím... miluju sýr!“

„Ten mám!“ vyskočil jsem jako kašpar, abych trochu odlehčil situaci, a šel pátrat do lednice: skutečně jsem nakoupil Saint-Marcellin, Comté, modrý Causses. Otevřel jsem také lahvev bílého; nevěnovala tomu žádnou pozornost.

„A taky... taky nechci, aby to mezi náma skončilo,“ řekla a pak se rozplakala. Vstal jsem a objal ji; nenapadala mě žádná smysluplná odpověď. Odvedl jsem ji do pokoje, znovu ji k sobě přivinul. Dál potichu plakala.

* * *

Vzbudil jsem se kolem čtvrté ráno; svítil úplněk, v pokoji bylo dobře vidět. Myriam spala na břicho pouze v tričku. Provoz na bulváru skoro ustal. Po dvou nebo třech minutách pomalu přijela dodávka Renault Trafic a zastavila u věžáku. Vystoupili dva Čiňani, zapálili si cigarety a jako by zkoumali okolí; pak bez zjevného důvodu opět nastoupili do auta a jeli směrem k Italské bráně. Vrátil jsem se do postele, pohladil ji po zadku; přitiskla se ke mně a spala dál.

Otočil jsem ji, roztáhl jí nohy a začal ji hladit; skoro okamžitě zvlhla a pronikl jsem do ní. Tuhle jednoduchou polohu měla vždycky ráda. Zvedl jsem jí stehna, abych jí to mohl dělat co nejhlouběji, a začal jsem pravidelně zasunovat. Často se říká, že ženská rozkoš je složitá, záhadná; ale osobně mi byl ještě neznámější mechanismus té mojí. Hned jsem cítil, že tentokrát budu schopen se ovládat, jak dlouho to bude nutné, že dokážu libovolně oddalovat stoupající rozkoš. Lehce, neúnavně jsem pohyboval pánví, po několika minutách začala sténat, potom křičet, vnikal jsem do ní dál, dokonce ještě když jsem ucítil, jak se jí kundička stahuje a svírá mi úd, zvolna, bez námahy jsem oddychoval, měl jsem pocit, jako bych měl žít věčně, potom velmi dlouze zasténala, svalil jsem se na ni a objal ji, opakovala: „Miláčku... miláčku...“ a plakala.

Neděle 22. května

Znovu jsem se probudil kolem osmé, připravil jsem konvici na kávu a zase si lehl; Myriam pravidelně oddechovala a její dýchání trochu unylejším tempem doprovázel nenápadný zvuk probublávající kávy. Na azurovém nebi se vznášely kupovité mráčky, které v mých představách odjakživa symbolizovaly štěstí, jejich zářivá běloba tu je jenom proto, aby zvýraznila modř nebe, přesně ty si děti kreslí, když znázorňují ideální chaloupku s kouřícím komínem, trávíkem a květinami. Ani nevím, co mě přimělo zapnout iTélé, hned jak jsem si nalil první šálek kávy. Zvuk byl nastavený příliš nahlas a chvíli mi trvalo, než jsem našel ovladač a stiskl tlačítko Mute. Pozdě, už se vzbudila; pořád ještě v tričku se přišla schoulit na gauč obýváku. Naše krátká chvíle klidu skončila; zapnul jsem zvuk. Přes noc se dostaly na internet informace o tajných jednáních mezi Socialistickou stranou a Muslimskou jednotou. Ať už na iTélé, BFM nebo LCI o ničem jiném nemluvili, běželo nepřetržité zvláštní vysílání. Prozatím nezískali žádnou reakci Manuela Vallse, ale Mohamed Ben Abbas měl v jedenáct hodin vystoupit na tiskové konferenci.

Zavalitý, bujarý muslimský kandidát, v odpovědích noviná-

řům často zlomyslně trefný, rozhodně nepůsobil, že jako jeden z nejmladších studentů absolvoval Vysokou vojenskou technickou školu a po ní i Vysokou školu administrativy v ročníku pojmenovaném po Nelsonu Mandelovi – společně s Laurentem Wauquiezem. Připomínal spíš dobráckého tuniského prodáváče z místních potravin – jímž jeho otec mimochodem byl, ačkoli se jeho obchod nacházel v Neuilly-sur-Seine, a ne v 18. obvodu, a už vůbec ne v Bezons či Argenteuil.

Více než kdo jiný, připomínal právě, těžil z republikánské meritokracie; méně než kdo jiný by chtěl narušit systém, jemuž vděčil za vše, až po nejvyšší čest kandidovat ve volbách francouzského lidu. Zavzpomínal na malý byt nad obchodem, kde psával úkoly; krátce, jen natolik emotivně, kolik si situace žádala, vzpomněl na svého otce; připadal mi naprosto skvělý.

Ale je třeba uznat, pokračoval, že časy se změnilly. Rodiny – ať židovské, křesťanské, nebo muslimské – stále častěji chtějí pro své děti vzdělání, které se neomezuje na předávání znalostí, ale zahrnuje i duchovní školení odpovídající tradici. Tento návrat náboženského rozměru se v našich společnostech ukazoval jako významný trend a státní školství ho nemohlo nezohlednit. Je zkrátka záhodno rozšířit rámec republikánského školství a umožnit, aby mírumilovně koexistovalo s velkými duchovními tradicemi naší země – muslimskou, křesťanskou či židovskou.

Jeho líbezná a cvrlikavá řeč trvala deset minut, než se dostalo na otázky tisku. Už delší dobu jsem registroval, že i ti nejprotivnější, nejagresivnější novináři byli Ben Abbasovou přítomností jakoby hypnotizovaní, zesláblí. Přitom se mi zdálo, že by mohli klást dost nepříjemných otázek: o zrušení koedukace, například, nebo jak je to s povinným přestoupením

učitelů na muslimskou víru. Ale na druhou stranu, copak to u katolíků už dávno takto není? Bylo nutné být pokřtěn, když jste chtěli učit na křesťanské škole? Když jsem o tom tak přemýšlel, zjistil jsem, že nemám tušení, a když tiskovka končila, pochopil jsem, že jsem přesně tam, kam mě muslimský kandidát chtěl dostat: k jakýmsi povšechným všeobecným pochybnostem, k pocitu, že nepřichází s ničím, kvůli čemu by se měl člověk plašit, ani s ničím doopravdy novým.

V půl dvanácté přešla do protiútoků Marine Le Penová. Jak ji energickou a s čerstvě vyfoukanými vlasy zabírali před radnicí z lehkého podhledu, byla skoro krásná – to však ostře kontrastovalo s jejími předchozími vystoupeními: po obratu v roce 2017 si vzala do hlavy, že aby žena dosáhla na nejvyšší post, musí nutně vypadat jako Angela Merkelová, a pracovala na tom, aby se vyrovnala suchopárné serióznosti německé kancléřky, tak důkladně, že i kopírovala střih jejích kostýmů. Toho květnového rána však jako by se jí vrátil všechen oheň, revoluční elán, který připomínal začátky hnutí. Už nějakou dobu se proslýchalo, že její proslovy píše – pod dohledem Floriana Philippota – Renaud Camus. Nevím, zda se to zakládalo na pravdě, ale každopádně udělala značné pokroky. Zkraje mě zarazil republikánský, dokonce zřetelně protiklerikální ráz jejího vystoupení. Nespokojila se s banálním odkazem na Julese Ferryho a vrátila se až ke Condorcetovi a citovala jeho paměťihodnou řeč k Zákonodárnému shromáždění v roce 1792, v níž zmiňuje ony Egypťany, ony Indy, „u nichž lidský duch tolik pokročil, ale kteří znovu upadli do otupělosti té nejhanebnější ignorance, jakmile se církevní moc zmocnila práva vzdělávat“.

„Myslela jsem, že je katolička...“ poznamenala Myriam.

„Nevím, ale její voliči ne, u katolíků Národní fronta nikdy neprorazila, na to jsou příliš solidární a pro třetí svět. Tak se přizpůsobuje.“

Podívala se na hodinky, líně se protáhla. „Budu muset jít, Françoisi. Slíbila jsem rodičům, že přijdu na oběd.“

„Vědí, že jsi u mě?“

„Samozřejmě, nebojí se o mě. Ale budou čekat s obědem.“

Jednou jsem u jejích rodičů byl, hned na začátku našeho vztahu. Bydleli v domě v Květinové čtvrti, za stanicí metra Brochant. Měli garáž, dílnu, vypadalo to u nich jak na francouzském maloměstě, rozhodně ne jako v Paříži. Vzpomínám si, že jsme večeřeli venku, zrovna kvetly narcisy. Byli na mě milí, chovali se přívětivě a vřele, aniž mi přitom přikládali prvořadý význam, což bylo ještě lepší. Když její táta otevřel lahev Châteauneuf-du-Pape, najednou jsem si uvědomil, že Myriam, jíž bylo přes dvacet, stále ještě večeří každý den s rodiči; že pomáhá mladšímu bratrovi s úkoly, chodí se sestřičkou nakupovat hadříky. Tvořili klan, nerozlučný rodinný klan; a v porovnání se vším, co jsem dosud poznal, to bylo tak neobvyklé, že jsem měl co dělat, abych se nerozbrečel.

Vypnul jsem zvuk; pohyby Marine Le Penové se zrychlily, svá slova zdůrazňovala vztyčenou pěstí, v jednu chvíli energicky rozmáchla ruce. Pochopitelně, že Myriam odjede s rodiči do Izraele, nemůže dělat nic jiného.

„Viš, vážně doufám, že se brzy vrátím...“ řekla, jako by mi četla myšlenky. „Zůstanu tam jenom pár měsíců, než se to ve Francii urovná.“ Její optimismus mi připadal trochu přehnaný, ale mlčel jsem.

Natáhla si sukni. „Aktuální vývoj jim samozřejmě nahrává,

budu to mít na talíři celý večer. „My jsme ti to říkali, holčičko...“
No nic, jsou milí, myslí, že jednají pro moje dobro.“

„Ano, to jsou. Jsou opravdu milí.“

„A co budeš dělat ty? Co se bude podle tebe dít na fakultě?“

Doprovodil jsem ji ke dveřím. Uvědomil jsem si, že vlastně nemám tušení; také jsem si uvědomil, že je mi to ukradené. Něžně jsem ji políbil na ústa a odpověděl: „Já žádný Izrael nemám.“ Dost chudá myšlenka, ale přesná. Myriam potom zmizela ve výtahu.

Uplynulo několik hodin. Slunce zapadlo mezi věžáky, když jsem si znovu plně uvědomil sám sebe, okolnosti, všechno. Duchem jsem bloudil v nejasných a temných zákoutích, cítil jsem se k smrti smutný. Neustále, neodbytně se mi vracely Huysmansovy věty ze *Soužití*, a bolestně jsem si uvědomil, že jsem Myriam ani nenavrhl, aby se ke mně nastěhovala, ale hned nato mi došlo, že v tom problém není, že rodiče byli přece připravení jí platit podnájem a že můj byt má jen dvě místnosti, sice velké, ale jen dvě, společný život by určitě vedl ve velmi krátké době k vyhasnutí veškeré sexuální touhy, a my byli ještě příliš mladí na to, aby to náš pár překonal.

V dávnější době lidé utvářeli rodiny, tedy poté, co se rozmnožili, to spolu táhli ještě několik let, než jejich děti dospěly, a pak se vraceli ke Stvořiteli. Nyní však bylo pro pár rozumnější zakládat domácnost kolem padesáti nebo šedesáti, když zestárlá, rozbolavělá těla už potřebují jen známý, uklidňující a neviný kontakt; přednost před ostatními rozkošemi zároveň definitivně dostává lokální kuchyně, tak velebená například *Petitrenaudovými kulinářskými výlety*. Chvilí jsem si pohrával s myšlenkou článku pro *Revui pro devatenácté století*, ve kte-

rém bych vyložil, že po dlouhém a nudném modernistickém období začínají být Huysmansovy závěry znovu aktuální, a to víc než kdy jindy, jak dokazovaly na všech stanicích s úspěchem vysílané pořady věnované vaření a zejména regionální kuchyni; pak jsem si uvědomil, že už nemám energii ani chuť nezbytné k napsání článku, byť by to bylo do tak výlučného periodika jako *Revue pro devatenácté století*. Zároveň jsem si s jakousi nevěřící otupělostí uvědomil, že televize stále běží a stále na iTélé. Zapnul jsem zvuk: Marine Le Penová už dávno domluvila, ale dál zůstávala předmětem všech komentářů. Dozvěděl jsem se, že národní vůdkyně svolala na středu obrovský pochod na Elysejská pole. Nikterak neplánovala žádat o povolení policejní prefekturu a předem varovala úřady, že i v případě zákazu k pochodu dojde, „ať se děje cokoliv“. Proslavila uzavřela citací z Deklarace práv člověka a občana z roku 1793: „Porušuje-li vláda práva lidu, je vzpoura pro lid a každou část lidu nejposvátnějším z práv a nejnezbytnější z povinností.“ Slovo *vzpoura* přirozeně vyvolalo řadu komentářů, a dokonce nečekaně vytrhlo Françoise Hollanda z jeho dlouhého mlčení. Po svých dvou katastrofických pětiletých funkčních obdobích, kdy vděčil za znovuzvolení jen ubohé strategii spočívající v podpoře nástupu Národní fronty, se úřadující prezident prakticky přestal veřejně vyjadřovat, až většina médií skoro zapoměla, že vůbec existuje. Když se na schodišti před Elysejským palácem a necelou desítkou novinářů představil jako poslední „hráz republikánského pořádku“, ozval se z publika úsečný, ale zřetelný smích. O deset minut později vystoupil s prohlášením i premiér, celý rudý, s naběhlými žilami na čele: vypadal, že ho každou chvíli klepne; varoval všechny, kdo by porušovali demokratické zákony, že s nimi bude naloženo

skutečně jako s kriminálníky. Jediný, kdo nakonec zachoval chladnou hlavu, byl Mohamed Ben Abbes, jenž hájil právo na demonstrace a navrhl Marine Le Penové debatu o sekularismu – což většina komentátorů označila za chytrý krok, protože bylo skoro vyloučené, že to Marine přijme, a on tak levně získá image umírněného a komunikativního muže.

Nakonec mě to unavilo a začal jsem nahodile přepínat mezi nicotnými reality show o obezitě, až jsem televizi definitivně vypnul. Stále mě znepokojovalo a trochu odpuzovalo, že by politické dějiny mohly hrát v mém životě určitou roli. Přesto jsem si byl dobře vědom, a to už roky, že rostoucí rozestup, dnes už propast mezi obyvatelstvem a těmi, kdo mluví jeho jménem, tedy politiky a novináři, musí nevyhnutelně vést k něčemu chaotickému, násilnému a nepředvídatelnému. Stejně jako ostatní západoevropské země Francie zjevně už dlouho míří k občanské válce; avšak doposud jsem byl přece jen přesvědčen, že obrovská většina Francouzů zůstává odevzdaná osudu a apatická – nejspíš protože jsem byl i já značně odevzdaný osudu a apatický. Mýlil jsem se.

Myriam mi zavolala až v úterý večer, něco po jedenácté; mluvila sebejistě, všechna její důvěra v budoucnost se jí snad vrátila: podle ní se všechno ve Francii rychle urovná – osobně jsem o tom pochyboval. Dokonce si namluvila, že Nicolas Sarkozy se vrátí na politickou scénu a že bude přivítán jako spasitel. Neměl jsem to srdce jí to rozmlouvat, ale připadalo mi to velmi nepravděpodobné; cítil jsem, že Sarkozy to v nitru vzdal, že v roce 2017 udělal s konečnou platností za tímto obdobím svého života tlustou čáru.

Brzy ráno měla letět. Do jejího odjezdu se tedy nevidíme;

musela udělat ještě spoustu věcí – především si zabalit, není tak snadné směstnat svůj život do třiceti kil zavazadel. Čekal jsem to; přesto mě lehce píchlo u srdce, když jsem zavěsil. Věděl jsem, že teď budu úplně sám.

Středa 25. května

Přesto jsem se cítil skoro vesele, když jsem nazítří ráno jel metrem na fakultu – politické události posledních dní, až po Myriamin odjezd, mi připadaly jako zlý sen, omyl, jenž bude rychle napraven. V Santeuilově ulici jsem však s velkým překvapením zjistil, že železné brány před fakultou jsou hermeticky uzavřeny – hlídači je přitom obvykle otvírali ve tři čtvrtě na osm. Před vchodem čekala řada studentů, mezi nimi jsem potkal i některé své posluchače ze druhého ročníku.

Až kolem půl deváté přišel hlídač přímo z hlavního sekretariátu, postavil se za mříž a informoval nás, že fakulta bude celý den zavřená a zůstane zavřená do odvolání. Víc nám toho říct nemůže; máme se vrátit domů, „budeme informováni individuálně“. Byl to dobrotivý černoš, Senegalec, jestli si dobře vzpomínám, znal jsem ho už léta a měl jsem ho rád. Vzal mě za paži, chtěl mě upozornit, ještě než odejdu, že podle toho, co se povídá mezi zaměstnanci, je situace vážná, opravdu vážná, a dost by se divil, kdyby v nejbližších týdnech škola otevřela.

Marie-Françoise možná bude vědět víc; dopoledne jsem se jí několikrát neúspěšně pokoušel dovolat. Kolem třinácté ho-

diny jsem ze zoufalství pustil iTélé. Spousta účastníků demonstrace svolané Národní frontou už dorazila: náměstí Svornosti a Tuilerijské zahrady se černaly lidmi. Podle organizátorů přišly dva miliony lidí – podle policie tři sta tisíc. Rozhodně jsem takový dav ještě nikdy neviděl.

Nad severní Paříží, od Sacré-Coeur k Opeře, se vznášel obří bouřkový oblak v podobě kovadliny s načernale tmavošedými okraji. Upřel jsem pozornost na televizní obrazovku, kde se dál srocoval obrovský dav; potom jsem zas pozoroval nebe. Bouřkový mrak se nejspíš pomalu posouval k jihu; pokud se roztrhne nad Tuileriemi, mohl by průběh demonstrace vážně narušit.

Přesně ve čtrnáct hodin se průvod vedený Marine Le Penovou objevil na Elysejských polích a vydal se k Vítěznému oblouku, kde měla v plánu v patnáct hodin přednést projev. Vypnul jsem zvuk, ale ještě chvíli jsem sledoval obraz. Přes celou hlavní třídu se táhl transparent s nápisem: „Jsme francouzský lid.“ Na mnoha cedulích rozetých v davu stálo jednodušší: „Jsme doma“ – jasný slogan, oproštěný od agresivity, který používali nacionalističtí aktivisti na svých shromážděních. Bouřka stále hrozila; obří mrak nyní nehybně visel nad průvodem. Po pár minutách mě to omrzelo a opět jsem se pohroužil do četby *Na mělně*.

Marie-Françoise mi zavolala chvíli po šesté večer; moc toho nevěděla, předchozího večera se sice sešla Národní rada univerzit, ale z jednání neprosákla žádná informace. Byla si víc než jistá, že fakulta neotevře dřív, než skončí volby, a pravděpodobně ne do začátku nového školního roku – zkoušky mohou být klidně přesunuty na září. Obecně jí situace připadala

vážná; její manžel byl očividně nervózní, od začátku týdne trávil ve své kanceláři na DGSÍ čtrnáct hodin denně a včera tam i spal. Zavěsila s příslibem, že mi dá vědět, když se toho dozví víc.

Už jsem neměl nic k jídlu, ani se mi nechtělo jít nakupovat do Géant Casina, podvečer nebyl v této hustě osídlené čtvrti vhodnou dobou k nákupům, ale měl jsem hlad, a ještě víc se mi chtělo koupit si něco dobrého, telecí ragú, tresku s kerblíkem, berberskou musaku; jídla do mikrovlnky, spolehlivě nezáživná, ale v barevných a veselých obalech, přece jen představují značný pokrok od skličujících patálií Huysmansových hrdinů; nebylo na tom nic špatného, naopak pocit, že se podílíte na neuspokojivém, ale rovnostářském kolektivním prožitku, mohl být východiskem k dosažení určité odevzdanosti.

Supermarket byl kupodivu skoro prázdný a vozík jsem naplnil velmi rychle, v návalu nadšení doprovázeného obavami; bez zjevného důvodu se mi vybavila slova „zákaz vycházení“. Některé pokladní za řadou opuštěných kas poslouchaly rozhlas: demonstrace pokračovala, prozatím nedošlo k žádnému incidentu. K tomu dojde později, až se lidi začnou rozcházet, pomyslel jsem si.

Rozpršelo se, velmi prudce, když jsem vycházel z obchodního centra. Doma jsem si ohřál hovězí jazyk s madeirskou omáčkou, trochu gumový, ale ucházející, a znova jsem pustil televizi: střety začaly, jasně se daly rozeznat skupiny maskovaných, velmi agilních mužů vyzbrojených útočnými puškami a samopaly, nějaké rozbité výlohy, sem tam hořela auta, ale záběry pořízené v silném dešti byly velmi nekvalitní, takže se těžko dala získat jasná představa o aktuálním rozložení sil.

Neděle, 29. května

Vzbudil jsem se ve čtyři ráno s jasnou hlavou a otevřenou myslí; pomalu a pečlivě jsem si zabalil kufr, dal dohromady přenosnou lékárníčku, náhradní oblečení na měsíc. Našel jsem dokonce trekkingové boty – americké a velmi high-tech, které jsem si koupil před rokem v domnění, že začnu s pěší turistikou, ale nikdy jsem je nepoužil. Vzal jsem si rovněž notebook, zásobu proteinových tyčinek, rychlovarnou konvici, rozpustnou kávu. V půl šesté jsem byl připravený k odjezdu. Auto nastartovalo hladce, výjezd z Paříže byl volný; už v šest hodin jsem se blížil k Rambouillet. Neměl jsem žádný plán, žádný vytyčený směr, jenom velmi nejasný pocit, že bych měl jet na jihozápad, protože pokud ve Francii vypukne občanská válka, rozšíří se na jihozápad až s odstupem. O jihozápadu jsem vlastně skoro nic nevěděl kromě toho, že se tam jí konfitovaná kachní stehna; a konfitované kachní maso se moc neslučuje s občanskou válkou. Ale mohu se plést.

Francii obecně moc neznám. Po dětství a dospívání v Maisons-Laffitte, tedy vrcholně měšťáckém předměstí, jsem se usadil v Paříži a už jsem se odsud nehnul; zemi, jejímž jsem byl, poněkud teoreticky, občanem, jsem nikdy pořádně neviděl,

neobjevil. Párkrát jsem měl nutkání to udělat, důkazem může být třeba i koupě Volkswagenu Touareg, jež jsem si pořídil současně s turistickými botami. Silné vozidlo s dieslovým motorem V8 o objemu 4,2 litru s přímým vstřikováním paliva typu *common rail*, dosahující rychlosti přes 240 km/h, ideální pro dlouhé cesty po dálnici, ale vhodné i do terénu. Zřejmě jsem si tehdy představoval víkendy v přírodě nebo krkolomné sjíždění lesních cest; k ničemu z toho ale nakonec nedošlo, spokojil jsem se s pravidelnými nedělními návštěvami trhu se starými knihami v parku Georgetse Brassense. Občas jsem také, naštěstí, věnoval víkendy souložení – hlavně s Myriam. Můj život by byl tehdy hodně nudný a bezútěšný, kdybych nemohl aspoň čas od času souložit s Myriam. Hned za odbočkou na Châteauroux jsem zastavil u motorestu Tisíc rybníků. V pekárně La Croissanterie jsem si koupil sušenku cookie s dvojitou dávkou čokolády a velkou kávu, pak jsem se vrátil do auta, abych se nasnídal, myslel jsem při tom na minulost, nebo také na nic. Z parkoviště byl rozhled do širokého okolí, kraj vypadal pustý, až na několik krav – pravděpodobně plemena charolais. Mezitím se úplně rozednělo, ale nad loukami dole se ještě válela mlha. Krajina byla zvlněná, spíše hezká, avšak žádný rybník v dohledu – ostatně ani řeka. Myslet na budoucnost mi nepřipadalo rozumné.

Pustil jsem autorádio: volební maraton začal a probíhal normálně, François Hollande už odvolil ve své „corrézské baště“. Účast, aspoň podle toho, co se dalo odhadnout v tak brzkou hodinu, byla vysoká, vyšší než při předchozích dvou prezidentských volbách. Podle některých politických komentátorů vysoká volební účast hrála pro „vládní strany“ na úkor

extremistů; ale jiní, stejně tak renomovaní odborníci, si mysleli přesný opak. Ve výsledku se v podstatě z volební účasti dosud nic nedalo vyvodit a poslouchat rádio bylo zatím zbytečné; vypnul jsem ho a vyrazil znova na cestu.

Krátce poté jsem si uvědomil, že mám málo benzínu, ukazatel byl zhruba na jedné čtvrtině; měl jsem na pumpě natankovat. Uvědomil jsem si také, že dálnice je neobvykle prázdná. V neděli ráno moc lidí na dálnici nebývá, je to chvíle, kdy si společnost vydechne, uvolní se, její členové si dopřávají krátkou iluzi individuální existence. Přesto jsem ale už dobrých sto kilometrů nepředjel ani nemíjel jediné auto; jen jsem se vyhýbal bulharskému kamionu, jehož k smrti unavený řidič kličkoval mezi pravým a odstavným pruhem. Všude vládl klid, míjel jsem pruhované větrné rukávy, jež se ve slabém vánku pouze třepotaly; nad loukami a lesy zářilo slunce jako dobrý a loajální zaměstnanec. Opět jsem pustil rádio, ale tentokrát zbytečně: všechny navolené stanice na mém přijímači, od France Info přes Europe 1 až po Radio Monte Carlo a RTL, vydávaly jen jednotvárné šumění. Nebylo pochyb o tom, že se něco ve Francii děje; mohl jsem nicméně dál projíždět její dálniční sítí rychlostí 200 km/h, a to bylo možná správné řešení, v zemi nejspíš už nic nefunguje, možná i radary jsou mimo provoz, tímto tempem bych měl být ve čtyři odpoledne na hraničním přechodu v Le Jonquet, a ve Španělsku už bude situace jiná, občanská válka zůstane někde za mnou, to za pokus stálo. Jenže mi docházel benzín: ano, to byl problém, který budu muset neprodleně vyřešit, hned na příští stanici.

Příští benzínka měla být v Pech-Montatu. Podle informačních panelů nebyla nijak lákavá: žádná restaurace, žádný prodej regionálních výrobků, zkrátka jansenistická pumpa nabí-

zející palivo; ale nemohl jsem čekat až do *Zahrady* na planině Causses v departementu Lot, o padesát kilometrů dál. Ulevilo se mi, když jsem vymyslel, že přece můžu klidně natankovat v Pech-Montatu a pak si udělat radost v Causses: nakoupit si husí játra, sýr Cabécou a cahorské víno, které si vychutnám ještě večer v hotelovém pokoji na Costa Bravě; šlo o širší plán, který dával smysl a byl proveditelný.

Parkoviště bylo liduprázdné, ihned mi došlo, že tu něco nehraje; než jsem se velmi opatrně rozjel k pumpě, co nejvíc jsem zpomalil. Výloha byla rozbitá a asfalt pokrývalo nekonečné množství střepů. Vystoupil jsem z auta a přistoupil blíž: v obchodě jsem objevil roztříštěné sklo u lednice s chlazenými nápoji, stojany s novinami někdo převrhl. Pokladní ležela na zemi v kaluži krve, s rukama přitisknutýma na hrud' ve směřném pokusu o obranu. Všude vládlo naprosté ticho. Vydal jsem se k čerpacím stojanům, ale byly zablokované. Určitě jdou zapnout od pokladen. Vrátil jsem se do obchodu, přemohl jsem nechuť a překročil mrtvolu, ale nenašel jsem žádný mechanismus, jímž by se dalo čerpání paliva ovládat. Po krátkém váhání jsem si z regálů vzal sendvič s tuňákem a zeleninou, nealkoholické pivo a průvodce Michelin.

Z hotelů, které v dané oblasti průvodce doporučoval, byl nejbližší *Hostinec Haut-Quercy* v Martelu; zbývalo mi ujet deset kilometrů po D 840. Když jsem opět nastartoval a zamířil k výjezdu, zahlédl jsem dvě těla na zemi u parkoviště kamionů. Vystoupil jsem a šel se podívat blíž: skutečně, někdo tam zastřelil dva mladé, typicky předměstsky oblečené Severoafričany. Ztratili jen velmi málo krve, ale byli určitě mrtví; jeden ještě držel v ruce samopal. Co se tu mohlo stát? Jen tak na

zkoušku jsem znovu zkusil naladit nějakou stanici, ale i tentokrát se z rádia ozývalo jen neurčité praskání.

Do Martelu jsem dojel bez obtíží o čtvrt hodinu později, okreska vedla veselou, lesnatou krajinou. Stále jsem nepotkal žádné jiné auto a začalo mi to opravdu být divné; pak jsem si řekl, že lidi se možná zavřeli doma, a to z těchž důvodů, které mě vedly k odjezdu z Paříže: tušili bezprostřední katastrofu.

Hostinec Haut-Quercy, velká dvoupatrová budova z bílého vápence, stál trochu stranou vesnice. Branka se s lehkým zaskřípáním otevřela, přešel jsem prostranství vysypané šterkem, vystoupal pár schodů k recepci. Nikde nikdo. Za stolem visely na nástěnné desce klíče; jediný nechyběl. Několikrát jsem zavolal, pokaždé silněji, ale bez odezvy. Vyšel jsem ven: zadní stranu zabírala terasa s kulatými stolky a zdobenými kovovými židlemi, obklopená záhony růží, kde se zřejmě podávala snídaně. Zamířil jsem do kaštanové aleje a urazil asi padesát metrů, než jsem došel na travnatou pláň s dalekým rozhledem do kraje; skládací lehátka a slunečníky tam čekaly na hypotetické hosty. Několik minut jsem se rozhlížel po zvlněné a klidné krajině a pak jsem se vrátil do hotelu. Jen co jsem vstoupil na terasu, objevila se asi čtyřicetiletá blondýna v dlouhých šatech z šedého úpletu a s vlasy staženými páskou. Překvapením nadskočila. „Restaurace je zavřená,“ snažila se mě odradit. Řekl jsem jí, že jen hledám pokoj. „Nepodává se ani snídaně,“ upřesnila ještě, než viditelně nerada připustila, že volný pokoj má.

Doprovodila mě do prvního patra, otevřela dveře a podala mi papírek, na kterém stálo: „Brána se zavírá v deset večer, při pozdějším příchodu budete potřebovat kód,“ vysvětlila mi a vzdálila se bez jediného dalšího slova.

Jakmile jsem otevřel okenice, vypadal pokoj celkem slušně, až na matně purpurové tapety s loveckými motivy. Marně jsem se pokusil sledovat televizi: ani jedna stanice nevysílala, všude jsem naladil jen zrnění. Nefungoval ani internet: zobrazovalo se mi několik bezdrátových sítí začínajících Bbox nebo SFR – pravděpodobně soukromá připojení místních obyvatel – ale žádná neobsahovala název *Hostinec Haut-Quercy*. Papír s informacemi pro zákazníky, který jsem objevil v zásuvce, přinášel základní údaje o zdejších turistických zajímavostech a podrobnosti o quercyské gastronomii; o internetu ale nic. Zdejší hoteloví hosté zjevně nestáli o to být online.

Když jsem si vybalil, pověsil na ramínka několik kusů oblečení, které jsem si vzal s sebou, zapojil svou varnou konvici a elektrický zubní kartáček, zapnul si mobil a zjistil, že nemám žádnou novou zprávu, začal jsem se sám sebe ptát, co tu vlastně dělám. Tuto velmi obecnou otázku si může klást kdokoliv, kdekoliv a v jakémkoli okamžiku svého života; avšak osamocený cestovatel, nutno uznat, je jí vystaven obzvlášť. I kdyby Myriam byla po mém boku, těžko bych hledal důvod, proč jsem se ocitl v Martelu; ale v takovém případě bych se tím jednoduše nezabýval. Dvojice už je svět, nezávislý a uzavřený, pohybující se ve světě širším, ale v podstatě nezávisle na něm; jenže já byl sám, a proto i oslabený, a potřeboval jsem značnou dávku odvahy, abych si schoval informační leták do kapsy u bundy a vydal se ven, podívat se po vesnici.

Uprostřed náměstí Konzulů stála stará sýpka, o architektuře toho moc nevím, ale domy, které ji lemovaly, z pěkného světlého kamene, musely být několik set let staré, už jsem takové věci viděl v televizi, obvykle v pořadech, které uvádí Stéphan Bern, a vypadaly stejně hezké jako v televizi, možná hezčí, jeden z do-

mů, obrovský, hotový palác, s lomenými oblouky a věžičkami, byl vybudován v letech 1280 až 1350 a původně patřil vikomtům z Turenne, jak jsem zjistil, když jsem přistoupil blíž.

Zbytek vesnice byl podobný, procházel jsem malebnými a liduprázdnými uličkami, až jsem dorazil k masivnímu kostelu svatého Maura téměř bez oken; opevněný kostel měl odolávat útokům bezvěrců, kterých, jak jsem se dozvěděl z informačního letáku, bývalo v oblasti mnoho.

Silnice D 840 pokračovala přes vesnici směrem na Rocamadour. O Rocamadouru už jsem slyšel, patřil ke známým turistickým destinacím s mnoha hvězdičkami v michelinském průvodci, dokonce jsem uvažoval, zda jsem už Rocamadour v pořadu Stéphana Berna *neviděl*, ale přece jenom to odsud bylo dvacet kilometrů, zvolil jsem menší a klikatější okresku vedoucí do Saint-Denis-les-Martel. Po sto metrech jsem narazil na dřevěnou budku, v níž nabízeli lístky na turistický parní vláček Dordogneským údolím. To vypadalo zajímavě, ale přece jen by bývalo lepší podniknout to v páru, zopakoval jsem si trpělivě. V budce ovšem stejně nikdo nebyl. Myriam dorazila do Tel Avivu už před několika dny, nejspíš už měla čas se informovat o zápisu na univerzitu, možná už si vyzvedla formulář nebo se spokojila s vyleháváním na pláži, vždycky měla ráda pláže, nikdy jsme spolu nejeli na dovolenou, pomyslel jsem si, nedokázal jsem se rozhodnout pro nějakou destinaci, koupit zájezd, tvrdil jsem, že mám rád Paříž v srpnu, ale bylo to čistě tím, že jsem z ní nedokázal vypadnout.

Po pravé straně se táhla železnice a kolem ní prašná cesta. Po kilometru lehkého stoupání hustým lesem jsem dorazil k altánku s orientační tabulí; piktogram znázorňující měchový fotoaparát potvrzoval, že jde o zastávku pro turisty.

Dole tekla Dordogne vměstnaná mezi padesátimetrovými vápencovými útesy a naplňovala svůj záhadný geologický osud. Z naučné tabule jsem se dozvěděl, že oblast je osídlená od dávných prehistorických časů; Kromaňonec odsud postupně vyhnal Neandrtálce, ten se uchýlil do Španělska a potom vyhynul.

Usedl jsem na kraj útesu a bez valného úspěchu se snažil pohroužit do pozorování přírody. Po půlhodině jsem vytáhl telefon a vyfukal číslo Myriam. Reagovala překvapeně, ale připadalo mi, že je šťastná, že mě slyší. Všechno je v pořádku, řekla, mají příjemný, světlý byt v centru; ne, ještě se nestačila zapsat na školu; a já se mám jak? Dobře, zalhal jsem; přitom mi hodně chyběla. Vymínil jsem si, že mi hned, jak to půjde, pošle velmi dlouhý e-mail, v němž mi vše vylíčí – než jsem si uvědomil, že vlastně nemám připojení k internetu.

Vždycky jsem nesnášel při telefonování napodobovat zvuk polibku, už jako mladý jsem měl problém to strávit, a po čtyřicítce mi to připadalo vyloženě směšné; přesto jsem se k tomu přinutil, ale hned jak jsem zavěsil, přepadla mě strašlivá samota a pochopil jsem, že už nikdy nenajdu odvahu Myriam zavolat znovu; pocit blízkosti, který navozoval telefon, byl příliš silný, a následující prázdnota příliš krutá.

Můj pokus zajímat se o přírodní krásy oblasti byl očividně odsouzen k neúspěchu; přesto jsem se ještě chvíli snažil a do Martelu se vracel za soumraku. Kromaňonci lovíli mamuty a soby; současníci měli na vybranou mezi obchodními středisky Auchan a Leclerc. Obě se nacházela v Souillacu, kde byly kromě nich už jen pekařství – zavřené – a kavárna na náměstí Konzulů, která vypadala rovněž zavřeně, protože venku nemě-

li jediný stůl. Vevnitř se přesto slabě svítilo, a tak jsem strčil do dveří a vešel.

Asi čtyřicet mužů v naprostém tichu sledovalo reportáž BBC News, televizi tu měli v zadní části místnosti skoro až u stropu. Na můj příchod nikdo nereagoval. Všichni museli být místní, většinou důchodci, zbytek nejspíš dělníci. Už dlouho jsem neměl příležitost mluvit anglicky, komentátor mluvil příliš rychle a moc jsem toho nepochytil; ostatní diváci po pravdě nevypadali o moc poučeněji. Záběry pořízené v nejrůznějších lokalitách – v Mylhúzách, Trappes, Stains, Aurillacu – neukazovaly zdánlivě nic zajímavého: multifunkční haly, mateřské školky, prázdné tělocvičny. Až při vystoupení Manuela Vallse – zabíraného na schodišti před Matignonským palácem, sídlem předsedy vlády, a v prudkém osvětlení výrazně bledého – jsem pochopil, co se odehrálo: na dvacet volebních místností po celé Francii zaútočily začátkem odpoledne ozbrojené skupiny. Nedošlo k žádným obětem, ale některé urny zmizely. K činům se zatím nikdo nepřihlásil. Za těchto okolností neměla vláda jinou možnost než volby přerušit. Večer se měla konat schůze krizového výboru, kde premiér oznámí vhodná opatření; budeme se řídit platnými zákony naší republiky, uzavřel celkem banálně.

Pondělí 30. května

Vzbudil jsem se kolem šesté ráno a zjistil, že televize opět vysílá. Signál iTélé byl špatný, ale BFM se dala naladit dobře: veškerý program se samozřejmě točil kolem včerejších událostí. Komentátoři zdůrazňovali extrémní křehkost demokratických procesů, volební zákon totiž zněl jasně: stačí, aby nebyly k dispozici výsledky z jediné francouzské volební místnosti, a celé volby jsou neplatné. Také připomínali, že je to poprvé, kdy nějakou sílu napadlo této trhliny využít. Pozdě v noci premiér oznámil, že příští neděli se volby budou konat znovu; tentokrát ohlídá všechny volební místnosti armáda.

V otázce politických důsledků čerstvých událostí se komentátoři naprosto neshodovali a po značnou část rána jsem jejich protichůdné argumenty poslouchal, potom jsem si vyšel do parku, s knihou v ruce. Politické konflikty v Huysmansově době nechyběly: došlo k prvním anarchistickým atentátům, vláda „otce Combesa“ uplatňovala protiklerikální politiku tak násilně, až se to z dnešního pohledu jeví jako nevídané; šla tak daleko, že zabrala církevní majetek a zrušila kongregace. To Huysmanse osobně zasáhlo, byl nucen opustit klášter v Ligugé, kde našel azyl; přesto se tyto události v jeho díle odrazily

jen velmi okrajově, politické otázky obecně ho, zdá se, nechávaly zcela chladným.

Vždycky se mi líbila kapitola *Naruby*, v níž des Esseintes, poté co si inspirován četbou Dickense naplánoval cestu do Londýna, uvízne v hospodě v Amsterdamské ulici, odkud se nedokáže zvednout. „Ovládla mě obrovská nechuť k cestování, naléhavá potřeba zůstat v klidu...“ Nakonec jsem aspoň dokázal opustit Paříž, aspoň jsem dojel do Lotu, říkal jsem si a zíral do větví kaštanovníků, jimiž lehce pohyboval vánek. Věděl jsem, že nejtěžší mám za sebou: osamocení cestovatel zprvu vzbuzuje podezřívavost, či dokonce nepřátelství, ale postupně si lidi, hoteliéři i hospodští zvyknou, uznají, že vlastně mají co do činění jen s neškodným podivínem.

A skutečně, když jsem se začátkem odpoledne vrátil do pokoje, vedoucí hotelu mě pozdravila takřka vřele a oznámila mi, že restaurace večer otevře. Přijeli noví hosté, anglický pár šedesátníků, manžel vypadal na intelektuála, možná univerzitního profesora, takový ten typ, co nekompromisně vyhledává nejzapadlejší kaple, má nepřekonatelné znalosti románského umění oblasti Quercy a vlivu, který na něj měla moissacká škola, s podobnými lidmi nebývají problémy.

íTélé i BFM se vracely k politickým důsledkům odložení druhého kola prezidentských voleb. Vedení Socialistické strany jednalo, vedení Muslimské jednoty jednalo a i vedení UMP uznalo za vhodné se sejít. Novinářům, hlásícím se paralelně ze všech stranických štábů – ze Solferinské ulice, z Vaugirardské ulice a z Malheshherbesova bulváru –, se dařilo dost úspěšně zastírat, že nemají žádné relevantní informace.

Kolem páté odpoledne jsem zase šel ven: do vesnice se zjevně vracel život, pekařství mělo otevřeno, po náměstí Kon-

zulů chodili lidé. Vypadali zhruba tak, jak bych si představoval obyvatele vesnice v Lotu. V kavárně Sport už rušno nebylo, zájem o politický vývoj očividně pohasl, televize v zadní části byla naladěná na stanici Télé Monte Carlo. Zrovna jsem dopil pivo, když jsem zaslechl povědomý hlas. Otočil jsem se: u pokladny platil za doutníčky Café Crème manžel Marie-Françoise Alain Tanneur; pod paží držel sáček z pekařství, z něhož vyčuhoval farmářský chléb. Vtom mě uviděl; tvář mu rozehrál výraz překvapení.

Později u dalšího piva jsem mu vysvětlil, že jsem tu náhodou, a vylíčil mu, co jsem viděl na benzínce v Pech-Montat. Pozorně mě poslouchal, ale asi jsem ho nezaskočil. „Toho jsem se bál...“ řekl mi, když jsem domluvil. „Tušil jsem, že kromě útoků na volební místnosti došlo ke střetům, o nichž média nemluví. A určitě jich ve Francii proběhlo mnohem víc...“

Jeho přítomnost v Martelu nijak náhodná nebyla: vlastní tu dům, který patřival jeho rodičům, pochází odtud, a právě v Martelu chce strávit důchod, což nastane už hodně brzo. Vyhraje-li muslimský kandidát, Marie-Françoise určitě na fakultě nezůstane, žádné učitelské místo na islámské univerzitě nebude smět zastávat žena, to je naprosto vyloučené. A co jeho práce u DGSI? „Postavili mě mimo službu,“ řekl mi s potlačovaným hněvem.

„Propustili mě i celý můj tým. V pátek,“ pokračoval. „Dali nám dvě hodiny na vyklizení kanceláří.“

„A víte proč?“

„To si pište! Ano, vím proč... Ve čtvrtek jsem poslal nahoru zprávu, v níž jsem nadřízené varoval, že na různých místech v zemi může dojít k incidentům, jejichž cílem bude znemožnit normální průběh voleb. Jednoduše nic neudělali; a druhý den

mě propustili.“ Počkal, až tu informaci strávím, a dodal: „Co vy na to? Co byste z toho vyvodil?“

„Chcete říct, že vláda *chtěla*, aby volby neproběhly?“

Pomaloučku pokrýval hlavou. „Před vyšetřovací komisí bych to prokázat nemohl, protože moje zpráva nebyla nijak zvlášť přesná. Například když jsem srovnal raporty svých informátorů, vycházelo mi z toho jasně, že k něčemu dojde v Mylhúzách nebo na jejich předměstí; ale vůbec jsem nebyl schopný říct, jestli ve volebním okrsku Mylhúzy 2, Mylhúzy 5 nebo Mylhúzy 8... Ochránit je všechny by skutečně nebylo levné. Stejný problém jsem měl u všech ostatních vytipovaných míst. Moji nadřízení by si klidně obhájili, že to nebylo poprvé, co by DGSI šířila poplašnou zprávu; prostě by tvrdili, že situaci nevyhodnotili jako příliš nebezpečnou. Ale opakují, já to vidím úplně jinak...“

„Znáte původ těch útoků?“

„Ten asi sám tušíte.“

„Identitáři?“

„Ano, částečně. Ale také mladí džihádisti; mimochodem podíl mají zhruba obdobný.“

„Myslíte, že džihádisti jsou napojení na Muslimskou stranu?“

„Ne.“ Rozhodně zavrtěl hlavou. „Zabýval jsem se tím patnáct let; nikdy se nepodařilo prokázat ani nejmenší napojení nebo kontakt. Džihádisti jsou salafisti, kteří se ocitli na scesti, uchylují se k násilí, místo aby šířili propagandu, ale zůstávají salafisty, a Francie je pro ně bezbožnou zemí, *dar al-Kufr*; pro Muslimskou stranu je Francie naopak už potenciálně součástí *dar al-Islam*. Ale hlavně, pro salafisty vychází veškerá autorita z Boha, samotný princip toho, že je rozhodování svěřeno lidu,

je pro ně bezbožný, nikdy by je nenapadlo založit nebo podporovat politickou stranu. Na druhou stranu, i když jsou mladí muslimští extremisté fascinováni světovým džihádem, v podstatě si přejí Ben Abbasovo vítězství; nevěří v něj sice, jedinou cestou je pro ně džihád, ale nebudou Ben Abbasovi bránit. A úplně totéž platí pro Národní frontu a identitáře: pro identitáře je jedinou cestou občanská válka, ale protože někteří z nich, než se radikalizovali, měli k Národní frontě blízko, neudělají teď nic, co by jí mohlo škodit. Národní fronta i Muslimská jednota si od začátku vybraly cestu volebních uren; vsadily na to, že se můžou dostat k moci i v rámci demokratických pravidel. Zvláštní, a jak se to vezme, možná i zábavné je, že před několika dny si jak evropští identitáři, tak muslimští džihádisté každý pro sebe namluvili, že vyhraje druhá strana – a že tudíž nemají jinou volbu než zastavit probíhající volební proces.“

„A pravdu měl podle vás kdo?“

„Tak to netuším.“ Poprvé se uvolnil a upřímně se usmál. „Už z doby staré policejní rozvědky se traduje, že máme přístup k důvěrným, nikdy nepublikovaným průzkumům. Je to trochu přehnané... Ale něco na tom je, přece jen jisté informace máme. No a v našem případě tajné průzkumy uváděly naprosto stejné údaje jako ty oficiální: padesát na padesát až do konce, s rozdílem několika desetín bodu...“

Objednal jsem další dvě piva. „Měl byste se u nás stavit na večeri,“ řekl Tanneur. „Marie-Françoise vás ráda uvidí. Je dost špatná z toho, že musí odejít z univerzity. Mně odchod tolik nevádí, za dva roky jsem měl stejně jít do důchodu... Jistě, končí to trochu nepříjemně; ale určitě dostanu celý důchod

a snad i nějaké vyrovnání, myslím, že udělají maximum, abych jim nedělal problémy.“

Číšník nám přinesl piva a misku s olivami; kavárna se mezitím zaplnila, lidé mluvili dost nahlas, očividně se všichni znali, a někteří, když procházeli kolem našeho stolu, zdravili Tanneura. Váhavě jsem si zobnul dvě olivy: v tom sledu událostí mi přece jenom něco unikalo; s ním se o tom ale vlastně můžu pobavit, možná že má na věc názor, asi toho ví hodně o spoustě věcí; zalitoval jsem, že jsem až dosud věnoval politickému životu jen zanedbatelnou, povrchní pozornost.

„Stejně nechápu...“ řekl jsem po doušku piva, „co si ti lidé slibovali, když zaútočili na volební místnosti. Protože volby přece stejně proběhnou, jen to bude až za týden a pod dohledem armády; poměr sil se ovšem nezměnil, výsledek bude zase nejistý. Snad leda kdyby se podařilo zjistit, že jsou za útoky zodpovědní identitáři; pak by z toho těžila Muslimská jednota; nebo naopak pokud se prokáže, že za ně mohou muslimové, pomůže to Národní frontě.“

„Ne, to vím jistě: tak či jinak se neprokáže vůbec nic; a nikdo se o to nepokusí. K něčemu ale na politickém poli dojde, a to zřejmě velmi rychle, pravděpodobně už zítra. První možnost je, že UMP uzavře volební spojení s Národní frontou. UMP, dá se říct, moc neznamená, klesá volným pádem; ale postačí to k vychýlení vah a k vítězství.“

„Tomu moc nevěřím, připadá mi, že kdyby se to mělo stát, už se to stalo dávno.“

„Máte naprostou pravdu...!“ zvolal se širokým úsměvem. „Na začátku byla Národní fronta pro spojení s UMP připravená udělat všechno, aby se dostala k vládní většině; pak se pomalu začala rozrůstat a posilovat v průzkumech; z toho v UMP

dostali strach. Ne z jejich populismu ani z předpokládaného fašismu – vůdcům UMP by vůbec nevědělo přijmout nějaká bezpečnostní nebo xenofobní opatření, která si ostatně masově přejí i jejich voliči, tedy to, co z nich zůstalo; ale UMP je teď v podstatě zdaleka nejslabší stranou aliance a bojí se, že když uzavřou spojení, partner je prostě pohltí a zaniknou. Navíc je tu Evropa, a to je zásadní věc. Největším tématem UMP i Socialistů je totiž zánik Francie a její integrace do evropského federálního celku. Jejich voliči tento cíl samozřejmě nepodporují; představitelé taky o těch plánech přestali mluvit nahlas. Kdyby uzavřeli alianci s otevřeně antievropským subjektem, ztratili by možnost své záměry prosazovat, a spojení by se brzy rozpadlo. Proto spíš věřím druhé možnosti: vytvoření republikánské fronty, v níž by se UMP i Socialisti připojili ke kandidatuře Ben Abbese – pochopitelně pod podmínkou dostatečného zastoupení ve vládě a s podporou dohod o společném postupu při příštích parlamentních volbách.“

„I to se mi zdá obtížné. Nebo aspoň překvapivé.“

„Opět máte pravdu...!“ Znovu se usmál, promnul si ruce, očividně se dobře bavil. „Ale obtížné je to z jiného důvodu: obtížné je to *proto*, že je to překvapivé; protože k ničemu takovému nikdy nedošlo, nebo aspoň ne od konce války. Opozice pravice – levice už tak dlouho určuje politický život, že se nám zdá nemožné ji nemít. Přitom v zásadě to nijak složité není; UMP se dokonce od Muslimské jednoty liší mnohem méně, než se od ní liší Socialisti. Myslím, že jsme o tom mluvili při našem prvním setkání: proč Socialisti nakonec pustili školství a dohodli se s Muslimskou jednotou, proč jejich antirasistická tvář získala ve straně navrch nad laickou? Protože k tomu byli dotlačeni, jsou na dně. A pro UMP to bude ještě snazší, vždyť

ta je ještě blíž rozpadu, a školství nikdy nepřikládala sebemenší význam, jeho samotný koncept je jí dokonce cizí. UMP a Socialisti si ale budou muset zvyknout vládnout spolu; a to je pro ně něco zcela nového, je to přesný opak toho, co odjakživa utvářelo jejich postoje.

Zbývá samozřejmě třetí možnost, a to, že se nestane nic; že nedojde k žádné dohodě a druhé kolo se odehraje podle přesně stejných not a ve stejné nejistotě. To je v jistém smyslu nejpravděpodobnější, ale je to také krajně znepokojivé. Jednak konečný výsledek nikdy nebyl v dějinách V. republiky tak nejistý; za druhé, a hlavně, ani jedna z formací, které zůstávají ve hře, nemá žádnou zkušenost s vládnutím, ať už na celostátní, nebo lokální úrovni, a ani s odpovědností, která z toho plyne; v politice jsou to naprostí amatéři.“

Dopil pivo a podíval se na mě: inteligence mu z očí jen sršela. Pod vypasovaným károvaným sakem měl tričko s límečkem; byl laskavý, bez falešných iluzí, bystrý; s největší pravděpodobností odebírá časopis *Historia*; uměl jsem si velmi dobře představit, že má v knihovně u krbu sbírku svázaných časopisů *Historia*; k tomu nejspíš i trochu odbornější literaturu, třeba o francouzské koloniální Africe, o dějinách tajných služeb od druhé světové války nebo tak něco; možná že se s ním autoři obdobných publikací nejdnou potřebovali poradit, třeba se za ním brzy vydají do Quercy, kde bude trávit důchod; o některých tématech jistě musel mlčet, k jiným se s chutí vyjádří.

„Tak co, uvidíme se zítra večer?“ zeptal se, když naznačil číšníkovi, že zaplatíme. „Vyzvednu vás v hotelu, Marie-Françoise bude nadšená, vážně.“

Nad náměstím Konzulů se stmívalo a zapadající slunce barvilo světlý kámen do plava; stáli jsme u paláce La Raymondie.

„Vesnice je dost stará, vidíte?“ zeptal jsem se.

„Velmi stará. A Martel se nejmenuje náhodou... Všichni vědí, že Karel Martel porazil Araby v roce 732 u Poitiers, čímž zastavil muslimskou expanzi na sever. Jde skutečně o zásadní bitvu, považovanou za výchozí bod středověkého křesťanství; ale vše se neodehrálo tak hladce, nájezdníci se nestáhli okamžitě a Karel Martel s nimi v Akvitánii válčil ještě několik let. V roce 743 znovu zvítězil kousek odsud a na výraz díků se rozhodl zbudovat kostel; nesl jeho erb, tři zkřížená kladiva. Kolem kostela vznikla vesnice, byl ovšem záhy zničen a potom znovu postaven ve 14. století. Je fakt, že mezi křesťanstvím a islámem se odehrála obrovská spousta bitev, bojovat patřilo odjakživa k hlavním lidským činnostem, válka nám je *přirozená*, jak říkal Napoleon. Ale myslím, že teď nadešla chvíle se s islámem dohodnout, spojit.“

Podal jsem mu ruku a rozloučil se. Tu svou roli veterána z tajných služeb, mudrce na odpočinku, trochu přehrával, ale koneckonců v zaměstnání sotva skončil, dalo se pochopit, že potřebuje čas, aby se s ní sžil. V každém případě mě těšilo, že mě na druhý den pozval, mohl jsem si být minimálně jistý, že bude mít kvalitní portské, a s důvěrou jsem vyhlížel i večer, on určitě gastronomii nebere na lehkou váhu.

„Dívejte se zítra na televizi, sledujte politický vývoj...“ poradil mi, než odešel. „Vsadil bych se, že se něco stane.“

Úterý 31. května

Informace se skutečně provalila, a to chvíli po čtrnácté hodině: UMP, UDI a Socialistická strana uzavřely dohodu o vládnutí, o „širší republikánské frontě“, a přidaly se na stranu kandidáta Muslimské jednoty. Zpravodajci si s očima navrch hlavy celé odpoledne předávali slovo a snažili se zjistit něco víc o podmínkách dohody a rozdělení ministerstev, přičemž se jim pokaždé dostalo odpovědí o marnosti politikářských úvah, nutnosti národní jednoty, uklidnění rozdělené země atd. To vše bylo naprosto očekávatelné a předvídatelné; méně očekávaný a předvídatelný už byl návrat Françoise Bayroua do popředí politické scény. Bayrou přijal Ben Abbasův návrh *svězt* se na kandidátce Muslimské jednoty pro souběžně probíhající volby do parlamentu, a za to získal příslib, že vyhraje-li Ben Abbas prezidentské volby, bude Bayrou jmenován premiérem.

Ostřílený béarnský politik, který prohrál prakticky všechny volby, v nichž za posledních třicet let kandidoval, si za pomoci různých časopisů pěstoval *velkopanskou* image: nechával se pravidelně fotit v plášti à la Justin Bridou, připomínajícím populární značku masokombinátu, opřený o pastýřskou hůl, v kulisách luk a obdělávaných polí, obvykle v baskické provincii

Labourd. V četných rozhovorech se s oblibou prezentoval v duchu gaullistické představy muže, který řekl ne.

„Geniální nápad, s tím Bayrouem, naprosto skvělý...!“ zvolal Alain Tanneur, hned jak mě uviděl, doslova se chvěje nadšením. „Přiznám se, že mě to vůbec nenapadlo, Ben Abbes je vážně třída...“

Marie-Françoise mě přivítala s velkým úsměvem. Nejenže byla ráda, že mě vidí, ale vůbec vypadala ve formě. Když jsem ji pozoroval, jak se činí u kuchyňské linky v humorné zástěře s nápisem typu „Nenadávejte kuchaře, šéf to má na háku“, těžko si představit, že ještě před několika dny přednášela doktorandům o tom, za jak zvláštních okolností Balzac opravoval rukopis románu *Beatrice*. Upekla vynikající koláčky plněné kachními krky se šalotkou. Její manžel, celý nabuzený, otvíral ráz naráz lahev Cahorsu a Sauternes, než si vzpomněl, že musím za každou cenu ochutnat jeho portské. Nechápal jsem zatím ani trochu, proč má být návrat Françoise Bayroua na politickou scénu *geniální nápad*; avšak Tanneur jistě brzy svou myšlenku rozvede, tím jsem si byl jistý. Marie-Françoise ho dobrosrdečně sledovala, očividně s úlevou, že manžel zvládá své propuštění tak dobře; že se tak hladce sžívá s novou rolí *pokojevého stratéga* – kterou výhodně uplatní u starosty, lékaře, notáře, zkrátka u všech hodnostářů, jichž si ve zdejších městysích dosud všichni považovali a mezi něž se svou aureolou zaměstnance tajných služeb hladce zapadne. Jejich důchod se prostě jevil v nejlepším světle.

„Bayrou je mimořádný, a zejména tím,“ pokračoval Tanneur zaujatě, „že je dokonale hloupý. Jeho politické aspirace se vždy omezovaly na nezdolnou touhu dosáhnout jakýmkoli způsobem na nejvyšší post; nikdy neměl, a ani nepředstíral

sebemensi vlastní názor; v takové míře je to přece jen dost vzácné. Má proto ty nejlepší předpoklady, aby ztělesnil ideu humanismu; zvláště když se pokládá za Jindřicha IV. a za velkého moderátora mezináboženského dialogu. Díky své hlouposti je ostatně velmi oblíbený u katolických voličů. Přesně to potřebuje Ben Abbes, který chce v první řadě oživit nový, stmelující humanismus a prezentovat islám jako jeho vrcholnou formu, přičemž ale – mimochodem zcela upřímně – deklaruje úctu ke všem třem velkým náboženstvím.“

Marie-Françoise nás zavolala ke stolu; připravila fazolový salát s pampeliškami a strouhaným parmazánem, který byl tak vynikající, že jsem na chvíli jejího manžela přestal vnímat. Katolíci z Francie prakticky vymizeli, pokračoval, ale jako by stále byli spojováni s určitou morální autoritou, každopádně Ben Abbes se od začátku hodně snažil, aby si získal jejich přízeň: během loňského roku navštívil třikrát Vatikán. Už jen díky svému původu měl sice auru bojovníka za třetí svět, ale dokázal si získat i konzervativní voliče. Na rozdíl od svého bývalého soka Tarika Ramadana, jemuž uškodily styky s trockistickými kruhy, se Ben Abbes protikapitalistické levici vždycky vyhýbal; jasně pochopil, že „souboj idejí“ vyhrála liberální pravice, z mladých se stali *podnikatelé* a nepřekonatelnost tržního hospodářství už byla jednomyslně přijímána. Muslimský vůdce ale hlavně geniálně pochopil, že volby se nevyhrávají na poli ekonomiky, ale na poli hodnot; a že i tady měla pravice vyhrát „souboj idejí“, aniž by vůbec musela bojovat. Zatímco Ramadan prezentoval šariú jako novátorskou nebo dokonce revoluční variantu, Ben Abbes jí vracel uklidňující, tradiční hodnotu – navíc s exotickým nádechem, jenž ji dokázal učinit i žádoucí. Ve věci obnovení rodiny, tradiční morálky a nepří-

mo také patriarchy se před ním otevírala široká cesta, po níž se pravice ani Národní fronta nemohly vydat, aniž by se jim dostalo nálepky reakcionářů, či dokonce fašistů od zbývajících osmašedesátníků, kteří jsou sice už jen skomírajícími, sociologicky vysátými pokrokářskými mumiemi, avšak z mediálních bašt, kde se udržely, nadále dští síru na bídné časy a *odpudivou atmosféru* v zemi; zkrátka jedině on si to mohl dovolit. Levice, ochromená jeho bytostným antirasismem, s ním od začátku nedokázala bojovat, a ani o něm mluvit.

Marie-Françoise nám donesla konfitovaná jehněčí kolínka s restovanými bramborami a já začal ztrácet půdu pod nohama. „Přece jenom je muslim...“ opáčil jsem zmateně.

„No a...?“ Vítězoslavně na mě hleděl. „Je *umírněný* muslim, v tom je jádro pudla; stále to opakuje a je to pravda. Byla by velká chyba si ho představovat jako talibánce nebo teroristu; těmihle lidmi vždycky pohrdal. Z toho, co uveřejnil v *Le Monde*, je za jeho jasným morálním odmítnutím cítit i určité pohrdání; teroristy v podstatě považuje za *amatéry*. Ben Abbas je ve skutečnosti nesmírně obratný politik, nejspíš ten nejobratnější a nejmazanější, jakého Francie zažila od Françoise Mitterranda; a na rozdíl od Mitterranda má skutečnou historickou vizi.“

„Čili podle vás se katolíci nemají čeho bát.“

„Nejenže se nemají čeho bát, ale mohou v mnoho doufat! Víte...“ usmál se omluvně, „Ben Abbasovým případem se zabývám už deset let, a můžu bez přehánění říct, že patřím k těm, kteří ho ve Francii znají nejlépe. Prakticky po celou kariéru sleduji islamistická hnutí. První věc, na které jsem pracoval – tehdy jsem byl docela mladý, ještě jsem studoval na Saint-Cyr-au-Mont-d'Or –, byly pařížské atentáty v roce 1986, o nichž jsme

nakonec zjistili, že si je objednal Hizballáh a nepřímo Írán. Pak přišli Alžířané, Kosované, hnutí přímo navázaná na al-Káidu, vlci samotáři... v různých podobách to nikdy nepřestalo. Když vznikla Muslimská jednota, pochopitelně jsme se na ni zaměřili. Trvalo roky, než jsme uvěřili, že Ben Abbes má skutečně projekt, a to projekt velmi ambiciózní, který nemá nic společného s islámským fundamentalismem. Krajní pravice žije v představě, že jakmile se muslimové dostanou k moci, křesťané budou nevyhnutelně odsouzeni k postavení *dhimmí*, občanů druhé kategorie. Tento pojem patří mezi základní principy islámu; ale v praxi je status dhimmi extrémně flexibilní. Islám zaujímá obrovský geografický prostor; způsob, jakým se praktikuje v Saúdské Arábii, nemá nic společného s tím, s čím se setkáme v Indonésii nebo v Maroku. Co se Francie týče, jsem naprosto přesvědčený – klidně se vsadím –, že nejenže křesťanství nedojde žádné úhony, ale že subvence, které plynou katolickým sdružením a na údržbu jejich církevních statků, se zvýší – mohou si to dovolit, protože do mešit v každém případě potečou z ropných velmocí prostředky mnohem významnější. A hlavně, skutečný nepřítel muslimů, to, čeho se bojí a co nenávidí ze všeho nejvíc, není katolicismus, nýbrž sekularismus, laickost, ateistický materialismus. Pro ně jsou katolíci věřící, katolicismus je náboženství Knihy; jde jenom o to je přesvědčit, aby udělali krok navíc a konvertovali k islámu: to je pravý pohled muslimů na křesťanství, jejich výchozí koncept.“

„A co Židi?“ uklouzlo mi, neplánoval jsem, že se na to zeptám. Hlavou mi proběhl obrázek Myriam na mé posteli, v tričku, to poslední ráno, obrázek jejího kulatého zadečku; dolil jsem si pořádnou sklenici Cahorsu.

„Chm...“ Opět se usmál. „Pro Židy je to samozřejmě složitější. Teorie je v zásadě stejná, judaismus je náboženství Knihy, Abraháma a Mojžíše islám uznává jako proroky; jenže v praxi byly vztahy se Židy v muslimských zemích často obtížnější než s křesťany; no a pochopitelně palestinská otázka všechno ještě zhoršila. V rámci Muslimské jednoty proto existují určitá menšinová hnutí, která by se chtěla Židům mstít; myslím si ale, že v podstatě nemají šanci se prosadit. Ben Abbas se vždycky snažil udržovat s nejvyšším francouzským rabínem dobré vztahy; možná čas od času svým extremistům trochu popustí uzdu; protože zatímco v případě křesťanů si je poměrně jistý tím, že je k hromadné konverzi k islámu přiměje – a nic nedokazuje, že by to nebylo možné –, o Židech si příliš velké iluze nedělá. Myslím, že v jádru doufá, že se sami rozhodnou opustit Francii a emigrují do Izraele. Rozhodně vás můžu ujistit, že vůbec neplánuje ohrozit své osobní ambice – které jsou obrovské – pro smutné oči palestinského lidu. Velice málo lidí četlo, co psal v začátcích – fakt je, že publikoval v dost druhořadých geopolitických časopisech. Ale jeho hlavní reference je nábíledni: Římská říše. Evropská integrace je pro něj jen prostředkem, jak onu prastarou ambici realizovat. Hlavní osou jeho zahraniční politiky bude přemístění těžiště Evropy na Jih; už teď existují organizace, které se o to snaží, jako například Svaz pro Středozemí. První by se určitě mohly zapojit do evropských struktur země jako Turecko a Maroko; následovat budou Tunisko a Alžírsko. Z dlouhodobějšího hlediska pak Egypt – to bude větší sousto, ale rozhodující. Zároveň se dá předpokládat, že evropské instituce – které jsou v současnosti všechno, jen ne demokratické – se vyvinou víc směrem k referendům; logickým řešením by byly všeobecné volby evropského prezidenta.

V tomto kontextu by mohlo hrát rozhodující roli, až se do Evropy integrují hodně zalidněné země s dynamickou demografií, jako jsou právě Turecko a Egypt. Jsem přesvědčený, že skutečnou ambicí Ben Abbese je stát se nakonec prvním evropským voleným prezidentem – prezidentem rozšířené Evropy, zahrnující země kolem Středoziemního moře. Nezapomínejte, že je mu teprve čtyřicet tři let – i když si zakládá na svém břišku a odmítá si barvit vlasy, aby vypadal na víc a aby působil na voliče solidně. Stará dobrá Bat Ye'or se ve své vizi Eurabie, arabizované Evropy, v jistém smyslu nemýlí; ale je úplně vedle, když si představuje, že Středozeimí bude vůči monarchiím Perského zálivu ve vztahu podřízenosti: bude to naopak jedna z nejvýznamnějších světových hospodářských mocností s pozicí rovnocenného partnera. Se Saúdskou Arábií a dalšími ropnými královstvími teď probíhá zvláštní hra: Ben Abbes je zcela připraven těžit z jejich ropných dolarů, ale nemá ani trochu v úmyslu jakkoli se vzdát svrchovanosti. Vlastně v jistém smyslu přejímá de Gaullovu ambici ve vedení široce proarabské politiky, a můžu vám garantovat, že spojenci mu nechybějí, a to dokonce ani v Perském zálivu, jehož státy často draze platí za americkou přízeň a ještě se dostávají do křížku s arabskými názory, takže nepřekvapí, když nakonec dojdou k tomu, že spojenec jako Evropa, méně organicky spjatý s Izraelem, by mohl být lepší volbou...“

Zmlkl; mluvil bez přestávky víc než půlhodinu. Uvažoval jsem, jestli teď, když je v důchodu, napíše knihu, jestli se pokusí hodit své myšlenky na papír. Jeho výklad se mi zdál zajímavý; pokud se člověk zajímá o historii, samozřejmě. Marie-Françoise přinesla dezert, křupavý koláč z listového těsta s jablky a oře-

chy. Už dlouho jsem se tak dobře nenajedl. Po večeři už zbývalo jen přejít do obývacího pokoje a vychutnat si armagnac; přesně to jsme také udělali. Alkohol mi začal stoupat do hlavy, díval jsem se na bývalého špiona v županu se skotským vzorem, zaujala mě jeho lesklá lebka, napadlo mě, co si asi myslí on osobně. Co si může myslet někdo, kdo celý život *vidí do karet*? Pravděpodobně nic a předpokládám, že ani nechodí volit; ví toho moc.

„Do francouzské tajné služby jsem vstoupil,“ pokračoval klidněji, „samozřejmě proto, že mě jako dítě fascinovaly špiónáží příběhy; myslím ale, že jsem také zdědil po otci vlastenectví, vždycky se mi na něm líbilo. Narodil se v roce 1922, chápete to! Přesně před sto lety...! Od začátku, od konce června roku 1940, se účastnil odboje. Už v jeho době bylo francouzské vlastenectví trochu passé – dá se říct, že se zrodilo v roce 1792 v bitvě u Valmy a začalo skomírat v zákopech u Verdunu v roce 1917. Něco přes sto let, to máte dost málo. Ale kdo na něj věří dneska? Národní fronta se tak sice tváří, ale v jejich víře je cítit nejistota, zoufalost; ostatní strany se bez rozpaků rozhodly, že Francii nechají rozpustit v Evropě. I Ben Abbes v Evropu věří, dokonce víc než všichni ostatní, ale u něj je to jiné, má vizi Evropy, projekt nové civilizace. Jeho vrcholným vzorem je v podstatě císař Augustus: což není málo. Víte, zachovaly se Augustovy projevy v senátu a jsem si jistý, že je Ben Abbes pečlivě studoval.“ Zmlkl a pak dodal, stále více pohroužen do svých úvah: „Mohla by to být velká civilizace, já nevím... Znáte Rocamadour?“ zeptal se mě náhle, začínal jsem trochu dřímat, odpověděl jsem mu, že ne, nemyslím si, i když možná ano, z televize.

„Měl byste tam zajet. Je to jen nějakých dvacet kilometrů

odtud; rozhodně tam musíte zajet. Víte, cesta do Rocamadouru byla jedna z nejvýznamnějších křesťanských poutí. Jindřich II. Plantagenet, svatý Dominik, svatý Bernard, svatý Ludvík, Ludvík XI., Filip Sličný, všichni chodili pokleknout k nohám Černé Panny Marie, všichni po kolenou vystoupali schody ke svatyni a tam pokorně prosili o odpuštění hříchů. V Rocamadouru si uděláte jasnou představu, nakolik byl křesťanský středověk velkou civilizací.“

Hlavou mi matně proběhly některé Huysmansovy věty o středověku, ten armagnac je naprosto vynikající, uvažoval jsem a chystal se, že mu odpovím, ale pak jsem si uvědomil, že nejsem schopný vyslovit souvislou větu. K mému velkému překvapení začal pevným a rytmickým hlasem recitovat Péguyho:

*Blaženi ti, kdo směli za vlast padnouti,
Když v boji spravedlivém lán svůj bránili.
Ti, kteří zemřeli za rodné zákoutí.
Blaženi padlí v slavném úsilí.*

Je hodně těžké chápat druhé, vědět, co skrývají v srdci, a bez pomoci alkoholu bychom to možná nedokázali vůbec. Bylo překvapivé a dojemné poslouchat toho čistounkého, vzdělaného a ironického starého muže, jak deklamuje básně:

*Ti, kteří v bitvách složili své kosti
a na zemi před tváří Páně leží.
Blaženi padlí v boji o výsosti
a za něž zvony hlaholily z věží.*

Odevzdaně, skoro smutně potřásl hlavou. „Vidíte, hned v druhé strofě musí zmínit Boha, aby dodal básni dostatečný přesah. Sama idea vlasti nestačí, musí být spojena s něčím silnějším, s mystikou vyššího řádu. A toto pouto vyjadřuje jasně hned v dalších verších:

*Blaženi, kteří padli za měst valy,
neb z útrob města zářívá Duch svatý.
Blaženi, kteří za krby své umírali,
za chudobnou část rodné chaty.*

*Jsou rodné domy počátkem a závětí,
A temným obrazem, pokusem archy Boží.
Blaženi, kteří skonali v tom objetí,
v sevření cti a v země loži.*

„Francouzská revoluce, Republika, vlast... ano, z toho něco mohlo vzejít; něco, co trvalo přes sto let. Středověké křesťanství trvalo přes tisíc let. Vím, že jste odborník na Huysmanse, Marie-Françoise mi to říkala. Podle mě však nikdo nevyčítal ducha křesťanského středověku tak silně jako Péguy – jakkoli byl republikánský, světský nebo dreyfusovský. A také vycítil, že pravým božstvem středověku, živým srdcem jeho oddanosti není Otec, ani Ježíš, nýbrž Panna Marie. I to zjistíte v Rocamadouru...“

Věděl jsem, že ráno nebo pozítří chtějí odjet do Paříže připravit se na stěhování. Když teď rozšířená republikánská fronta došla k dohodě, nebylo o výsledku druhého kola pochyb a jejich odchod do důchodu se stal jistotou. Poté co jsem

z celého srdce pogrataloval Marie-Françoise k jejímu kulinářskému umění, jsem se na prahu rozloučil s jejím manželem. Vypil toho skoro tolik co já, a přesto byl ještě schopný recitovat z paměti celé strofy z Péguyho – vlastně na mě docela udělal dojem. Osobně jsem si nebyl jistý, že z republiky a vlastenectví „mohlo něco vzejít“ kromě nekonečné série stupidních válek, ale Tanneur jistě zdaleka nebyl senilní, rád bych na tom byl v jeho věku tak jako on. Sestoupil jsem pár schodů od domu dolů na ulici, otočil jsem se k němu a řekl jsem: „Půjdu do Rocamadouru.“

Turistická sezona se ještě naplno nerozběhla, snadno jsem tedy našel pokoj v hotelu *Krásné místo*, příjemně situovaném ve středověkém centru města; z restaurace byl panoramatický výhled na údolí Alzou. Místo bylo skutečně působivé a hojně navštěvované. Neustálý koloběh turistů ze všech koutů světa, kteří se tu střídali, všichni trochu odlišní, všichni trochu stejní, s kamerami v rukách procházeli spletí věží, strážních ochozů, oratorií a kaplí roztroušených po celém útesu, ve mně po několika dnech vyvolal dojem, jako bych se ocitl mimo dějinný čas, a večer o druhé volební neděli jsem málem propásl zprávu o výrazném vítězství Mohameda Ben Abbese. Zvolna jsem upadal do snivé nečinnosti, a přestože připojení k internetu tentokrát fungovalo skvěle, prodlužující se Myriamino mlčení mě nakonec už ani netrápilo. Hoteliér i personál si mě už zařadili: starý mládenec, trochu vzdělaný, trochu smutný, žádné zvláštní povyražení nevyhledává – popis vcelku přesný. V podstatě jsem pro ně byl oním typem klienta, s nímž nejsou žádné problémy, a to je hlavní.

Byl jsem v Rocamadouru týden nebo dva, když jsem od ní konečně dostal mail. Hodně mi v něm vyprávěla o Izraeli,

o velmi zvláštní atmosféře, která tam vládne – mimořádně dynamická a veselá, ale vždy s tragickým podtextem. Může se zdát zvláštní, psala, opustit zemi – Francii – proto, že tam hrozilo jakési hypotetické nebezpečí, a emigrovat do jiné, kde nebezpečí není hypotetické ani trochu – ilegální odnož Hamásu se právě rozhodla zahájit novou řadu akcí, sebevražední atentátníci se každý nebo skoro každý den odpalovali v restauracích a autobusech. Je to zvláštní, ale člověk až na místě pochopí, že Izrael je ve válce od samého vzniku, atentáty a boje tam jsou svým způsobem nevyhnutelné, přirozené, a přitom vám nebrání užívat si života. K mailu připojila dvě svoje fotky v bikinách na telavivské pláži. Jedna ji zabírala ze tří čtvrtin zezadu, jak skáče do moře, a pěkně ukazovala její zadek, a taky se mi hned postavil, dostal jsem neodolatelnou chuť jej hladit, v rukou mi začalo bolestivě mravenčit; neuvěřitelné, jak dobře jsem si její zadek zapamatoval.

Když jsem vypínal počítač, uvědomil jsem si, že se nikde v dopise nezmiňuje o případném návratu do Francie.

Od začátku pobytu jsem si zvykl každý den zajít do kaple Notre-Dame a usednout na pár minut před Černou Pannou Marií – tou samou, jež už tisíc let inspirovala tolik poutníků, před níž pokleklo tolik svatých a králů. Je to zvláštní socha, pozůstatek dávno zmizelého světa. Panna Marie sedí velmi zpříma; její tvář se zavřenýma očima, tak vzdálenou, že vypadá mimozemsky, korunuje diadém. I Ježíšek – jenž po pravdě řečeno vůbec nemá rysy dítěte, ale spíše dospělého, dokonce starce – sedí matce na klíně velmi rovně, i on se zavřenýma očima, a jeho ostře řezanou, moudrou a mocnou tvář také zdobí korunka. V jejich postojích zcela chybí něha, mateřské odevzdá-

ní. Není to zobrazení Ježíše jako dítěte; je to již král světa. Vyzařoval z něho klid, úctyhodný dojem mocného ducha a nedotknutelné síly, až skoro působil strach.

Toto nadlidské zobrazení je v naprostém protikladu ke Kristu mučenému, trpícímu, jež vytvořil Matthias Grünewald a který tak zapůsobil na Huysmanse. V Huysmansově představě byl středověk obdobím gotiky, či dokonce pozdní gotiky: byla to patetická, realistická a morální doba blízká renesanci víc než epoše románské. Vzpomněl jsem si na diskusi, kterou jsem vedl před řadou let s jedním profesorem historie na Sorbonně. Na počátku středověku, vysvětlil mi, se otázka individuálního soudu téměř neřešila; až mnohem později, například u Hieronyma Bosche, se objevují ony hrozivé výjevy, kde Kristus odděluje kohortu vyvolených od legie prokletých; kde ďáblové odvlékají nenapravené hříšníky na pekelná muka. Románský pohled byl odlišný, svět vnímal mnohem pospolitěji: po smrti věřící upadne do stavu hlubokého spánku a splyne se zemí. Po naplnění všech proroctví, v čase druhého Kristova příchodu, celý křesťanský lid, jednotně a solidárně vstane z hrobu, v jeho blahoslaveném těle dojde vzkříšení a vydá se do Ráje. Morální soud, individuální soud, individualita sama nebyly pojmy, které by lidé románské doby chápali, a i já cítil, jak se za stále delších chvilí věnovaných snění před rocamadourskou Pannou Marií má individualita rozpouští.

Přesto jsem se jednou musel vrátit do Paříže, byla už polovina července, vždyť jsem pryč už přes měsíc, zjistil jsem jednoho rána s nevěřicným překvapením. Nijak to sice nespěchalo, dostal jsem mail od Marie-Françoise, jež nepřerušila kontakty s ostatními kolegy: nikdo až dosud nedostal žádnou zprávu od

vedení univerzity, vše zůstávalo naprosto nejasné. V širším měřítku proběhly parlamentní volby s očekávaným výsledkem, byla sestavena vláda.

Ve vesnici se rozběhl turistický ruch, hlavně gastronomický, ale i kulturní, a v předvečer svého odjezdu, když jsem jako každý den navštívil kapli Notre-Dame, jsem náhodou objevil, že tam čtou Péguyho. Posadil jsem se do předposlední řady; obecenstvo bylo řídké a složené hlavně z mladých v džínsech a tričkách s límečkem, všichni se tvářili vstřícně a bratrsky, nevím, jak to mladí katolíci takhle vždycky dokážou.

*Viz, matko, syny své, ti utkali se lítě.
Nebuďte váženi jak dušička neb dítě.
Spíš buďte souzeni jak poběhlí a psanci,
jež úvozem jdou domů, ale s bídou v ranci.*

Alexandriny v tiché atmosféře pravidelně rezonovaly a já uvažoval, co ti mladí humanitární katolíci mohou chápat z Péguyho, z jeho vlastenecké a prudké duše. Hercova dikce byla nicméně pozoruhodná, měl jsem ostatně pocit, že je to známý divadelní herec, nejspíš z Comédie-Française, ale také jistě hraje ve filmech, zdálo se mi, že jsem ho už někde viděl na fotce.

*Viz, matko, armády, viz pobloudilé syny.
Kéž pro jich bědu Bůh je nezahladí.
Kéž uloží k nim špetku oné hlíny,
jež je tak mučila, již měli tolik rádi.*

Teď už jsem si byl jistý, je to polský herec, ale pořád jsem si nedokázal vzpomenout, jak se jmenuje; možná je také kato-

lík, i někteří herci jsou katolíci, je fakt, že vykonávají dost zvláštní povolání, kde se důkazy zásahů prozřetelnosti mohou projevovat spíš než jinde. A co ti mladí katolíci, mají svou zemi rádi? Jsou připraveni se pro ni ztratit? Já se k tomu cítil připraven, sice ne zrovna pro svou zem, cítil jsem se připraven ztratit se *obecně*, ovšem byl jsem v podivném stavu, zdálo se mi, jako by Panna Marie stoupala, opouštěla podstavec a ve vzduchu rostla, Ježíšek vypadal, že se od ní chystá odpoutat, a připadalo mi, že mu nyní stačí zvednout pravou ruku, aby se pohani a modloslužebníci obrátili v prach a jemu předali do rukou klíče od světa jako „pánu, majiteli a veliteli“.

*Viz, matko, své v dálku zavržené děti.
Nebud' jim přirčena lest ani lichá vina.
Bůh vítěj je jak otec hladového syna.
Ať vrátí se a padnou otci do objetí.*

Možná jsem prostě měl hlad, zapomněl jsem se večer předtím najíst a možná bych udělal lépe, kdybych se vrátil na hotel a zasedl k několika kachním stehnům, místo abych se hroutil v kostelní lavici a podlehl mystické hypoglykemii. Opět jsem pomyslel na Huysmanse, na utrpení a pochybnosti, jež provázely jeho konverzi, na jeho zoufalou touhu patřit k určité tradici.

Zůstal jsem až do konce čtení, ale v závěru jsem si uvědomil, že i když bylo fakt krásné, raději bych tu svou poslední návštěvu trávil sám. V té přísné soše šlo o něco hodně jiného než o oddanost vlasti, zemi nebo o oslavu mužné odvahy vojáků; nebo i o dětskou touhu po matce. Měla v sobě něco tajem-

ného, kněžského a královského, co Péguy nebyl s to pochopit a Huysmans ještě míň. Druhý den ráno, když jsem zaplatil hotel a natankoval, jsem se vrátil do Notre-Dame, nyní bez jediného živáčka. Panna Marie čekala v přítmí, klidná a nezdolná. Oplývala svrchovaností a mocí, cítil jsem však, že pomalu ztrácím kontakt, že se mi vzdaluje v prostoru a staletích, zatímco já se choulil na lavici, ubitý a maličký. Po půlhodině mě Duch definitivně opustil, zvedl jsem své poškozené a pomíjivé tělo a smutně sešel schody směrem na parkoviště.

IV |

Cestou do Paříže, za mýtem u Saint-Arnoult, poté co jsem za sebou nechal Savigny-sur-Orge, Antony a Montrouge a sjel k Italské bráně, jsem si uvědomil, že mířím vstříc neradostnému, ale ne prázdnému životu, vyplněnému naopak lehkými agresiemi: jak jsem předpokládal, někdo využil mé nepřítomnosti a zabral mi v našem domě vyhrazené parkovací místo; z ledničky unikala voda, tím se výčet škod v bytě uzavřel. Poštovní schránku jsem měl plnou různých úředních dopisů, z nichž některé vyžadovaly rychlou odpověď. Řádné plnění úředních povinností si žádá bezmála neustálou přítomnost, jakákoliv delší cesta s sebou nese nebezpečí, že se octnete v nesouladu s tou či onou institucí, věděl jsem, že budu potřebovat několik dní, abych vše uvedl do pořádku. Nahrubo jsem zásilky roztrídil, vyhodil nejzbytečnější reklamy, nechal si cílené nabídky (tři bláznivé dny s Office Depot, slevy šité na tělo u Cobrasonu) a pak se zahleděl na jednotvárně šedé nebe. Zůstal jsem tak několik hodin, pravidelně jsem si doléval sklenice rumu, až potom jsem se pustil do pošty. První dva dopisy byly od správy sociálního zabezpečení, která mě informovala, že nemůže vyhovět jistým žádostem o vrácení peněz, a vyzývala mě, abych

je podal znovu a přiložil fotokopie patřičných dokumentů; na takovou poštu jsem byl zvyklý, dávno jsem ji nechával bez odpovědi. Třetí dopis skrýval naopak překvapení. Přišel z radnice města Nevers, která mi vyjadřovala upřímnou soustrast s úmrtím matky a informovala mě, že její tělo převezli do Institutu soudního lékařství ve městě, kam jsem měl zavolat, abych přijal nezbytná opatření; dopis měl datum úterý 31. května. Rychle jsem prošel zbytek hromádky: obsahovala dvě urgencye, jednu ze 14. června, druhou z 28. Načež mě 11. července radnice v Nevers informovala, že v souladu s článkem L 2223-27 Obecného zákoníku místní samosprávy zajistila obec uložení těla do společného hrobového místa na tamějším hřbitově. Měl jsem lhůtu pěti dní, kdy jsem mohl požádat o exhumaci těla za účelem vlastního pohřebního obřadu; po uplynutí této lhůty bude tělo spáleno a popel rozptýlen na vzpomínkové loučce. Pokud o ni požádám, měl jsem převzít na sebe náklady vynaložené obcí – na pohřební vůz, čtyři nosiče a náklady na uložení do hrobu.

Určitě jsem si nemyslel, že by moje matka vedla intenzivní společenský život, v němž by se účastnila konferencí o předkolumbovských civilizacích nebo spolu s dalšími ženami svého věku prolézala románské kostely v neverském kraji; přesto jsem nečekal tak naprostou osamělost. Museli určitě kontaktovat i mého otce, i on ale zřejmě nechal dopisy bez odpovědi. Přesto bylo dost nepříjemné pomyšlení, že ji pohřbili do společného hrobu (jak jsem našel na internetu, tak se moderně nazývají společná pohřbívací místa), a zauvažoval jsem, co se mohlo stát s jejím francouzským buldočkem (útulek, eutanazie?).

Potom jsem dal stranou faktury a inkasa, jednoduché dokumenty, které stačilo zařadit do příslušných složek, a prozatím

jsem odložil své dva zásadní dopisovatele, již strukturují lidský život: zdravotní pojišťovnu a finanční úřad. Neměl jsem odvahy se do nich pustit hned a rozhodl jsem se vyrazit do města – ačkoli město je dost nadsazený pojem, tedy lépe řečeno na procházku po své čtvrti, to mi první den postačí.

Když jsem přivolal výtah, uvědomil jsem si, že mi nepřišla žádná pošta z vedení univerzity. Vrátil jsem se a zkontroloval si bankovní výpisy: plat mi koncem června normálně přišel; moje situace tedy zůstávala stále stejně nejasná.

Změna politického režimu čtvrtí nijak průkazně nepoznamenala. Kolem sázkových kanceláří se pořád tísnily skupinky Číňanů se sázkovými tikety v ruce. Jiní svižně tlačili dvoukoláky, převáželi rýžové nudle, sójovou omáčku, mango. Nic, ani muslimský režim, nemohl zbrzdit jejich činorodost – islámský proselytismus, tak jako křesťanské poselství před ním, se pravděpodobně v oceánu této obrovské civilizace beze stopy rozpustí.

Chodil jsem Chinatownem něco přes hodinu. Farnost svatého Hippolyta nadále nabízela kurzy úvodu do mandarínštiny a čínského vaření; nezmizely ani letáčky lákající na večery *Asian Fever* v Maisons-Alfort. Vlastně jsem nezaznamenal jinou známku viditelné změny než zmizení košer oddělení v supermarketu Géant Casino; velkoobchodní řetězce se však odjakživa vyznačovaly oportunistem.

V obchodním centru Italie 2 to bylo jiné. Jak jsem tušil, obchod Jennyfer zmizel a nahradil ho jakýsi bio provensálský krámeček, kde nabízeli esenciální oleje, šampony s olivovým olejem a bylinkový med ze Středozeší. Méně jasné bylo, proč zavřela i pobočka *Moderního muže*, nacházející se v dost opuš-

těné zóně druhého patra, zřejmě čistě z ekonomických důvodů, pravděpodobně za ni zatím nenašli náhradu. Především se však jemně proměnili sami návštěvníci. Tak jako všechna obchodní centra – i když pochopitelně ne tak výrazně jako Défense nebo Les Halles – i centrum Italie 2 věčně přitahovalo značné množství chátary; ta teď úplně zmizela. A okamžitě jsem vycítil, aniž jsem dokázal analyzovat jak přesně, že se proměnilo i ženské oblečení. Počet islámských závojů se moc nezvýšil, o to nešlo, potřeboval jsem skoro hodinu, než se mi náhle vyjasnilo, co se změnilo: všechny ženy měly kalhoty. Domýšlet si podobu ženských stehen, zapojením mentální projekce si v místě jejich spojení vizualizovat pohlaví vyvolává vzrušení přímo úměrné délce odhalených nohou: to vše u mě bylo tak podvědomé a automatické, svým způsobem genetické, že jsem si ten rozdíl hned neuvědomil, ale bylo to tak, šaty a sukně zmizely. Také se rozšířil nový oděv, jakási dlouhá bavlněná blůza končící v polovině stehen, čímž se zcela ztrácel význam přiléhavých kalhot, jež mohly některé ženy eventuálně nosit; a o šortkách už samozřejmě nemohla být řeč. Pohled na ženský zadek, ta nejmenší útěcha odehrávající se v rovině snění, přestal být dostupný. Určitá transformace tedy skutečně probíhala; věci se objektivně posouvaly jinam. Několikahodinové přepínání mezi stanicemi digitálního vysílání mi nepomohlo odhalit žádnou další mutaci; jenže erotické pořady v televizi už stejně dávno vyšly z módy.

Až čtrnáct dní po návratu jsem dostal dopis z univerzity Paříž III. Nový statut islámské univerzity Paříž – Sorbonny mi neumožňoval další pedagogické působení na její půdě; Robert Rediger, nový rektor, podepsal dopis osobně; vyjadřoval v něm hluboké politování a ujišťoval mě, že kvalita mé akademické práce nijak zpochybněna není. Mohu samozřejmě pokračovat v kariéře na kterékoli světské univerzitě; pokud tak však nečiním, islámská univerzita Paříž – Sorbonna se zavazuje vyplácet mi neprodleně dávky starobního důchodu, jejichž měsíční výše bude valorizována podle inflace a k dnešnímu dni činí 3 472 eur. Nezbytné kroky mohu podniknout v souběhu s personálním oddělením univerzity, nejlépe po předchozí domluvě.

Přečetl jsem si dopis třikrát po sobě, než jsem mu uvěřil. S rozdílem několika eur to odpovídalo částce, kterou bych dostal, kdybych odešel do důchodu v pětadesáti, po odpracování požadovaných let. Očividně byli připraveni k velkým finančním obětím, aby se vyhnuli problémům. Nejspíš hodně přeceňovali případný negativní vliv vysokoškolských profesorů, jejich schopnost vést úspěšnou protestní kampaň. Titul univerzitního profesora jako takový vám přitom už dlouho

neumožňoval publikovat v diskusních nebo názorových rubrikách významných médií, neboť z těchto platforem se už dávno stala přísně uzavřená, endogamní prostředí. I jednomyslný protest univerzitních profesorů by prošel víceméně naprosto bez povšimnutí; to však v Saúdské Arábii sotva tušili. Vlastně pořád věřili v moc intelektuálních elit, což bylo až dojemné.

Při pohledu zvnějšku nebylo na fakultě nic nového, kromě pozlacené hvězdy a půlměsíce, které připojili k velkému nápisu: „Univerzita Nová Sorbonna – Paříž 3“ nad hlavním vchodem; uvnitř administrativních budov však byly změny viditelnější. Ve vstupní hale vítala příchozí fotografie poutníků obcházejících kolem Ka‘by a kanceláře zdobily plakáty zobrazující kaligraficky vyvedené verše z Koránu; sekretářky se změnily, žádnou jsem nepoznal, všechny byly zahalené. Jedna z nich mi vydala formulář k žádosti o důchod, neuvěřitelně jednoduchý; dokázal jsem ho vyplnit okamžitě, podepsal jsem ho a odevzdal. Když jsem vyšel na dvůr, uvědomil jsem si, že moje univerzitní kariéra právě v několika minutách skončila.

U schodů do stanice metra Censier jsem se nerozhodně zastavil; nedokázal jsem se přimět jet rovnou domů. Na trhu Mouffetard začínali prodávat. Motal jsem se okolo auvergneských uzenin a nepřítomně civěl na ochucené klobásy (s plísňovým sýrem, pistáciemi, s ořechy), když jsem v dálce na ulici spatřil Steva. Uviděl mě také, a možná se mi chtěl spíš vyhnout, ale pozdě, šel jsem mu v ústrety.

Jak jsem čekal, přijal místo na nové univerzitě; má přednášet o Rimbaudovi. Viditelně byl nesvůj, že o tom musí mluvit, a dodal, aniž bych to po něm žádal, že nové vedení nijak nezasahuje do obsahu přednášek. I když samozřejmě závěrečně

Rimbaudovo přestoupení na islám se prezentuje jako zaručené, byť nejde o zcela potvrzenou skutečnost; ale jinak, do analýzy básní, vážně nijak nezasahují. Protože jsem pozorně poslouchal a nedával najevo sebemenší pohoršení, pomalu se uklidnil a nakonec mě ještě pozval na kávu.

„Dlouho jsem váhal...“ přiznal, poté co si objednal Muscadet. Horlivě, chápavě jsem přikývl; dobu jeho váhání jsem odhadoval nejvýš na deset minut. „Ale plat je vážně zajímavý...“

„Ani penze není špatná.“

„Plat je mnohem vyšší.“

„O kolik?“

„Třikrát vyšší.“

Deset tisíc eur měsíčně pro průměrného a zcela neznámého vysokoškolského učitele, který nic dostatečně důstojného nepublikoval: musí mít vážně obrovské prostředky. Univerzitu v Oxfordu jim vyfoukli před nose, řekl mi Steve, Katar na poslední chvíli přihodil, a tak se Saúdové rozhodli všechno vsadit na Sorbonnu. Dokonce pro pedagogy skupili byty v pátém a šestém obvodě; on sám získal pěkný třípokojevý byt v Dračí ulici za minimální nájem.

„Myslím, že by uvítali, kdybys zůstal...“ dodal, „ale nevěděli, jak se s tebou spojit. Vlastně mě i požádali, jestli bych jim na tebe nedal kontakt; nedokázal jsem v tom pomoci, řekl jsem, že se mimo školu nevidáme.“

Krátce nato mě doprovodil k metru Censier. „A co studentky?“ zeptal jsem se, když jsme došli ke vstupu do podzemky. Upřímně se usmál. „Jo, to se dost změnilo. Řekněme, že žiju jinak. Oženil jsem se,“ dodal trochu zhurta. „Se studentkou,“ upřesnil.

„O to se taky starají?“

„Ne tak úplně. Ale seznámit se není těžké. Za měsíc si беру druhou ženu,“ uzavřel, než zmizel směrem k Mirbelově ulici, a nechal mě stát celého zaraženého nad schody do podzemky.

Trvalo mi několik minut, než jsem se vytrhl z tupé nečinnosti a rozhoupal se k návratu domů. Když jsem dorazil na nástupiště, příští souprava ve směru Mairie d'Ivry měla jet za sedm minut; do stanice vjížděl vlak, ale směrem na Villejuif.

Byl jsem v *nejlepších letech*, žádná smrtelná choroba mi přímo nehrozila, mé stálé zdravotní potíže byly bolestivé, ale celkem druhořadé; až za třicet, možná čtyřicet let dospěju do onoho temného období, kdy nemoci začnou být skoro všechny více či méně smrtelné, kdy je *životní prognóza*, jak se říká, skoro vždy na pořadu dne. Jistě, neměl jsem přátele, ale měl jsem je vůbec někdy? A k čemu, když se nad tím tak člověk zamyslí, k čemu by mi přátelé byli? Od určitého stupně fyzického chátrání – a to teď bude probíhat mnohem rychleji, musím počítat s deseti lety, možná s méně, než začne být proces chátrání zjevný a přestanou o mně říkat, že jsem *ještě mladý* – může pouze vztah manželského typu mít opravdu, reálně smysl (těla se tak říkajíc propojí; v určitém směru vzniká nový organismus; tak to aspoň vidí Platon). A k manželskému vztahu jsem evidentně neměl našlápnuto. Maily od Myriam během pár uplynulých týdnů řídly a krátily se. Už nějakou dobu upustila od oslovení „Miláčku“ a nahradila je neutrálnějším „Françoisi“. Myslím, že už je jen otázka týdnů, než mi oznámí, tak jako všechny před ní, že *někoho potkala*. K setkání ostatně už došlo, tím jsem si byl jistý, nevím proč, ale něco jako volba slov, postupující úbytek

veselých smajlíků a srdíček, jež hojně vkládala do mailů, mi to s naprostou jistotou potvrzovaly; jenom zatím ještě nenašla odvalu mi to přiznat. Vzdalovala se ode mě, toť vše, začínala nový život v Izraeli, co jsem mohl čekat jiného? Je to hezká, chytrá a sympatická, nanejvýš žádoucí dívka – takže co bych mohl čekat jiného? Každopádně projevovala stále stejné nadšení z Izraele. „Je to těžké, ale člověk ví, proč tu je,“ psala; to jsem samozřejmě o sobě říct nemohl.

Konec univerzitní kariéry mě – potřeboval jsem několik týdnů, abych si to úplně uvědomil – připravil o veškerý kontakt se studentkami; tak co teď? Mám se tedy přihlásit na *Meetic*, tak jako to v podobné situaci udělalo už tolik lidí předemnou? Byl jsem vzdělaný muž na úrovni, jak jsem uvedl, v *nejlepších letech*; a kdybych se po několikátýdenním pracovním dialogu, doprovázeném několika chvílemi nadšení z bůhvíčího – například z posledních Beethovenových kvartetů –, jež by dočasně zakryly rostoucí a celkovou nudu a daly problesknout naději v magické chvíle nebo ve spikleneckví spojené s okouzlením a výbuchy smíchu, kdybych se po několika takových týdnech rozhodl s některým ze svých četných ženských protějšků setkat, co mohlo následovat? Porucha erekce na jedné straně, vaginální suchost na druhé; lepší se tomu vyhnout.

Jen velmi příležitostně jsem se uchýloval k eskortním internetovým stránkám, většinou v letních měsících, abych si tak říkajíc vytvořil můstek mezi dvěma studentkami; služby, které nabízely, celkově splnily má očekávání. Rychlým průzkumem jsem zjistil, že nový islámský režim nabídku v této oblasti nijak nenarušil. Několik týdnů jsem váhal, prohlížel řady profilů, některé jsem si vytiskl, abych se k nim mohl vrátit (s eskortními stránkami to je trochu jako s gastronomickými průvodci,

kde pozoruhodně lyrický popis pokrmů figurujících na jídelním lístku navnadí na lahůdky mnohem kvalitnější, než jaké nakonec ochutnáme). Pak mě zaujala *Nadiamaghreb*; vzhledem k aktuálním globálněpolitickým okolnostem mě docela vzrušovalo zvolit muslimku.

Nadia, tuniského původu, úplně unikla reislamizačnímu hnutí, které masivně poznamenalo mládež její generace. Jako dcera radiologa od dětství bydlela v lepších čtvrtích a nikdy neuvažovala o tom, že by chodila zahalená. Byla v posledním ročníku magisterského studia moderní literatury, mohla být jednou z mých bývalých studentek; vlastně ale ne, od začátku studovala na univerzitě Paříž-Diderot. Sexuální službu vykonávala s velkou profesionalitou, ale polohy střídala trochu mechanicky, působila nezúčastněně, probrala se až při análu; zadek měla hezký, díрку těsnou, ale nevím, proč jsem necítil žádnou rozkoš, připadal jsem si schopný jí to dělat do zadku neúnavně a neradostně celé hodiny. Když začala lehce sténat, cítil jsem, že se bojí, aby se jí to nezačalo líbit, a potom se třeba citově neangažovala; rychle se otočila, aby mě udělala pusou.

Než jsem odešel, ještě jsme se na jejím kanapi značky La Maison du Convertible pár minut bavili, dokud neuběhla hodina, za kterou jsem zaplatil. Byla spíš inteligentní, ale dost konvenční – o všech tématech, od zvolení Mohameda Ben Abbese po dluh třetího světa, si myslela, co se sluší myslet. Její bytček byl vkusně vyzdobený a bezchybně uklizený; byl jsem si jistý, že se chová rozumně, zdaleka neutrácí všechny výdělky za luxusní hadry, ale většinu si pečlivě šetří. Skutečně mi potvrdila, že po čtyřech letech práce – začala v osmnácti – si vydělala dost na garsonku, v níž svou živnost provozuje. Měla

v úmyslu pokračovat až do konce studií – potom to viděla spíš na kariéru u filmu nebo v rozhlase.

O pár dní později jsem se sešel s *Děvkou Babet*, na své stránce měla oslavné komentáře a sama se představovala jako „dračice, co nezná tabu“. Ve skutečnosti mě přivítala v pěkném, trochu zašlém dvoupokojovém bytě jen v podprsence s odhalenými ňadry a v tangách s odhaleným klínem. Měla dlouhé blond vlasy a nevinnou, skoro andělskou tvářičku. I ona oceňovala anál, ale nečinýrovala se to dávat najevo. Po hodině, kdy jsem se stále ještě neudělal, poznamenala, že mám vážně výdrž; ve skutečnosti jsem i tentokrát, byť moje erekce ani na chvíli nepovolovala, necítil vůbec žádnou rozkoš. Požádala mě, abych se jí udělal na prsa; poslechl jsem. Zatímco si roztírala sperma po hrudi, vyprávěla mi, že ho má na sobě moc ráda; pravidelně prováděla *gang bang*, nejčastěji ve swingers klubech, někdy na veřejných místech, třeba na parkovištích. Přestože žádala jen minimální příspěvek – padesát eur na osobu –, byly pro ni tyto večery velmi výnosné, neboť tam zvala občas čtyřicet až padesát mužů, kteří střídavě použili její tři otvory, než jí ejakulovali na tělo. Slíbila, že mi dá vědět, až bude příště podobnou sešlost organizovat; poděkoval jsem jí. Moc mě to nelákalo, ale byla sympatická.

Celkem byly ty dva eskorty *fajn*. Sice ne dost na to, abych děvčata chtěl znovu vidět nebo s nimi navázat trvalý kontakt; ovšem ani na to, abych získal chuť do života. Mám snad tedy umřít? Takové rozhodnutí mi připadalo předčasné.

Nakonec o několik týdnů později umřel můj otec. Zavolala mi to Sylvie, jeho partnerka. Neměli jsme, litovala do telefonu, „moc příležitostí spolu mluvit“. To byl opravdu eufemismus:

ve skutečnosti jsem s ní nemluvil *nikdy*, věděl jsem o samotné její existenci jen díky nepřímé otcově narážce během našeho posledního rozhovoru před dvěma roky.

Přijela pro mě na nádraží v Briançonu; cesta vlakem byla nesnesitelná. TGV do Grenoblu ještě šlo, státní dráhy udržují aspoň minimální servis, ale regionální spoje vážně upadají, ten do Briançonu se několikrát porouchal a nakonec dorazil se zpožděním hodinu čtyřicet minut. K tomu byly ucpané záchody, na podlahu se vylila voda plná hoven a hrozilo, že pronikne do kupé.

Sylvia přijela v Mitsubishi Pajero Instyle, jehož přední sedadla měla k mému úžasu potahy s leopardím vzorem. Mitsubishi Pajero, jak jsem se dozvěděl po návratu ve zvláštním vydání časopisu *Auto*, je „jedním z nejúčinnějších terénních vozů v nepřátelském prostředí“. Ve variantě Instyle obsahuje kožená sedadla, otevírací střechu s elektrickým pohonem, couvací kameru a 860wattový audiosystém Rockford Acoustic s 22 reproduktory. To vše bylo značně překvapivé; můj otec se po celý život – nebo aspoň po tu část, jež mi byla známa – ostentativně držel v mezích dokonale konvenčního měšťáckého vkusu. Jeho oblékání – třídílné šedé obleky s jemným proužkem, případně tmavě modré, značkové anglické kravaty – přesně odpovídalo funkci, již zastával: finanční ředitel ve velké společnosti. Měl lehce vlnité blond vlasy, azurově modré oči, hezkou tvář: klidně mohl hrát v některém z filmů, které Hollywood občas věnuje oněm zároveň záhadným a údajně strašně důležitým tématům, jež se točí kolem finančního světa, jako jsou rizikové úvěry, Wall Streetu apod. Neviděl jsem ho deset let a nebylo mi známo, kudy se jeho život ubíral, ale rozhodně jsem nečekal proměnu v *řízka* z předměstí.

Sylvii bylo kolem padesáti, zhruba o pětadvacet let míň než jemu; nebýt mě, nejspíš by získala celé dědictví; moje existence ji nutila přenechat mi podíl, jenž mi náležel – přece jen 50 %, neboť jsem byl jedináček. Za těchto okolností se dalo těžko čekat, že se ke mně bude chovat obzvlášť vřele; chovala se nicméně poměrně dobře a mluvila se mnou bez velkých rozpaků. Opakovaně jsem jí volal, abych ji upozornil na narůstající zpoždění vlaku, a notářka odložila schůzku na osmnáct hodin.

Otcova závěť nepřinesla žádné překvapení: své jmění rozdělil rovným dílem mezi nás dva; nikomu dalšímu nic neodkázal. Notářka se však přesto pustila do práce a začala odhadovat pozůstalost.

Dostával velmi dobrý důchod od Unileveru, a měl jen málo hotovosti: dva tisíce eur na běžném účtu, nějakých deset tisíc eur na spořicímu účtu v už dávno upsaných akcích, na který pravděpodobně zapomněl. Jeho hlavním majetkem byl dům, kde spolu se Sylvii žili: realitní agent z Briançonu ho po návštěvě odhadl asi na čtyři sta deset tisíc eur. Jeho skoro nové mitsubishi s náhonem na všechna čtyři kola oceňoval uznávaný web Argus na čtyřicet pět tisíc eur. Nejpřekvapivější pro mě byla sbírka cenných pušek, které notářka seřadila podle hodnoty: nejdražší byly „platinová“ Verney-Carron a Chapuis, „Elita Uralu“. Dohromady dosahovaly nezanedbatelné ceny osmdesát sedm tisíc eur – mnohem víc než teréňák.

„Sbíral zbraně?“ zeptal jsem se Sylvie.

„To nebyla sbírka; chodil hodně lovit, stala se z toho jeho velká vášně.“

Bývalý finanční ředitel Unileveru, který si k stáru koupil terénní automobil a objeví v sobě pudý lovce-sběrače: zvláštní, nicméně možné. Notářka skončila; tato pozůstalost byla zou-

fale prostá. Neobvyklá svižnost procedury mě přesto neuchránila, vzhledem k mému původnímu zpoždění, před zmeškáním zpátečního, ten den posledního spoje. To stavělo Sylvii do ožehavé situace, jak jsme si uvědomili zřejmě zhruba ve stejné chvíli, když jsme nasedali do auta. Trapnou chvíli jsem rychle rozptýlil tvrzením, že pro mě bude zdaleka nejlepší najít si pokoj v nějakém hotelu kousek od briançonského nádraží. Vlak do Paříže mi jede druhý den velmi brzy ráno a v žádném případě mi nesmí ujet, mám ve městě několik velmi důležitých schůzek, tvrdil jsem. Lhal jsem tuplovaně: nejenže jsem zítra, o nic víc než jindy, žádnou schůzku neměl, ale první vlak do Paříže jel něco před polednem, mohl jsem doufat, že přijedu přinejlepším kolem šesté. Sylvia se však cítila uklidněná, že jí co nevidět zmizím ze života, a proto mě „k nim“, jak dál říkala, skoro s nadšením pozvala aspoň na skleničku. Přitom nejenže to už nebylo „u nich“, když byl můj otec mrtvý, ale brzy to nebude ani „u ní“: vzhledem k číslům, jež mi právě sdělili, jí nezbude nic jiného, než dům prodat, aby mi mohla vyplatit můj podíl z dědictví.

Jejich chata stála v podhůří nad údolím Freissinières a byla obrovská; parkoviště v suterénu by dokázalo pojmout tak deset aut. V chodbě vedoucí do obývacího pokoje jsem se zastavil před vycpanými trofejemi, zřejmě kamzíky, muflony, prostě savci tohoto typu; visel tam i kanec, toho jsem poznal hned.

„Odložte si, jestli chcete...“ vybídla mě Sylvie. „Víte, lovy byly docela v pohodě; ani já to předtím neznala. Chlapi lovili celou neděli a pak jsme večeřeli i s jejich ženami, asi deset párů; většinou jsme si tady dali aperitiv a potom jsme si na večeř obvykle zabrali jednu malou restauraci ve vedlejší vesnici.“

* * *

Můj otec tedy dožil *v pohodě*; i to bylo překvapení. Po celé dětství jsem se nepotkal s jediným jeho kolegou z práce a nemyslím, že se s nějakým stýkal – mimo čistě pracovní rámec. Měli mí rodiče vůbec nějaké přátele? Možná, ale na žádné si nevzpomínám. Bydleli jsme ve velkém domě v Maisons-Laffitte – sice menším, než ten otcův stávající, ale i tak velkém. Nevybavuji si, že by u nás kdy někdo večeřel, strávil víkend, prostě dělal něco z toho, co spolu obvykle podnikají *přátelé*. Nevěřím ani, a to je ještě víc zarážející, že by otec měl, jak se říká, *milenku* – v tom samozřejmě nemohu mít jistotu, nemám důkazy; ale vůbec si nedokážu spojit vzpomínku na něho s představou nějaké milenky. Ten muž zkrátka žil dva životy, jasně oddělené, bez jediného styčného bodu.

Obývací byl velmi rozlehlý, musel zabírat celé patro; vedle americké kuchyně, vybudované vpravo od vchodu, stál velký selský stůl. Zbytek zaujímaly nízké stolky a hluboké pohovky potažené bílou kůží; na zdech visely další lovecké trofeje a na stojanu se vyjímal otcova sbírka pušek: krásné předměty s umně provedeným, lehce se lesknoucím kovovým vykládáním. Podlahu pokrývaly kůže různých zvířat, myslím, že především ovčí; člověk si připadal trochu jako v německém pornofilmu ze sedmdesátých let, takovém, co se odehrává na tyrolské lovecké chatě. Zamířil jsem k vysokému oknu, které zabíralo celou zadní stěnu a vedlo do hornaté krajiny. „Naproti je vidět vrchol Meije,“ ozvala se Sylvie. „A víc na sever máte hřeben Écrins. Dáte si něco k pití?“

Nikdy jsem neviděl tak dobře zásobený kuchyňský bar, obsahoval desítky ovocných destilátů a různé likéry, o jejichž existenci jsem ani netušil, ale spokojil jsem se s martini. Sylvie

rozsvítila stolní lampičku. Sníh pokrývající masiv Écrins se ve světle soumraku barvil do modra a atmosféra začala být trochu smutná. Nehledě na otázku dědictví jsem si neuměl představit, že by tu mohla chtít zůstat sama. Dosud pracovala, někde v Briançonu, po cestě k notáři mi říkala kde, ale zapomněl jsem to. V každém případě nebylo pochyb, že i když se přestěhuje do pěkného bytu v centru Briançonu, její život už moc veselý nebude. Trochu zdráhavě jsem usedl na pohovku, přijal druhé martini – ale už jsem se rozhodl, že bude poslední, že ji hned potom požádám, aby mě odvezla do hotelu. Ženám nikdy nedokážu rozumět, to mi bylo čím dál jasnější. Sylvia je normální žena, dokonce až přehnaně normální; přesto našla cosi na mém otci; cosi, co jsme já ani moje matka neodhalili. A nemohl jsem uvěřit, že by to byla výhradně, a ani především otázka peněz; i ona pobírala slušný plat, svědčil o tom její oděv, účes, i povšechně způsob, jak mluvila. Na tom starém, obyčejném muži dokázala jako první najít cosi, proč si ho zamilovat.

Po návratu do Paříže jsem objevil e-mail, jehož jsem se už několik týdnů obával; tedy až tolik zase ne, v podstatě jsem se s tím už smířil; jediné, na co jsem byl ještě zvědavý, bylo, zda mi i Myriam napíše, že *někoho potkala*; zda použije ten výraz.

Použila. V následujícím odstavci prohlašovala, jak ji to mrzí, a psala, že na mě vždy bude myslet s určitým smutkem. Asi psala pravdu – i když pravda také byla, že už na mě myslet pravděpodobně moc nebude. Potom změnila téma a předstírala, že jí politická situace ve Francii dělá obrovské starosti. Tvářit se, jako by naši lásku do jisté míry zničil vír historických změn, bylo milé; chyběla tomu samozřejmě čirá upřímnost, ale milé to bylo.

Odvrátil jsem se od obrazovky počítače a přistoupil k oknu; vysoko nad stadionem Charléty se vznášel osamělý čoučovitý mrak ze stran naoranžovělý od zapadajícího slunce, nehybný a lhostejný jako mezigalaktická vesmírná loď. Cítil jsem jen tupou, tlumenou bolest, která však stačila, abych nedokázal myslet jasně; jasně jsem viděl jen to, že jsem už zase sám, se zmenšující se chutí do života a spoustou starostí na obzoru. Má výpověď na univerzitě, sama o sobě krajně prostá, s sebou

nesla řadu úředních úkonů, které jsem musel vykonat na správě důchodového zabezpečení a ve své zdravotní pojišťovně, postrádal jsem však odvalu se do nich pustit. Přesto mi nic jiného nezbyvalo; ačkoli jsem měl velmi příjemnou penzi, v žádném případě by mi nepomohla čelit vážné nemoci. Zato mi umožňovala znovu vyzkoušet eskortní služby. V jádru se mi vůbec nechtělo, a když jsem si začal prohlížet stránky svého oblíbeného seznamovacího webu, hlavou se mi honil záhadný kantovský výraz „povinnost k sobě“. Vybral jsem si nakonec dvě holky najednou: Rachida, 22letá Maročanka, a Luisa, 24letá Španělka, vybízely zákazníky, ať se „nechají uhranout jejich darebným a ďábelským párečkem“. Jistěže byly drahé; ale okolnosti mi připadaly dostatečně pádné, aby odůvodnily trochu výjimečný výdaj; dali jsme si schůzku ještě ten večer.

Ze začátku probíhalo vše jako obvykle, tedy celkem dobře: měly pronajatý hezký byteček u Mongeova náměstí, zapálily vonné tyčinky a pustily ambient typu zpěv velryb. Neúnavně a bez rozkoše jsem jim to dělal zepředu i zezadu. Až po půlhodině, když jsem si Luisu bral na psa, se stalo něco nového: Rachida mě políbila, s lehkým úsměvem vklouzla za mě, položila mi ruku na zadek a pak se natáhla a začala mi lízat koule. S radostným úžasem jsem cítil, jak se ve mně pomaličku probouzí zapomenuté záchvěvy slasti. Možná že ve mně cosi uvolnil ten Myriamin mail, fakt, že mě svým způsobem oficiálně opouští, nevím. Celý bez sebe jsem se otočil, strhl ze sebe prezervativ a oddal jsem se Rachidiným ústům. O dvě minuty později jsem se jí udělal mezi rty; pečlivě vše do poslední kapky slízala, já jsem ji při tom hladil po vlasech.

Při odchodu jsem trval na tom, že každé z nich dám navíc sto eur; moje negativistické závěry byly možná předčasné, ty

dvě holky toho jsou důkazem, navíc se nabízí i určité propojení s překvapující proměnou, k níž došlo na stará kolena v životě mého otce; možná že kdybych se vídal s Rachidou pravidelně, mohlo by se mezi námi zrodit něco jako milostný cit, nedalo se to úplně vyloučit.

Naděje se ve mně takto na krátko probudila ve chvíli, kdy se Francii obecně vracel optimismus, který nepoznala od konce „Třiceti slavných let“ o půl století dřív. Začátky vlády národní jednoty Mohameda Ben Abbese byly jednohlasně přijaty jako úspěch, všichni komentátoři se shodovali v tom, že nově zvolenému prezidentu republiky se nikdy nedostalo „hájení“ v takové míře. Častokrát jsem si vzpomněl na to, co mi říkal Tanneur o mezinárodních ambicích nového prezidenta, a zaujala mě informace, jež prošla prakticky bez povšimnutí, o obnovení přístupových jednání Maroka do Evropské unie. U Turecka již vytyčili harmonogram, obnova Římské říše byla tedy na pochodu. V domácí politice si Ben Abbas počínal bez chyby – nejokamžitějším důsledkem jeho zvolení byl pokles zločinnosti, a to v obrovském měřítku: v nejproblematičtějších čtvrtích se snížila prakticky na desetinu. Dalším okamžitým úspěchem byl strmý pokles nezaměstnanosti. Zřejmě souvisel s masivním odchodem žen z pracovního trhu, způsobeným zase významnou revalorizací rodičovských dávek, prvním a symbolickým opatřením, které vláda představila. To, že podmínkou jejich vyplácení bude ukončení veškeré pracovní činnosti dotyčných

žen, nejdřív způsobilo na levici nevoli, ale v důsledku klesajícího objemu nezaměstnanosti se s tím i levice brzy smířila. Rozpočtový schodek se nezvýšil, neboť navýšení rodičovských dávek plně kompenzovalo drastické omezení peněz na státní školství – dříve zdaleka největší kapitoly státního rozpočtu. V nově zavedeném systému končila povinná školní docházka základní školou – tedy zhruba ve dvanácti letech. Znovu se začalo vydávat osvědčení o ukončení studia, které mělo jako doklad o dovršení vzdělávacího procesu stačit. Poté se doporučovala volba některého z řemesel; financování středního a vysokého školství přešlo bez výhrad do soukromých rukou. Cílem všech těchto reforem bylo „vrátit místo a důstojnost rodině, základní jednotce naší společnosti“, jak prohlásili nový prezident s premiérem v podivném společném proslovu, v němž Ben Abbas zněl občas až mysticky a François Bayrou s tváří rozzářenou širokým blaženým úsměvem hrál tak trochu úlohu Jeana Saucisse, *Hanswursta* ze starých německých pantomim, jenž přehnaným – a trochu směšným – způsobem opakuje vše, co říká hlavní postava. Muslimské školy se každopádně neměly čeho bát – co se týče školství, velkorysost ropných monarchií byla vždycky neomezená. S novou situací si ale překvapivě dokázaly nejspíš poradit i některé židovské a katolické školy, poté co požádaly o pomoc šéfy velkých firem; v každém případě prohlašovaly, že i ony dokázaly zajistit potřebné financování a že na začátku školního roku normálně zahájí výuku.

Brutální imploze binárního opozičního systému středolevice – středopravice, na němž se francouzský politický život od nepaměti zakládal, nejprve uvrhl média do stavu ohromení blízkého afázii. Nešťastný Christophe Barbier se s šálou na půl žerdi zoufale ploužil z jednoho televizního studia do druhého,

neschopen komentovat historickou změnu, kterou nečekal – kterou po pravdě nikdo nečekal. Nicméně postupně, týden po týdnu, začala vznikat centra odporu. Nejdřív na straně sekulární levice. Na popud tak nečekaných osobností, jako byli Jean-Luc Mélenchon nebo Michel Onfray, proběhly protestní schůze; Levicová fronta stále existovala, aspoň na papíře, a už se dalo čekat, že Mohamed Ben Abbas získá v roce 2027 obstojného vyzyvatele – samozřejmě vedle kandidátky Národní fronty. Na druhé straně začala být slyšet některá uskupení jako Jednota salafistických studentů, jež kritizovala přetrvávající amorální chování a žádala řádné dodržování šarií. Začala se tak pomalu rozvíjet politická debata. Debata nového typu, velmi odlišná od těch, na něž byla Francie v posledních desetiletích zvyklá, a podobající se spíše zvyklostem ve většině arabských zemí; přece jenom však jistá debata. A existence umělé debaty je nezbytná k harmonickému fungování médií a možná i k tomu, aby si populace připadala aspoň formálně v demokracii.

Vedle tohoto povrchního cvrkotu se Francie rychle a hluboce vyvíjela. Brzy se ukázalo, že Mohamed Ben Abbas má – i nezávisle na islámu – vlastní myšlenky; během schůzky s novináři prohlásil, že je ovlivněný distributivismem, z čehož jeho posluchači zůstali jako opaření. Po pravdě řečeno to už několikrát zmínil i během prezidentské kampaně, ale protože novináři mají přirozenou tendenci ignorovat informace, kterým nerozumějí, nikdo to prohlášení nevyzdvihl ani se k němu nevracel. Jenže teď, když šlo o prezidenta republiky ve funkci, museli si aktualizovat materiály. Široká veřejnost se tak v následujících týdnech dozvěděla, že distributivismus je ekonomická filozofie, která se objevila na začátku 20. století pod

vlivem myslitelů Gilberta Keitha Chestertona a Hilaira Belloc. Vydával se za „třetí cestu“ mimo kapitalismus i komunismus – ten byl chápán jako státní kapitalismus. Jeho základní myšlenkou bylo zrušit oddělení kapitálu a práce. Za běžnou hospodářskou jednotku považoval rodinnou firmu; pokud bylo nutné některé výroby sdružit do širších entit, muselo se udělat všechno pro to, aby pracovníci vlastnili akcie své firmy, a podíleli se tak na její správě.

Distributivismus, zdůraznil později Ben Abbes, je naprosto kompatibilní s učením islámu. To upřesnění nebylo zbytečné, neboť Chesterton i Belloc byli za života známi především jako šířaví katoličtí polemici. Navzdory neskrývanému antikapitalismu této doktríny se dost rychle ukázalo, že bruselské autority se takového směru vlastně nemusí moc bát. Hlavní praktická opatření, jež nová vláda přijala, totiž na jedné straně spočívala v úplném zrušení státních dotací velkým průmyslovým skupinám – proti čemuž Brusel bojoval už dlouho jako proti zásahu do svobodné konkurence – a na druhé straně v daňových úpravách velmi příznivých pro malé podniky a osoby samostatně výdělečně činné. Tato opatření si ihned získala velkou popularitu, neboť všeobecně proklamovaným snem mladých už několik desetiletí bylo „založit firmu“ nebo aspoň žít se sám. Kromě toho dokonale ladila s vývojem národního hospodářství, protože velké průmyslové zóny i přes drahé záchranné plány jedna po druhé ve Francii zavíraly, zatímco zemědělství a živnostníci si vedli velmi dobře a dokonce byli, jak se říká, konkurenceschopní na trhu.

Všechny tyto proměny směřovaly Francii k novému společenskému modelu, který však zůstával implicitní, dokud nevyšel převratný esej mladého sociologa Daniela Da Silvy s ironic-

kým názvem *Jednou bude všechno tvoje, synu*, a ještě výmluvnějším podtitulem „K rodině z rozumu“. V úvodu vzdával hold jinému eseji, který vyšel o deset let dřív a v němž filozof Pascal Bruckner konstatuje krach manželství z lásky a volá po návratu manželství z rozumu. Stejně tak Da Silva razil tezi, že rodinné vazby, zejména mezi otcem a synem, se v žádném případě nemohou zakládat na lásce, nýbrž na předání určitých dovedností a dědictví. Všeobecné zavedení mzdového systému muselo podle něj nevyhnutelně vést k rozpadu rodiny a naprosté atomizaci společnosti, kterou se podaří obnovit až poté, co bude výroba běžně zajišťována individuálním podnikáním. Přestože skandální antiromantické teze často dosahovaly úspěchu, před Da Silvou si jen obtížně udržely pozornost médií, neboť v těch dominantních panoval všeobecný konsenzus, jakmile šlo o individuální svobodu, tajemství lásky a podobně. Bystrý a skvělý diskutér Da Silva, v zásadě celkem lhostejný k politickým nebo náboženským ideologiím a za všech okolností striktně soustředěný na svůj obor – tedy analýzu vývoje rodinných struktur a jeho důsledků pro demografické perspektivy západní společnosti –, se však jako první dokázal vymanit z kruhu pravicových radikálů, který se nebezpečně začal utvářet, a prosadit se jako respektovaný aktér rodících se společenských debat (rodily se velmi pomalu, postupně a nepříliš křiklavě, neboť celkovou náladu v zemi nadále charakterizovalo mlčenlivé a apatické přijímání situace) o problematice sociálních projektů Mohameda Ben Abbese.

Moje vlastní rodinná historie byla dokonalou ilustrací Da Silvových tezí; od lásky jsem byl vzdálen jako nikdy. Zázrak první návštěvy u Rachidy a Luisy se neopakoval, moje péro už znovu bylo výkonné, avšak neschopné potěchy; jejich byt jsem opouštěl napůl zoufalý a s vědomím, že je nejspíš už neuvidím a že živé příležitosti mi protékají mezi prsty s rostoucí rychlostí, nechávající mě, jak by řekl Huysmans, „bez pohnutí, vyprahlého“.

O něco později na západní Evropu prudce, z výše několika tisíců kilometrů, dolehla studená fronta; poté co se několik dní držela nad Britskými ostrovy a severním Německem, přesunuly se masy polárního vzduchu během jediné noci nad Francii a vyvolaly pro dané roční období výjimečně nízké teploty.

Moje tělo, které již nemohlo být zdrojem potěšení, zůstávalo potenciálním zdrojem utrpení a o několik dní později jsem zjistil, že jsem asi podesáté během posledních tří let dostal dyshidrózu, projevující se puchýřovitým ekzémem. Na chodidlech a mezi prsty u nohou mi rašily miniaturní puchýřky a postupně se slévaly v hnísavou plochu. Při návštěvě dermatologa

jsem se dozvěděl, že vyrážku komplikuje mykóza, jež postiženou oblast pohotově napadla. Léčba je známá, ale zdlouhavá, dřív než za několik týdnů se nedá čekat významné zlepšení. Každou následující noc mě budily bolesti; hodiny jsem se škrábal až do krve, abych dosáhl dočasné úlevy. Překvapovalo mě, že prsty u nohou, ty buclaté, absurdní kousky masa, mohou stíhat tak trýznivá muka.

Při jedné z těchto škrábacích seancí jsem v noci vstal a s krvavýma nohama došel až k vysokému oknu. Ve tři hodiny ráno byla tma jako vždycky v Paříži jen částečná. Z okna jsem viděl asi deset věžáků a několik stovek středně velkých činžáků. Celkem tisíce bytů a také *domácností* – v Paříži se obvykle omezují na jednu či dvě osoby a stále častěji na jedinou. Většina jednotek teď měla zhasnuto. Neměl jsem, o nic víc než většina těchhle lidí, důvod se zabít. Při bližším pohledu jsem měl dokonce těch důvodů mnohem míň: v životě jsem po intelektuální stránce skutečně něčeho dosáhl, v určitém prostředí – jistě krajně omezeném – mě znali, ba uznávali. Ani z materiálního hlediska jsem si neměl nač stěžovat: až do smrti mám zajištěný vysoký příjem, dvojnásobek průměrného platu v zemi, aniž bych musel jako protihodnotu odvést jakoukoli práci. Přesto jsem neklamně cítil, že směřuji k sebevraždě, což však ve mně nevyvolávalo ani zoufalství, ani větší smutek, pouze u mě docházelo k pomalému odumírání „celkového součtu funkcí zabraňujících smrti“, jak o nich mluví Bichat. Pouhá vůle k životu mi očividně nestačila, abych dokázal odolávat všem bolestem a strastem, jež provázejí život průměrného Západoevropana. Byl jsem neschopný žít pro sebe, a pro koho jiného bych měl žít? Lidstvo mě nezajímalo, dokonce se mi

hnusilo, lidi jsem nepovažoval za své bratry, a už vůbec ne, pokud bych takto měl uvažovat o početně omezenějších skupinách lidstva, jako jsou například mí krajané nebo mí bývalí kolegové. Přesto musím uznat, že v určitém, nepříjemném smyslu šlo o mé bližní, byť právě tato blízkost mě od nich odpuzovala; chtělo by to ženskou, toť klasické, vyzkoušené řešení, žena je sice samozřejmě také člověk, ale představuje trochu jiný typ lidství, dodává životu jistý exotický nádech. Huysmans pravděpodobně musel o tomto problému uvažovat prakticky stejně, situace se od jeho doby moc nezměnila, nebo jen neformálně a negativně, pomalou erozí, zplošťováním rozdílů – ale i to snad je značně přehnané. Vydal se nakonec jinou cestou, rozhodl se pro radikálnější exotiku *božství*; taková cesta však pro mě stále byla příliš nepochopitelná.

Uplynulo několik dalších měsíců; dyshidróza konečně léčbě ustoupila, ale skoro okamžitě ji nahradily extrémně bolestivé problémy s hemoroidy. Venku bylo stále chladněji a já opouštěl byt stále účelněji: jednou týdně jsem vyrážel do supermarketu Géant Casino doplnit si zásoby potravin a čistících prostředků, jednou denně k dopisní schránce vyzvednout si knížky, které jsem objednával na Amazonu.

Přesto jsem bez většího zoufalství překonal období svátků. V loňském roce jsem ještě dostal několik přání do nového roku – zejména od Alice, také od některých kolegů z fakulty. Letos poprvé nic.

19. ledna v noci se mě zmocnil nečekaný a nekončící záchvat pláče. A k ránu, když se za Paříží nad obcí Le Kremlin-Bicêtre začalo rozednívat, jsem se rozhodl vrátit do kláštera v Ligugé, kde se Huysmans stal oblátem.

TGV do Poitiers mělo mít zatím neupřesněné zpoždění a na nástupištích hlídkovali bezpečnostní agenti státních drah, aby si někdo z cestujících nezapálil cigaretu; celkem vzato moje cesta nezačínala dobře, další nepříjemnosti mě ještě čekaly ve vlaku. Zavazadlový prostor se od mého posledního přesunu po dráze ještě zmenšil, prakticky zmizel, kufry a cestovní tašky se vršily v uličkách, čímž potulování mezi vagony, dříve hlavní zpestření cesty vlakem, přinášelo četné konflikty nebo ani nebylo možné. Další zklamání mě čekalo v baru Servair, kam jsem se prodral po pětadvaceti minutách: většinu jídel z krátkého lístku neměli. Státní dráhy a společnost Servair se omlouvaly za způsobené nepříjemnosti; musel jsem se spokojit s merlíkovým salátem s bazalkou a s italskou minerálkou. Trochu ze zoufalství jsem si v nádražním kiosku *Relay* koupil deník *Libération*. U Saint-Pierre-des-Corps mě zaujal jeden článek: distributivismus, jež hlásal nový prezident, nakonec nevypadal tak neškodně, jak se na první pohled zdálo. Jedním z hlavních prvků politické filozofie, s níž přišli Chesterton a Belloc, byl princip subsidiarity. Podle této zásady neměla žádná entita (sociální, ekonomická nebo politická) zastávat funkci, již

mohla vykonávat entita menší. Ve své encyklice *Quadragesimo Anno* definoval tento princip Papež Pius XI.: „Tak jako je špatné brát jednotlivci a svěřovat společenství vše, co může vykonat soukromá firma a obecněji průmysl, je rovněž velmi nespravedlivé, velmi špatné a systematicky škodlivé, aby si větší, nadřazená organizace přisvojovala funkce, jež mohou účinně vykonávat nižší menší jednotky.“ V této souvislosti, a Ben Abbes si to uvědomoval, nová funkce, jejíž přesunutí na příliš vysokou úroveň „bylo systematicky škodlivé“, spočívala čistě ve společenské solidaritě. Není nic krásnějšího, dojal se v posledním proslovu, než solidarita probíhající ve vřelém rámci rodinné jednotky...! „Vřelý rámec rodinné jednotky“ byl v tomto stadiu ještě do značné míry pouze *programem*; ve skutečnosti však už vládou navrhovaný rozpočet počítal v příštích třech letech s poklesem státních sociálních výdajů o 85 %.

Nejpodivuhodnější bylo, že hypnotické kouzlo, které kolem sebe od začátku vyzařoval, nadále působilo a proti jeho záměrům se neustanovila žádná významnější opozice. Levice vždycky měla schopnost přimět lid, aby přijal antisociální reformy, které by ostře odmítl, kdyby pocházely zprava; muslimská strana v tom však očividně byla ještě zdatnější. Na stránkách zahraničního zpravodajství jsem se kromě toho dozvěděl, že jednání s Alžírskem a Tuniskem o přistoupení k Evropské unii rychle postupují a oba státy se mají v rámci Unie do konce příštího roku připojit k Maroku; byly navázány první kontakty s Libanem a Egyptem.

Můj výlet začal vypadat schůdněji na nádraží v Poitiers. Čekalo tu dostatek taxíků a řidič nevypadal nijak překvapeně, když jsem mu řekl, že chci do kláštera v Ligugé. Byl to podsa-

ditý padesátník s uvážlivým a mírným pohledem; svou víceúčelovou toyotu řídil velmi opatrně. Z celého světa sem týden co týden přijíždějí lidé, kteří touží strávit nějaký čas v nejstarším křesťanském klášteře v západní Evropě, informoval mě; zrovna minulý týden nabíral slavného amerického herce – nemohl si vzpomenout na jeho jméno, ale určitě ho už viděl ve filmech; po krátkém dohadování vyšlo najevo, že se mohlo jednat o Brada Pitta, i když jisté to nebylo. Můj pobyt se určitě vydaří, předvídal: místo je klidné, jídlo vynikající. Ve chvíli, kdy to říkal, jsem si uvědomil, že si to nejen myslí, ale také si to přeje, že patří k oněm nakonec ne tak početným lidem, kteří se a priori těší ze štěstí svých bližních, zkrátka že je přesně ten případ, jemuž se říká *správný chlap*.

Ve vstupní hale kláštera se vlevo nacházel obchod, kde se daly koupit klášterní řemeslné výrobky – teď právě však měl zavřeno –, a recepce napravo byla prázdná. Na cedulce tam stálo, že v případě nepřítomnosti lze zvonit, ale vyjma naprosto naléhavých případů se nedoporučuje tak činit během bohoslužby. Časy bohoslužeb byly rozepsány, ne však jejich délka: po celkem dlouhém výpočtu vycházejícím ze srovnání s rozvrhem stravování jsem došel k závěru, že jednotná délka bohoslužby pravděpodobně nepřesáhne půlhodinu, má-li se všechno vejít do jednoho dne. Jednodušším výpočtem jsem poté zjistil, že právě v tuto chvíli je nejspíš čas mezi sextou a nónou; mohu tedy zazvonit.

O několik minut později se objevil vysoký mnich v černé kutně; když mě uviděl, zeširoka se usmál. Vysoké čelo mu lemovaly kaštanově hnědé, sotva šedivější kudrny, hádal jsem mu nanejvýš padesát. „Jsem bratr Joël, odpovídal jsem na váš

e-mail,“ řekl a rázně uchopil můj batoh, „ukážu vám váš pokoj.“ Držel se velmi zpříma, můj docela těžký batoh nesl bez sebemenších obtíží, zkrátka vypadal, že je ve skvělé kondici. „Moc rádi vás znovu vidíme,“ pokračoval, „už to bude přes dvacet let, že?“ Musel jsem na něj koukat naprosto nechápavě, neboť se zeptal: „Byl jste asi před dvaceti lety naším hostem, ne? Psal jste tehdy o Huysmansovi?“ Měl pravdu, ale ohromilo mě, že si na mě pamatuje, mně jeho tvář nebyla ani trochu povědomá.

„Sloužíte tu jako bratr hostitel, vidíte?“

„Ne, ne, vůbec, ale tehdy jsem jím byl. Tu roli často vykonávají mladí mniši – tedy mladí v klášterním životě. Bratr hostitel komunikuje s našimi hosty, stále je tak ještě v kontaktu se světem; bratr hostitel jako by se pohyboval ve vyrovnávací komoře, na mezistupni, který je mnichům vyhrazen, než se ponoří do svého poslání, do ticha. Já zůstal bratrem hostitelem něco přes rok.“

Šli jsme podél docela hezké renesanční budovy lemované parkem; v alejích pokrytých uschlým listím se třpytilo oslnivé, zimní slunce. O něco dál stál pozdně gotický kostel, skoro tak vysoký jako klášter. „To je bývalý klášterní kostel, kam chodíval Huysmans...“ řekl mi bratr Joël. „Ale když se po rozpuštění našeho společenství v důsledku Combesových zákonů podařilo řád zreformovat, na rozdíl od klášterních budov už jsme kostel nedokázali získat zpět. Bylo nutné postavit nový v klášterním komplexu.“ Zastavili jsme před malým jednopatrovým stavením rovněž v renesančním stylu. „To je naše ubytovna, tady budete spát...“ V tu chvíli se zjevil na konci aleje podsa-
ditý, asi čtyřicetiletý mnich, i on v černé kutně. Byl plný energie a pleš se mu téměř leskla ve slunci, působil silně bujarým

a kompetentním dojmem; vlastně připomínal ministra průmyslu nebo ještě spíš ministra financí, zkrátka někoho, komu by nikdo neváhal svěřit významnou zodpovědnost. „To je bratr Petr, náš nový bratr hostitel, na něhož se můžete obracet ve všech praktických otázkách...“ oznámil mi bratr Joël. „Já jsem vás přišel jenom pozdravit.“ S těmito slovy se hluboce uklonil, podal mi ruku a zamířil zpět ke klášteru.

„Přijel jste TGV?“ zajímal se bratr hostitel; přisvědčil jsem. „Je to jistě nejrychlejší,“ pokračoval, očividně ve snaze udržet nezávaznou konverzaci. Potom sebral můj batoh a odvedl mě do mého pokoje: čtvercového o straně dlouhé asi tři metry, se světle šedými textilními tapetami a s dost vypelichaným, středně šedým kobercem na podlaze. Jedinou výzdobou byl velký krucifix z tmavého dřeva nad úzkou, jednomístnou postelí. Hned jsem si všiml, že umyvadlo nemá baterii; také jsem si všiml detektoru kouře na stropě. Potvrdil jsem bratru Petrovi, že mi pokoj naprosto vyhovuje, ale už jsem věděl, že to není pravda. Když v románu *Na cestě* Huysmans přemýšlí, občas nekonečně dlouze, zda snese mnišský život, jedním z jeho negativních argumentů je to, že mu zřejmě v budovách nebude umožněno kouřit. Právě těmito větami si mě od začátku získal; stejně jako když prohlašuje, že jednou z ryzích radostí na této zemi je lehnout si sám do postele s komínkem dobrých knih a balíčkem tabáku na dosah ruky. Jistě, jistě; neznal však detektory kouře.

Na poměrně vratkém pracovním stole ležela Bible, útlý svazek od otce Jeana-Pierra Longeata o smyslu klášterního pobytu (s upozorněním: „Neodnášet“) a stránka s informacemi, omezujícími se zejména na rozvrh modliteb a jídel. Krátkým nahlédnutím jsem zjistil, že je téměř čas nóny, ale rozhodl jsem

se, že se prvního dne modlitby nezúčastním. O nic překvapivě symbolického nešlo: modlitby o třetí, šesté a deváté mají za cíl „připomínat si po celý den Boží přítomnost“. Kromě každodenní mše den obsahoval sedm modliteb; v tom se v porovnání s Huysmansovou dobou nic nezměnilo, jediná úleva byla, že vigilie, která dřív probíhala ve dvě ráno, se nyní konala v deset večer. Během prvního pobytu jsem si tuto modlitbu velmi oblíbil, skládala se z dlouhých meditativních žalmů odříkávaných uprostřed noci, s odstupem po kompletáři (a rozloučení se dnem) a před laudy (chválícími příchod nového dne); modlitbu ryziho čekání, poslední, bezdůvodné naděje. Pochopitelně v zimě, kdy kostel nebyl ani vytápěný, to nijak snadná chvíle být neměla.

Nejvíce na mě zapůsobilo, že mě bratr Joël po více než dvaceti letech poznal. Nejspíš od chvíle, kdy opustil funkci bratra hostitele, moc událostí nezažil; pracoval v klášterních dílnách, účastnil se každodenních modliteb. Jeho život plynul klidně a pravděpodobně šťastně; ostře kontrastoval s mým.

Pak jsem se dlouze procházel po parku a kouřil jednu cigaretu za druhou, čekal jsem na nešpory, po nichž hned následuje večere. Slunce zářilo stále víc a třpytilo se v jinovatce, vytvářelo světlé odlesky na kamenech budov a šarlatové na popadaném listí. Smysl mé zdejší přítomnosti mi přestal být jasný; občas se slabě vynořil, ale skoro okamžitě zmizel; rozhodně však už neměl nic moc společného s Huysmansem.

Během následujících dvou dnů jsem přivykl litanii modliteb, aniž bych v ní však našel zalíbení. Jediným rozpoznatelným prvkem, jediným kontaktem se zbožností, jak se jí rozumí ve vnějším světě, byla mše. Zbytek tkvěl v četbě a zpěvu žalmů vybíraných podle denní doby, občas prokládaných krátkým čtením posvátných textů přednášených mnichy – čtení doprovázelo i pokrmy, sdílené v tichu. Nový kostel postavený uvnitř klášterního komplexu byl strohý a ošklivý – architekturou trochu připomínal pařížské obchodní centrum Super-Passy v ulici Zvěstování Panny Marie, a vitráže, pouhé abstraktní barevné skvrny, nezasluhovaly větší pozornost. To vše pro mě ale nemělo zvláštní význam: nejsem estét, rozhodně zdaleka ne takový jako Huysmans, a ošklivá jednotvárnost současného náboženského umění mě nechává víceméně chladným. Ledovým vzduchem se nesly čisté, pokorné a dobrosrdečné hlasy mnichů, plné něhy, naděje a očekávání. Pán Ježíš se musí vrátit, vrátí se brzy, a jeho srdečná přítomnost už předem naplňuje jejich duše radostí, jedině o to vlastně šlo v těch písních, písních společného, něžného očekávání. Stará bužna Nietzsche to čul přesně: křesťanství je v podstatě ženské náboženství.

To všechno mi mohlo vyhovovat, ale podělalo se to, když jsem se vrátil do své cely; detektor kouře mě kontroloval svým nepřátelským rudým okem. Občas jsem si šel zakouřit k oknu, kde jsem však zjistil, že i tady se to od Huysmanse zhoršilo: trať TGV vedla hned za parkem, dvě stě metrů daleko, vlaky tam ještě jely plnou rychlostí a randál lokomotiv několikrát za hodinu přerušoval zdejší meditativní ticho. Navíc byla stále větší zima, takže jsem se po každé ze zastávek u okna musel na dlouhé minuty schoulit k radiátoru. Moje podrážděnost rostla a próza otce Longeata, jistě skvělého mnicha, mi lezla na nervy stále víc. „Život by měl být neustálým láskyplným dialogem, ať už ve strasti, nebo v radosti,“ psal bratr, „využij proto těchto několika dnů a rozvíjej v sobě schopnost milovat a nechat se milovat, a to slovy i činy.“ Seš mimo, blbče, jsem v pokoji sám, uchechtl jsem se vztekle. „Jsi tu proto, abys odložil svá zavazadla a podnikl cestu do svého nitra, kde pramení síla touhy,“ psal také. Moje touha je prostá, dát si cígo, vidíš, kam jsem to dopracoval, blbče, kde pramení moje touha. Možná jsem na rozdíl od Huysmanse neměl pocit, že bych měl „srdce ztvrdlé a vyuzené z flámů“, zato plíce ztvrdlé a vyuzené tabákem nepochybně.

„Slyš, chutnej a pij, plač a pěj, klep na dveře lásky!“ volal extatický Longeat. Ráno třetího dne jsem pochopil, že musím odjet, tenhle pobyt může skončit jedině krachem. Svěřil jsem se bratru Petrovi, že mám naprosto nečekané pracovní povinnosti doslova neuvěřitelného rozsahu, které mě bohužel nutí mou pouť zkrátit. Tvářil se jako Pierre Moscovici a cítil jsem, že mi věří, možná že v předchozím životě byl někým, jako je právě Pierre Moscovici, s člověkem typu Pierra Moscovici se dá vždycky dohodnout, věděl jsem, že to bude v pohodě. Když

jsme se loučili ve vstupní hale kláštera, vyjádřil nicméně přání, abych svou návštěvu u nich chápal jako cestu světla. Odpověděl jsem, že určitě, proběhlo to skvěle, ale zjevně čekal trochu víc.

V noci nad Francií dorazila z jihozápadu od Atlantiku tlaková níže a oteplilo se o deset stupňů; kolem Poitiers se rozhostila hustá mlha. Objednal jsem si taxík s velkým předstihem, zbývalo mi zabít zhruba hodinu; strávil jsem ji v *Baru Přátelství*, který jsem objevil necelých padesát metrů od kláštera, a bezduše jsem se naléval pivy Leffe a Hoegaarden. Servírka byla hubená a přehnaně nalíčená, hosté mluvili nahlas – hlavně o nemovitostech a dovolené. Necítil jsem žádné uspokojení, že jsem znovu mezi svými bližními.

v |

Není-li islám politický, není ničím.

Ajatolláh Chomejní

Na nádraží v Poitiers jsem si musel vyměnit jízdenku. Příští souprava TGV do Paříže byla skoro vyprodaná, tak jsem si připlatil za místo v prostoru „TGV Pro Première“. Podle státních drah je to výhradní prostor, zaručující bezchybnou wi-fi, větší stolky, kde si lze rozložit práci, elektrické zásuvky, aby se cestujícím náhle nevybil notebook; jinak šlo o normální první třídu.

Našel jsem volné místo bez protějšího sedadla a po směru jízdy. Přes uličku se usadil asi padesátiletý arabský byznysmen v dlouhé bílé džebelbě a rovněž bílé keffiji, přijíždějící nejspíš z Bordeaux, před sebou si na volných stolicích rozprostřel k notebooku několik složek. Proti němu seděly dvě dívky, jež sotva překročily práh dospělosti, nejspíš jeho manželky, bohatě předzásobené cukrovinkami a časopisy z kiosku *Relay*. Smály se, byly plné života, oblečené v dlouhých šatech a pestrobarevných závojích. Jedna zrovna hltala *Kačera Donalda*, druhá *Oops*.

To byznysmen vypadal, že čelí značným starostem; z pošty si stáhl přílohu obsahující několik excelových tabulek; jakmile si je prostudoval, jeho znepokojení ještě vzrostlo. Vyťukal číslo

a tiše se pustil do dlouhého rozhovoru, nevěděl jsem, o čem je řeč, a pokusil jsem se začít do *Figara*, zabývajícího se novou situací ve Francii z hlediska nemovitostí a luxusu. V tomto směru byla situace velmi slibná: jakmile obyvatelé monarchií Perského zálivu pochopili, že mají ve Francii od nynějška přítele, ihned zatoužili pořídit si bydlení i v Paříži nebo na Azurovém pobřeží a snadno přeplatili Číňany a Rusy, zkrátka trh si liboval.

Obě dívky s velkými výbuchy smíchu hrály „Najdi sedm omylů“ v *Kačeru Donaldovi*. Byznysmen zvedl oči od tabulek a věnoval jim trpitelně vyčítavý úsměv. Usmály se na něj také a pokračovaly vzrušeným šeptem. On se opět chopil telefonu a pustil se do dalšího rozhovoru, stejně důvěrného a dlouhého, jako byl ten první. V islámském modelu ženy – tedy ty, jež jsou dostatečně hezké, aby navnadily bohatého ženicha – mají v podstatě možnost zůstat celý život dětmi. Jakmile jim dětství skončí, stávají se matkami a vracejí se do dětského světa. Když jejich děti vyrostou, stanou se babičkami, a tak běží jejich život; s výjimkou krátkého období několika let, kdy si kupují svůdné spodní prádlo, a mění tak dětské hry za sexuální – což je zhruba totéž. Pochopitelně přicházely o nezávislost, jenže... *fuck autonomy*, já osobně musím přiznat, že jsem se snadno a dokonce s opravdovou úlevou vzdal veškeré profesní nebo intelektuální zodpovědnosti, a vůbec jsem nezáviděl tomu byznysmeni, jenž seděl přes uličku našeho kupé v TGV Pro Première, jehož tvář s průběhem telefonátu téměř šedla úzkostí, očividně na tom byl bledě – náš vlak zrovna projel stanicí Saint-Pierre-des-Corps. Aspoň se mu dostalo kompenzace v podobě dvou milých a půvabných manželek, které ho rozptýlí v jeho starostech přepracovaného byznysmena – a možná má

jednu nebo dvě další v Paříži, pokud si dobře vzpomínám, podle šarí je nárok maximálně na čtyři. To mému otci se dostalo mojí matky, neurotické krávy. Při tom pomyšlení jsem se otrásl. No nic, teď už je po smrti, oba jsou po smrti; já zůstal jako jediné živé – i když poslední dobou celkem unavené – svědectví jejich lásky.

Počasí v Paříži se rovněž zmírnilo, ale o trochu méně, na město jemně a chladně přšelo. V ulici Tolbiac byl hustý provoz a zdála se mi nezvykle dlouhá, připadalo mi, že jsem nikdy nejel tak dlouhou, jednotvárnou, nudnou a nekonečnou ulicí. Od svého návratu jsem nečekal nic určitého kromě nejruznějších nepříjemností. Přesto jsem ke svému velkému překvapení objevil ve schránce dopis – respektive něco, co nebylo ani reklama, ani složenska, ani úřední žádost o poskytnutí údajů. Znechuceně jsem pohlédl na svůj obývací pokoj, neschopen vyhnout se jasnému konstatování, že mě nijak zvlášť netěší myšlenka návratu domů, do tohohle bytu, kde nikdo nikoho nemá rád, kde to nikdo nemá rád. Nalil jsem si velkou sklenici calvadosu a otevřel dopis.

Psal mi Bastien Lacoue, jenž zjevně před několika lety – tehdy mi to uniklo – vystřídal Huguese Pradiera ve vedení ediční řady Plejáda. Začínal upozorněním, že z nevysvětlitelného opomenutí se Huysmans dosud nedostal do katalogu tohoto prestižního nakladatelství, přestože není pochyb, že patří mezi klasiky francouzské literatury; s tím jsem mohl jen souhlasit. A pokračoval, že pokud má být vydání Huysmansova

díla v Plejádě někomu svěřeno, pak bych to podle něj, vzhledem k nepopíratelné kvalitě své práce, měl být právě já.

Taková nabídka se neodmítá. Tedy jistě, odmítnout by se dala, ale to bych také mohl rovnou vzdát veškeré intelektuální nebo společenské výzvy – a vlastně veškeré výzvy vůbec. Jsem na něco takového skutečně připraven? Potřeboval jsem druhou sklenici calvadosu, abych se nad tou otázkou patřičně zamyslel. Po úvaze mi dokonce přišlo rozumnější zajít si koupit další lahev.

Schůzku s Bastienem Lacouem, o dva dny později, jsem si domluvil snadno. Kancelář měl přesně takovou, jakou jsem si ji představoval: úmyslně staromilskou, s výhledem na špatně udržované zahrady ve vnitřním traktu, muselo se vyjít do třetího patra po příkrém dřevěném schodišti. Lacoue byl intelektuál běžného typu, s kulatými brýlemi bez obrouček, spíše žoviální, spokojený sám se sebou, se světem a s místem, které v něm zaujímal.

Měl jsem čas trochu se na rozhovor připravit, a navrhl jsem rozdělení Huysmansových děl do svazků, přičemž první by zahrnoval práce od *Kořenky* po *Důchod páně Bougrana* (jako nejpravděpodobnější datum vzniku tipuji rok 1888), druhý Durtalův cyklus od *Tam dole* po *V klášteře* plus pochopitelně *Lurdské davy*. Toto jednoduché, logické, ba samozřejmé rozdělení nemůže být problematické. Nejožehavější byla jako vždy otázka poznámek. Některá pseudovědecká vydání považovala za nutné věnovat informativní poznámky nekonečnému množství autorů, hudebníků a malířů, jež Huysmans zmiňuje. To mi připadalo naprosto zbytečné, i kdyby se umístily až na konec svazku. Kromě toho, že by takové poznámky publikaci velmi zatížily, nikdy se nedá přesně určit, kdy toho říkáte dost – nebo málo – o Lactantiovi, Anděle z Foligna nebo Grüne-

waldovi; ti, kteří se chtějí dozvědět víc, ať si vyhledají detaily sami, tečka. A co se týče Huysmansových vztahů s jinými spisovateli jeho doby – Zolou, Maupassantem, Barbeym d’Aurevilly, Gourmontem nebo Bloyem –, měla by je podle mě upřesnit předmluva. I v tom se mnou Lacoue okamžitě souhlasil.

Zato obtížná slova a neologismy, jež Huysmans používá, si poznámkový aparát přímo žádají – ten jsem si představoval spíš v podobě poznámek pod čarou, aby se příliš nebrzdil požitek z četby. Nadšeně přikývl. „Už jste v tomto smyslu vykonal velkou práci v *Závratí z neologismů!*“ nadhodil vesele. Ohradil jsem se výmluvným gestem pravou rukou a prohlásil jsem, že v publikaci, kterou laskavě uvedl, jsem se naopak tématu pouze dotkl a probral jsem v ní sotva čtvrtinu huysmansovského jazykového korpusu. Uklidnil mě obdobným pohybem levé ruky: přirozeně nechce popírat, že s přípravou vydání budu mít spoustu práce. Ostatně zatím nebylo stanoveno žádné datum odevzdání, takže budu mít čas a klid.

„Však také pracujete pro věčnost...“

„Tak bych to asi neformuloval, ale ano, je to naše ambice.“

Po těchto patřičně nadnesených slovech zavládlo na chvíli ticho; je to na dobré cestě, soudil jsem, v hlavních bodech jsme si notovali, Plejáda by měla běžet jako po másle.

„Robert Rediger hodně litoval, že jste opustil Sorbonnu po, řekněme... změně režimu,“ pokračoval procítěně. „Je to přítel, takže to vím. Blízký přítel,“ dodal trochu vyzývavě. „Někteří z nejlepších učitelů zůstali. Jiní, rovněž z nejlepších, odešli. Každý takový odchod včetně toho vašeho se ho osobně dotkl,“ uzavřel trochu zhurta, jako by se v něm svářely nutnost zachovat zdvořilost a povinnost ctít přátelství.

Na to jsem neměl vůbec co odpovědět, což mu po zhruba minutovém mlčení také došlo. „Každopádně jsem šťastný, že jste přijal práci na mém projektíčku!“ zvolal a promnul si ruce, jako bychom právě před vědeckým světem sehráli roztomilou frašku. „Víte, připadalo mi naprosto nenormální a politováníhodné, že člověk jako vy... chci říct, člověk vaší úrovně najednou nepřednáší, nepublikuje, prostě nedělá nic!“ Po těchto závěrečných slovech, vědom si toho, že zřejmě zvolil až příliš dramatický tón, se téměř nezatelně zvedl ze židle; učinil jsem totéž mnohem energičtěji.

Snad aby dodal paktu, který jsme zpečetili, větší lesk, doprovodil mě Lacoue nejen ke dveřím, ale sešel se mnou všechna tři patra („Pozor, schody jsou dost prudké!“) a pokračoval se mnou chodbami („Máme tu opravdu bludiště!“ prohodil žertem; až tak tragické to nebylo, dvě chodby se křížily v pravém úhlu a ústily přímo do vstupní haly) až k východu z nakladatelství Gallimard do ulice Gastona Gallimarda. Mezitím se opět ochladilo, vzduch byl sušší a já si uvědomil, že jsme se vůbec nedotkli otázky honoráře. Asi mi četl myšlenky, protože zvedl ruku, jako by mě chtěl chytit za rameno – což však neudělal –, a poznamenal: „Ještě tento týden vám nechám zaslat návrh smlouvy.“ Pak dodal, skoro jedním dechem: „A příští sobotu se koná malá recepce na počest znovuotevření Sorbonny. Pošlu vám také pozvánku. Robertovi určitě udělá velkou radost, když si uděláte čas.“ Tentokrát mě poplácal po zádech a podal mi ruku. Poslední věty pronesl zcela přirozeně a zdánlivě nahodile, ale měl jsem v tu chvíli pocit, že právě tyto poslední věty ve skutečnosti vysvětlovaly a ospravedlňovaly všechno ostatní.

Recepce začínala v osmnáct hodin a probíhala v nejvyšším patře Institutu arabského světa, pro tu příležitost pronajatém. Kartičku s pozvánkou jsem u vchodu předával trochu znepokojeně: koho tu asi potkám? Určitě Saúdy, pozvánka slibovala přítomnost jistého saúdskoarabského prince, jehož jméno jsem hned poznal, neboť šlo o hlavního sponzora nové univerzity Paříž – Sorbonna. Pravděpodobně i své bývalé kolegy, respektive ty, kteří se rozhodli v nové instituci zůstat – ale žádného jsem neznal kromě Steva, a Steve byl skutečně tím posledním, koho bych teď chtěl vidět.

Přesto jsem jednoho bývalého kolegu poznal, jakmile jsem ušel několik kroků do velkého sálu osvětleného lustry, tedy osobně jsem ho znal minimálně, mluvili jsme spolu jednou, možná dvakrát, Bertrand de Gignac se ale těšil celosvětovému renomé v oblasti středověké literatury, pravidelně přednášel na Columbii a v Yale, byl autorem jedné zásadní publikace o *Písni o Rolandovi*. Vlastně šlo o jediný opravdový úspěch, kterým se mohl rektor nové univerzity pyšnit z hlediska náboru. Kromě toho jsem si s ním však neměl moc co říct, středověká literatura je pro mě z velké části neznámý kontinent. Přijal

jsem tedy moudře několik mezze – teplé i studené chutnaly skvěle; ani libanonské víno podávané k nim nebylo vůbec špatné.

Přesto jsem neměl pocit, že by se recepce nějak významně vydařila. Nádherně vyzdobeným sálem popocházely skupinky od tří do šesti osob – Arabové i Francouzi se promíchali – a střídme se v nich hovořilo. Ani neodbytná a chmurná arabsko-andaluská hudba vycházející z reproduktorů nepozvedala náladu, ale v tom problém nebyl. Co neklape, jsem pochopil náhle, asi po pětačtyřiceti minutách procházení mezi hosty, dobré desítky mezze a čtyřech sklenicích červeného: byli tu jen muži. Nepozvali ani jedinou ženu, a snažit se uspořádat příjemnou společenskou událost bez žen – a bez fotbalu, který se ovšem do tohoto přece jen univerzitního prostředí opravdu nehodil – byl hodně riskantní podnik.

Hned nato jsem si všiml, že Lacoue stojí uprostřed sevřenější skupiny v rohu místnosti, skládající se kromě něj z asi deseti Arabů a dvou dalších Francouzů. Všichni živě mluvili vyjma tak padesátiletého muže s výrazně orlím nosem, masitým obličejem a přísným výrazem. Na sobě měl prostou, dlouhou bílou dželabu, hned jsem však pochopil, že je ze skupiny nejdůležitější, možná že je to sám princ. Měl jsem dojem, že se jeden po druhém vehementně obhajovali, zatímco on jediný mlčel, čas od času pokýval hlavou, ale ve tváři nedával nic znát, zkrátka očividně nastal nějaký problém, mě se však netýkal, tak jsem se vrátil, dal si sambousek, libanonskou taštičku plněnou sýrem, a pátou sklenici vína.

K princovi přistoupil starý, hubený, velmi vysoký muž s dlouhým prořídlym vousem a oba pooděšli, aby si mohli promluvit mezi čtyřma očima. Skupina, jež přišla o hlavní postavu, se okamžitě rozpadla. Lacoue bezcílně vykročil sálem ve společ-

nosti jednoho z Francouzů, načež mě uviděl, neurčitě mi pokynul a oba ke mně zamířili. Rozhodně nevypadal, že je ve své kůži, a kolegu mi představil skoro neslyšně, takže jsem jméno toho muže nezachytil, měl vlasy pečlivě ulízané dozadu a zřejmě napomádované a na sobě krásný temně modrý třídílný oblek s téměř nezatelnými bílými svislými proužky, jehož lehce se lesknoucí látka působila tak jemně, až jsem měl chuť se jí dotknout, ale v poslední chvíli jsem se ovládl.

Problém spočíval v tom, že prince strašlivě urazilo, že ministr školství na recepci nedorazil, přestože to formálně slíbil. A nejenže nepřišel ministr, nebyl tu ani jediný zástupce ministerstva, vůbec nikdo. „Ani státní tajemník pro univerzity,“ uzavřel Lacoue celý rozhovor.

„Už jsem vám říkal, že při posledních změnách funkce státního tajemníka pro univerzity zrušili!“ přerušil ho kolega nakvašeně. Podle něj je situace ještě vážnější, než si Lacoue myslí: ministr měl v úmyslu přijít, potvrzoval mu to ještě večera večer, jenže se do toho vložil sám prezident Ben Abbas a rozmluvil mu to, a to se zcela zřejmým záměrem ponížit Saúdy. To bylo zcela v duchu dalších nedávných opatření, mnohem podstatnějších, jako obnovení civilního jaderného programu a podpora elektrických automobilů: vláda usilovala o to získat co nejrychleji naprostou energetickou nezávislost na saúdské ropě. To samozřejmě nehrálo do noty islámské univerzity Paříž – Sorbonna, ale podle mě šlo o věc, kterou měl už dříve řešit hlavně její rektor. V tu chvíli se Lacoue otočil vstříc asi padesátiletému muži, jenž právě vešel do sálu a blížil se k nám rychlými kroky. „To je Robert!“ pronesl s obrovskou úlevou, jako by vítal Mesiáše.

Než mu vysvětlil situaci, našel si nicméně čas, aby nás před-

stavil, tentokrát slyšitelně. Rediger mi stiskl ruku, div že ji nerozdrtil svými mocnými dlaněmi, a ujistil mě, že mě moc rád vidí, že na tuhle chvíli dlouho čekal. Fyzicky dělal docela dojem: byl velmi vysoký, něco přes metr devadesát, a také velmi urostlý, měl širokou hrud', vyvinuté svalstvo, po pravdě vypadal víc jako pilíř v ragby než univerzitní profesor. Opálenou tvář brázdily hluboké vrásky, zcela bílé, ale husté vlasy měl na ježka. Dost neobvykle přišel v džínách a černé letecké kožené bundě.

Lacoue mu v rychlosti vylíčil, co se děje; Rediger potřásl hlavou, zabručel, že něco takového čekal, a po několikaveršinovém přemýšlení rozhodl: „Zavolám Delhommaise. Bude vědět, co dělat.“ Pak vytáhl z bundy miniaturní „věčko“, skoro ženský model, a o pár metrů poodstoupil, aby vyťukal číslo. Lacoue s kolegou ho sledovali, aniž se odvážili přiblížit, celí strnulí úzkostí, trochu mě začali srát, kolik toho nadělají, a hlavně mi připadali úplně blbí, ovšemže je třeba hladit ropné dolary po srsti, dá-li se to tak říct, ale stačilo přece vzít prvního komparsistu a nepředstavovat ho jako ministra, to ne, ten je občas vidět v televizi, ale jako jeho tajemníka, třeba hned tady panák ve třídičném obleku by byl skvělý vedoucí ministrový kanceláře, Saúdové by v tom nic nehledali, vážně si zbytečně komplikují život, ale je to jejich problém, vzal jsem si tedy poslední sklenici vína a vyšel na terasu, pohled na osvětlenou katedrálu Notre-Dame byl skutečně úžasný, teplota zase stoupla a přestalo pršet, na hladině Seiny si hrálo měsíční světlo.

Musel jsem tak zamýšlený zůstat dlouho, protože když jsem se vrátil do sálu, osazenstvo prořídlo, zůstávalo samozřejmě výhradně mužské, neviděl jsem ani Lacoua, ani třídičný oblek. No co, nepřišel jsem zbůhdarma, řekl jsem si a sebral prospekt

libanonského lahůdkáře, jejich mezze byly vážně dobré, navíc dodávali jídlo domů, to by mohla být příjemná změna z indické kuchyně. Když jsem si vyzvedával věci ze šatny, přistoupil ke mně Rediger. „Odcházíte...?“ Se zklamaným výrazem mírně rozpřáhl ruce. Zeptal jsem se ho, zda vyřešili ten jejich diplomatický problém. „Ano, nakonec jsem to zařídil. Ministr dnes večer nepřijde, ale princí osobně zavolal a pozval ho zítra na pracovní snídani na ministerstvo. Nicméně se obávám, že Schrameck má pravdu: je to doopravdy cílená potupa od Ben Abbese, jenž stále intenzivněji oživuje své katarské kontakty z mládí. Prostě asi nás čeká ještě dost starostí. No jo...“ Mávl pravou rukou, jako by chtěl to protivné téma odehnat, a položil mi ji na rameno. „Opravdu mě ale mrzí, že nám ta malá nepříjemnost znemožnila si spolu promluvit. Musíte ke mně někdy zajít na čaj, abychom si to vynahradili...“ Náhle se na mě usmál; měl okouzlující, odzbrojující, skoro dětský úsměv, u člověka tak mužného vzezření velmi překvapivý; myslím, že to věděl a že toho uměl využívat. Podal mi vizitku. „Co byste říkal na příští středu kolem páté? Máte čas?“ Odpověděl jsem, že ano.

V metru jsem si vizitku svého nového známého prostudoval; pokud jsem to dokázal posoudit, vypadala elegantně a vkusně. Rediger měl jedno osobní a dvě pracovní telefonní čísla, dvě faxová čísla (jedno osobní, druhé pracovní), tři internetové adresy s nepříliš jasným rozlišením, dvě mobilní čísla (jedno francouzské, druhé anglické) a jedno skypové jméno; tedy očividně člověk, který se dovedl postarat, aby byl kdykoli k zastížení. Takže Lacoue nezůstal jediným mým novým trumfem, začínal jsem stoupat do vyšších sfér, až z toho šel trochu strach.

Rediger měl také adresu, ulice Arènes č. 5, a to bylo jediné, co jsem zatím potřeboval vědět. Matně jsem si vzpomínal, že ulice Arènes je malebná ulička vedoucí na náměstí, kde stával lutécijský amfiteátr, jedno z nejkouzelnějších míst Paříže. Byla tam řeznictví, sýrařství doporučovaná gastronomickými recenzenty Petitrenaudem a Pudlowskim, o italských výrobcích ani nemluvě. Prostě pohodička.

Na stanici Place Monge jsem neprozřetelně zvolil východ „Arènes de Lutèce“ k lutécijskému amfiteátru. Z topografického hlediska to jistě mělo opodstatnění, ale zapomněl jsem,

že tento východ nemá výtah a stanice se nachází padesát metrů pod úrovní ulice, takže jsem z tohoto zvláštního východu, vyhloubeného v hradební zdi kolem zahrady, se širokými sloupy a kubistickým pojetím, jehož novobabylonský vzhled celkově působil v Paříži jako pěst na oko – a působil by tak mimochodem zhruba kdekoliv v Evropě –, vylezl naprosto vyčerpaný a u konce s dechem.

Když jsem dorazil před číslo 5 v ulici Arènes, zjistil jsem, že Rediger nebydlí jenom v malebném místě pátého obvodu, ale také ve *vlastním domě* v malebném místě pátého obvodu, a co víc, bydlí v *historickém* soukromém sídle. Číslo 5 připadalo právě oné neobvyklé novogotické budově s věžičkou připomínající rohový donžon, domu, který od roku 1940 až do své smrti v roce 1968 obýval Jean Paulhan. Já osobně jsem Jeana Paulhana vždycky nesnášel, jak jeho pověst *šedé eminence*, tak i jeho dílo, ale je nutné uznat, že šlo o jednu z nejmocnějších postav poválečného nakladatelského provozu ve Francii; a žil v nádherném domě. Můj obdiv k tomu, jaké finanční prostředky poskytovala nová univerzita Saúdská Arábie, jen vzrostl.

Zazvonil jsem a přivítal mě majordomus v krémově bílém obleku v saku se stojáčkem à la Mao, který trochu připomínal šatník bývalého diktátora Kaddáfího. Představil jsem se a on se lehce uklonil, ano, jsem očekáván. Požádal mě, ať vyčkám v předsíni osvětlené mozaikovými okny, než na můj příchod profesora Redigera upozorní.

Čekal jsem dvě nebo tři minuty, když se po mé levici otevřely dveře a do místnosti vstoupila asi patnáctiletá dívka v džíněch s nízkým pasem a v tričku Hello Kitty; dlouhé černé vlasy jí volně splývaly na ramena. Jakmile mě uviděla, vyjekla, ne-

obratně se pokusila zakrýt si rukama tvář a utekla. Současně se nahoře na mezipatře objevil Rediger a scházel mi po schodech v ústrety. Incident zaznamenal, ale jen odevzdaně potřásl hlavou a podal mi ruku.

„To je Áiša, moje nová manželka. Je teď v rozpacích, protože jste ji neměl vidět nezahalenou.“

„Moc se omlouvám.“

„Ne, neomlouvejte se, je to její chyba; než šla do haly, měla se zeptat, jestli nemám hosta. Ještě si v domě nestačila zvyknout, ale to se časem poddá.“

„Ano, vypadá velmi mladě.“

„Právě jí bylo patnáct.“

Následoval jsem Redigera do prvního patra až do velkého pokoje s knihovnou a vysokými zdmi, musel mít snad pět metrů do výšky. Jednu ze zdí plně zakrývaly knihy, na první pohled spousta starých vydání, hlavně z 19. století. Přístup k nejvyšším policím umožňovaly dva pevné kovové žebříky pohybuující se po vodících lištách. Na laťoví z tmavého dřeva, pokrývajícím celou protější stěnu, visely truhlíky se zelenými rostlinami: břečťan, kapradiny, psí víno, všechna ta zeleň kaskádovitě klešala od stropu až na zem, vinula se kolem ráků, které obsahovaly tu kaligrafické verše z Koránu, tu velkoformátové fotografie na matném papíře znázorňující galaktické kupy, supernovy, spirálové mlhoviny. V rohu čelil místnosti velký kose postavený pracovní stůl ve stylu Directoire. Rediger mě dovedl až do protějšího rohu, kde široký nízký stůl s měděnou deskou obklopovala křesla potažená opotřebovanou látkou s černými a zelenými proužky.

„Mám čaj, jestli chcete,“ vyzval mě, abych si sedl. „Ale alko-

hol také, whisky, portské, prostě na co máte chuť. A skvělé meursaultské.“

„Meursault si dám rád,“ odpověděl jsem, přece jen trochu překvapen, měl jsem dojem, že islám konzumaci alkoholu zapovídá, tedy aspoň podle toho, co o tomto náboženství vím, ale moc toho vlastně nevím.

Rediger zmizel, nejspíš aby zajistil, že nám přinesou pití. Seděl jsem naproti vysokému starobylému oknu, jehož tabulky oddělovaly olověné pásy. Vedlo k amfiteátru, a naskytl se mi tak pozoruhodný výhled: myslím, že jsem poprvé viděl všechny stupně bývalé arény najednou. Po několika minutách jsem nicméně přistoupil ke knihovně; i ta byla úctyhodná.

Dvě spodní police vyplňovaly namnožené materiály formátu 21 x 29,7 cm, dizertace obhájené na různých evropských univerzitách; pročetl jsem si názvy některých z nich, až jsem narazil na dizertaci z filozofie, obhájené na katolické univerzitě v Nové Lovani a jejímž autorem byl Robert Rediger: *Guénon, čtenář Nietzscheho*. Vytáhl jsem ji z regálu právě ve chvíli, kdy se Rediger vrátil do místnosti; nadskočil jsem, jakoby přistižen in flagranti, a chtěl ji hned vrátit na místo. S úsměvem ke mně zamířil: „To je v pořádku, žádná tajemství tu nemám. Zvědavost, co se týče obsahu knihovny, je navíc u někoho jako vy skoro profesní povinnost...“

Přistoupil blíž a uviděl titul svazku. „Aha, objevil jste mou dizertaci...“ Zakroutil hlavou. „Doktorát jsem získal; ale není to moc dobrá práce. Rozhodně je horší než ta vaše. Řekněme, že jsem po zásluze vytěžil některé texty. Když se to tak vezme, Guénona Nietzsche zas tolik neovlivnil; jeho odpor k modernímu světu je sice úplně stejně silný, ovšem vychází z naprosto rozdílných zdrojů. Dneska bych tu práci prostě napsal jinak.

Mám i tu vaši...“ vytáhl z regálu další xeroxovaný výtisk. „Jistě víte, že univerzita archivuje pět exemplářů. No a vzhledem k tomu, kolik badatelů je chce každoročně studovat, usoudil jsem, že jeden si přivlastnit můžu.“

Sotva jsem ho poslouchal, pokoušely se o mě mráčky. Už skoro dvacet let jsem nebyl konfrontován s *Jorisem-Karlem Huysmansem aneb spásou po pádu*; tloušťka svazku byla neuvěřitelná, skoro nepříjemná – bleskově jsem si vybavil, že obsahuje 788 stran. Přece jenom jsem tomu věnoval sedm let života.

S mou dizertací v ruce se vrátil ke křeslům. „Vážně významná práce...“ zdůraznil. „Hodně mi připomněla mladého Nietzscheho ze *Zrození tragédie*.“

„Přeháníte...“

„Neřekl bych. *Zrození tragédie* je svým způsobem také dizertace; v obou případech čelíte neuvěřitelné hojnosti a příválu myšlenek, vršících se na stránkách jaksi bez upozornění, výsledný text je po pravdě skoro nečitelný – podivuhodné mimochodem je, že tohle nasazení udržíte skoro osm set stran. Hned nato, v *Nečasových úvahách*, se Nietzsche zklidnil, pochopil, že nelze čtenáři servírovat přehnané množství myšlenek, že je potřeba je dávkovat postupně, nechat ho vydechnout. I vy jste v *Závratí z neologismů* dospěl k obdobnému výrazu a díky tomu je kniha schůdnější. Rozdíl je, že Nietzsche pak pokračoval.“

„Já nejsem Nietzsche...“

„Ne, nejste Nietzsche. Ale něco jste, něco zajímavého. A omluvte, že to řeknu přímo, jste něco, o co stojím. Vyložme karty na stůl, stejně jste to už pochopil: rád bych vás přesvědčil, abyste se vrátil na své místo pedagoga na univerzitě Paříž – Sorbonna, kterou řídím.“

V tu chvíli se otevřely dveře, takže jsem se vyhnul odpovědi. Objevila se asi čtyřicetiletá kulaťoučká žena dobrotivého vzezření s tácem, obsahujícím teplé pirožky a slíbenou lahev Meursaultu v kbelíku s ledem.

„To je Malika, moje první žena,“ řekl, jakmile odešla. „Zřejmě se dnes seznámíte se všemi mými manželkami. Vzal jsem si ji ještě v Belgii. Ano, jsem původem Belgičan... Ostatně Belgičan jsem pořád, nikdy jsem nepřijal občanství, přestože žiji ve Francii už přes dvacet let.“

Pirožky byly lahodné, kořeněné, ne však příliš, rozeznal jsem chuť koriandru. A víno bylo dokonalé. „Na Meursaultské se myslím zapomíná!“ nadhodil jsem živě. „Meursault je syntéza, je jako spousta vín dohromady, nepřipadá vám?“ Měl jsem chuť mluvit o čemkoliv kromě své univerzitní budoucnosti, ale nedělal jsem si iluze, k tématu se vrátí.

Vrátil se k němu po zdvořilé odmlce.

„Dobře, že jste přijal roli editora toho vydání v Plejádě. Tedy je samozřejmě, legitimní a správné, že se obrátili na vás. Když mi o tom Lacoue říkal, co jsem mohl odpovědět? Že je to normální, oprávněná volba; a že je to i volba nejlepší. Budu k vám naprosto upřímný: kromě Gignaca jsem zatím opravdu nedokázal sehnat ke spolupráci skutečně uznávané pedagogy, těšící se řádnému mezinárodnímu renomé. Jistě, nejde o nic dramatického, univerzita sotva otevřela; ale nezastírejme si, že v našem rozhovoru jsem spíš já tím, kdo žádá, a nemám vám moc co nabídnout. Tedy, po finanční stránce vám toho samozřejmě můžu nabídnout hodně, to jistě taky není k zahoezení. Ale z intelektuálního hlediska je takové místo na Sorbonně trochu méně prestižní než editorství Plejády; toho jsem si vědom. Nicméně se můžu aspoň zaručit, a to osobně, že bude-

te mít na svou skutečnou práci dostatek prostoru. Zajišťoval byste jen snadné přednášky v aule, pro první a druhé ročníky. Vedení doktorandů – vím, že je to únavné, mám s tím bohatě vlastních zkušeností – bychom vás ušetřili. Takovou smlouvu vám bez problémů zařídím.“

Zmlkl, viditelně spotřeboval první dávku argumentů. Upil první doušek Meursaultu, já si nalil druhou sklenici. Nikdy se mi, myslím, nestalo, že bych se cítil natolik *žádaný*. Stroj slávy je dýchavičný, možná že moje dizertace opravdu byla tak geniální, jak tvrdí, po pravdě řečeno jsem si na ni sotva vzpomínal, intelektuální kotrmelce, jichž jsem se dopouštěl v mládí, mi připadaly hodně vzdálené, každopádně jsem se mohl těšit určité *auře*, ačkoli jediné, co mě ještě zajímalo, bylo trochu si číst, kolem čtvrté odpolední si lehnout s kartonem cigaret a lahví kořalky, ale taky musím uznat, že při takovém režimu umřu, umřu brzy, nešťastný a sám, a chci já umřít brzy, nešťastný a sám? Když to shrnu, tak ani moc ne.

Dopil jsem sklenici, nalil jsem si třetí. Velkým oknem jsem viděl, jak nad amfiteátretem slunce zapadá; ticho začínalo být trochu nepříjemné. No fajn, rozhodl se *vyložit karty na stůl*, já ale chci totéž.

„Přece jenom bych měl podmínku...“ řekl jsem opatrně. „Dost významnou...“

Pomalů kývl.

„Myslíte... Považujete mě za někoho, kdo by mohl konvertovat k islámu?“

Sklopil hlavu, jako by se hluboce zamyslel; potom ke mně vzhledl a odpověděl: „Ano.“

Chvilí nato mě opět obdařil svým zářivým, nevinným úsměvem. Věnoval mi ho podruhé, tudíž už mě tolik nešokoval;

přesto to pořád slušně působilo. V každém případě měl teď slovo on. Snědl jsem ráz na ráz dva pirožky, které mezitím vychladly. Slunce zmizelo za stupni amfiteátru a vše se ponořilo do tmy; bylo zvláštní si představit, že před nějakými dvěma tisíci lety tady skutečně probíhaly souboje gladiátorů se šelmami.

„Nejste katolík, což by mohlo být na překážku...“ navázal zlehka.

Ne, katolík nejsem; to se vážně říct nedá.

„A nemyslím si ani, že byste byl zarputilý ateista. Práví ateisté jsou ve skutečnosti vzácní.“

„Myslíte? Měl jsem naopak dojem, že na Západě je ateismus všeobecně rozšířený.“

„Podle mě je to jen povrchní. Jediní opravdoví ateisté, které jsem potkal, byli *vzbouřenci*; nespokojili se s chladným konstatováním neexistence Boha, odmítali tuto existenci, tak jako Bakunin: ‚A i kdyby Bůh existoval, museli bychom se ho zbavit...‘ Prostě jsou to ateisté Kirilovova typu, zavrhnou Boha, protože chtějí dosadit na jeho místo člověka, ve jménu humanismu mají vysoké mínění o lidské svobodě a důstojnosti. Předpokládám, že to všechno k vám moc nesedí?“

To docela trefil; už jen ze slova humanismus se mi chtělo trochu zvracet, ale možná to bylo i těmi teplými pirožky, snědl jsem jich moc; nalil jsem si další Meursault, abych to spláchl.

„Většina lidí žije,“ pokračoval, „aniž by o těchto otázkách, které jim připadají příliš filozofické, nějak zvlášť uvažovala; přemýšlejí o nich, jen když jsou konfrontováni s nějakou tragickou událostí – s vážnou nemocí, s úmrtím blízké osoby. Tak to chodí na Západě; všude jinde ve světě, a to už od začátků lidstva, však lidé ve jménu těchto otázek umírají a zabíjejí, vedou krvavé války: bojují kvůli metafyzickým otázkám, roz-

hodně ne, aby zabodovali v ekonomickém růstu nebo se prosadili při dělbě loveckého teritoria. Jenže ve skutečnosti nemá ani na Západě ateismus žádný pevný základ. Když s lidmi mluvím o Bohu, obvykle začínám tím, že jim půjčím knihu o astronomii...“

„Je fakt, že vaše fotky jsou krásné.“

„Ano, krása vesmíru je pozoruhodná; a hlavně jeho gigantičnost je ohromující. Stovky miliard galaxií, skládajících se každá ze stovek miliard hvězd, z nichž některé jsou miliardy světelných let daleko – stovky trilionů kilometrů. A v měřítku miliard světelných let začíná vznikat řád: galaktické kupy vytvářejí neobyčejně složité struktury. Předložte tato vědecká fakta stovek na ulici náhodně vybraných osob: kolik z nich bude mít tu odvahu si obhájit, že to všechno vzniklo *náhodou*? Tím spíš, že vesmír je relativně mladý – nanejvýš patnáct miliard let. Znáte ten slavný teorém: kolik času by potřeboval šimpanz náhodně volící písmena na psacím stroji, aby sepsal celé Shakespearovo dílo? Kolik času by bylo třeba, aby čírou náhodou vznikl vesmír? Určitě víc než patnáct miliard let...! A tohle není jen názor člověka z ulice, takhle to vidí ti největší vědci. Možná že v lidských dějinách nebyl výraznější myslitel než Isaac Newton – představte si ten mimořádný, neuvěřitelný intelektuální výkon, jenž ho přivedl k tomu, že v jediném zákoně dokázal usouvztažnit pád zemských těles s pohybem planet! No a Newton věřil v Boha, věřil v něj neochvějně do té míry, že poslední roky života věnoval studiu biblické exegeze – jako jediného svatého textu, který mu byl skutečně přístupný. Ani Einstein nebyl ateista, i když povahu jeho víry je složitější definovat; když ale Bohovi namítá, že ‚Bůh nehraje v kostky‘, vůbec neřertuje, připadá mu nemyslitelné, že by zákonům

vesmíru vládla náhoda. Argument ‚Boha hodináře‘, který připadal nezvratný Voltairovi, zůstal tak silný, že v 18. století se dokonce prosazoval v souladu s tím, jak věda vytvářela stále pevnější vazby mezi astrofyzikou a mechanikou částic. Není vlastně trochu směšná, ta představa neduživého stvoření, žijícího na bezejmenné planetě vedlejšího ramene běžné galaxie, jež se natahuje na svých malých nožkách a prohlašuje: ‚Bůh neexistuje?‘ Ale promiňte, nějak moc jsem se rozpovídal...“

„Ne, neomlouvejte se, zajímá mě to, vážně...“ řekl jsem upřímně, ale je fakt, že jsem začínal mít trochu v hlavě, letmým pohledem jsem zjistil, že lahev vína je prázdná.

„Je pravda,“ pokračoval jsem, „že můj ateismus nespočívá na moc pevných základech. Bylo by ode mě... domýšlivé to tvrdit.“

„Domýšlivé, ano, to je to správné slovo. V ateistickém humanismu, v jeho podstatě, vidím neskutečnou pýchu, aroganci. A i křesťanská myšlenka vtělení vypovídá o dost komické domýšlivosti. Že se Bůh stal člověkem... Proč by se Bůh nestal radši obyvatelem Síría nebo souhvězdí Andromedy?“

„Věříte v mimozemský život?“ přerušil jsem ho překvapeně.

„Nevím, moc jsem o tom nepřemýšlel, ale jsou to jednoduché počty: vzhledem k myriádám hvězd ve vesmíru a k tomu, že kolem každé z nich obíhá nesčetně planet, by bylo hodně zvláštní, kdyby se život projevil jen na Zemi. Ale to je jedno, chci tím říct, že vesmír jednoznačně nese stopy inteligentního záměru, že je očividně realizací plánu vytvořeného gigantickou inteligencí. A tato prostá myšlenka se dříve nebo později opět prosadí, to jsem pochopil už dávno, ještě zamlada. Celá intelektuální debata 20. století se omezila na opozici komunismu – řekněme *hard* varianty humanismu – a liberální demo-

kracie – jeho měkké verze; to je ale přece jenom strašlivě zjednodušující. Návrat religiozity, o němž se začalo mluvit, jsem osobně považoval za nevyhnutelný tak od svých patnácti. Moje rodina byla spíš katolická – tedy už trochu vzdáleně, katolíci byli hlavně prarodiče –, tak jsem se přirozeně nejdřív vydal tím směrem. A v prvním ročníku na univerzitě jsem se sblížil s identitárním hnutím.“

Musel jsem vypadat dost překvapeně, protože se odmlčel a pousmál se. V tu chvíli někdo zaklepal na dveře. Odpověděl arabsky, znovu vstoupila Malika, s novým tácem, na němž nesla konvici s kávou, dva hrnky a talířek s pistáciiovými baklavami a marockými šátečky briouaty. Také tam byla lahev boukhy a dvě skleničky.

Než pokračoval, nalil nám Rediger kávu. Byla hořká, velmi silná a přišla mi velmi vhod, okamžitě jsem se probral.

„Nikdy jsem svou mladickou angažovanost neskrýval...“ řekl. „A mé nové muslimské přátele nikdy nenapadlo mi ji vyčítat. Připadalo jim úplně normální, že jsem se ve své snaze uniknout ateistickému humanismu obrátil nejdřív ke svým kořenům. Kromě toho jsme nebyli ani rasisti, ani fašisti – tedy, abych byl úplně upřímný, někteří identitáři k tomu neměli daleko – ale já v žádném případě, nikdy. Fašismus se mi vždycy jevil jako přízračný, strašidelný a falešný pokus, jak oživit mrtvé národy; bez křesťanství by už z evropských národů byla jen těla bez duše – zombie. Jenomže lze křesťanství vzkřísit? Věřil jsem tomu, pár let jsem tomu věřil, ale s rostoucími pochybami, stále větší vliv na mě měly Toynbeeho myšlenky, jeho názor, že civilizace neumírají zavražděny, nýbrž vlastní rukou. A pak se všechno během jediného dne, přesně 30. března 2013,

zhroutilo, vzpomínám si, že byl velikonoční víkend. Žil jsem tehdy v Bruselu a občas jsem zašel na skleničku do baru v hotelu Métropole. Secese se mi vždycky líbila: nádherné věci jsou k vidění i v Praze nebo ve Vídni, ale pro mě, ať už oprávněně, či ne, představuje vrchol secesní výzdoby hotel Métropole v Bruselu, a zejména jeho bar. Ráno 30. března jsem šel náhodou kolem a vidím ceduli, že ten večer bar Métropole definitivně zavírá. Vyrazilo mi to dech; přeptal jsem se číšníků. Potvrdili mi to; přesné důvody uzavření baru neznali. Představa, že si v tomto vrcholném mistrovském díle dekorativního umění dosud můžete objednat sendviče a pivo, vídeňskou čokoládu a dorty se šlehačkou, že je možné prožívat svůj každodenní život obklopený krásou, jenže to všechno má zmizet, mrknutím oka, v samém centru hlavního města Evropy...! Ano, v tu chvíli jsem pochopil, že Evropa už sebevraždu spáchala. Coby čtenáři Huysmanse vám jistě stejně jako mně lezl na nervy jeho zarytý pesimismus, neustálé nadávání na průměrnost své doby. A přitom žil v epoše neuvěřitelného rozvoje technologií – železnice, elektrického osvětlení, telefonu, fonografu, Eiffelových kovových konstrukcí – i umění – tady bych musel citovat vážně příliš mnoho jmen, ať už z literatury, malířství nebo hudby...“

Měl samozřejmě pravdu; i z užšího hlediska „umění žít“ došlo k významnému úpadku. Vzal jsem si od Redigera baklavu a vzpomněl si na knížku, kterou jsem četl před několika lety, pojednávající o historii bordelů. Obrazová část díla obsahovala i reprodukci letáku pařížského nevěstince z období Belle Époque. Úplně mě šokovalo zjištění, že některé ze sexuálních praktik nabízených *Slečnou Hortenzií* mi vůbec nic neříkaly; netušil jsem ani zbla, co mohla být „cesta do Žluté země“ ani

„ruské císařské mýdélko“. Během sta let se tak lidem vypařila z paměti vzpomínka na jisté sexuální akty – zhruba tak, jako z ní mizí některé řemeslné znalosti, jako třeba výroba dřeváků nebo hra na zvony. Jak potom nesouhlasit s konstatováním evropského úpadku?

„Tahle Evropa, jež byla vrcholem lidské civilizace, opravdu spáchala sebevraždu během pouhých několika desítek let,“ pokračoval Rediger smutně. Nerozsvítil; místnost osvětlovala jen lampa na jeho psacím stole. „Po celé Evropě se šířila anarchistická a nihilistická hnutí, volalo se po násilí, negovaly mravní zákony. No a o několik let později všechno skončilo neospravedlnitelným šílenstvím první světové války. Freud ani Thomas Mann se nemýlili: pakliže byly Francie a Německo, tedy nejpokročilejší, nejcivilizovanější národy světa, schopné se pustit do takových absurdních jatek, Evropa je mrtvá. Tehdy jsem tedy strávil v Métropolu ten poslední večer až do zavíračky. Domů jsem se vrátil pěšky přes půlku Bruselu kolem evropských institucí – oné pochmurné pevnosti obklopené brlohy. Ráno jsem zašel za jedním imámem v Zaventemu. A den nato – na Velikonoční pondělí – jsem za přítomnosti desítky svědků vyslovil rituální formuli přestoupení na islám.“

Nebyl jsem si jistý, zda sdílím jeho názor na rozhodující roli první světové války; jistě, jednalo se o neomluvitelný masakr, ale už válka roku 1870 byla dost šílená, aspoň podle toho, jak ji popisuje Huysmans, a povážlivě nahlodala všechny formy vlastenectví; toho, že národy obecně byly jen smrtící absurditou, si všichni trochu přičetní lidé povšimli pravděpodobně už v roce 1871; odtud podle mě plynul nihilismus, anarchismus a všechny tyhle sračky. Pokud jde o starší civilizace, tam ne-

jsem úplně v obraze. Na náměstí v místě někdejšího amfiteátru se setmělo, poslední turisté zmizeli; nepočtené pouliční lampy rozlévaly po stupních hlediště slabé světlo. Římané se jistě těsně před pádem své říše také považovali za věčnou civilizaci; spáchali sebevraždu i oni? Řím byl surová, extrémně schopná civilizace na poli vojenství – rovněž krutá civilizace, kde se davu nabízely jako rozptýlení souboje na život a na smrt mezi muži nebo mezi muži a šelmami. A dala by se u Římanů vystopovat existence touhy po zániku, nějaká tajná trhлина? Rediger určitě četl Gibbona i jiné podobné autory, jež jsem sotva znal jménem, necítil jsem se právě schopný na to téma diskutovat.

„Mluvím opravdu příliš...“ naznačil rozpaky. Nalil mi sklenici boušky, znovu podal táč s cukrovím; bylo vynikající, lahodně doplňovalo hořkost fíkového alkoholu. „Je pozdě, asi bych už měl jít,“ zaváhal jsem, vlastně se mi ale moc odcházet nechtělo.

„Počkejte!“ Vstal a zamířil k psacímu stolu, za nímž stálo několik polic se slovníky a příručkami. Vrátil se s knížečkou vydanou v ilustrované kapesní řadě, s názvem *Deset otázek o islámu*, na níž bylo uvedeno jeho jméno.

„Tři hodiny vám tady kážu o náboženství, a to jsem o tématu už napsal knihu, zřejmě jsem tomu už úplně propadl... Ale možná jste o ní už slyšel?“

„Ano, výborně se prodávala, ne?“

„Tři miliony výtisků,“ uvedl omluvně. „Zdá se, že jsem v sobě objevil zcela nečekaný dar popularizace vědy. Samozřejmě je to strašlivě schematické...“ omluvil se znovu, „ale aspoň ji rychle přečtete.“

Měla 128 stránek a rozsáhlý obrazový doprovod – zejména

reprodukce islámského umění; skutečně mi to moc času nezabere. Strčil jsem dílko do batohu.

Nalil nám další dva panáky boukhy. Venku vyšel měsíc, naplno osvětloval amfiteátr, nyní mnohem silněji než pouliční lampy; všiml jsem si, že fotoreprodukce veršů z Koránu a galaxií na zdi mezi rostlinami osvětlovaly nenápadné bodovky.

„Bydlíte v krásném domě...“

„Trvalo mi roky, než jsem ho získal, věřte mi, nebylo to snadné...“ Pohodlně se opřel a tentokrát jsem měl poprvé od příchodu dojem, že se skutečně uvolnil: to, co mi teď řekne, je pro něj nepochybně důležité. „Pochopitelně mě nezajímá Paulhan, koho by taky zajímal? Ale každým okamžikem tady cítím štěstí, že můžu žít v domě, kde Dominique Aury napsala *Příběh O*, respektive kde žil milenec, pro něhož to napsala. Fascinující knížka, nemyslíte?“

Souhlasil jsem. *Příběh O* měl jinak všechny předpoklady, aby mě odradil: popisované erotické představy se mi hnusily a celkově šlo o ostentativní kýč – byt na ostrově Saint-Louis, palác na předměstí Saint-Germain, *Sir Stephen*, prostě naprostý škvár. Přesto je kniha plná vášně tak silné, že všechno unese.

„Je o podvolení,“ řekl jemně Rediger. „Předkládá závratnou a prostou myšlenku, že vrchol lidského štěstí spočívá v absolutním podvolení. Myšlenku, kterou bych váhal předložit svým souvěrcům, ti by ji nejspíš považovali za rouhání, podle mě však existuje vztah mezi naprostým podvolením ženy muži, jak je popisuje *Příběh O*, a podvolením člověka Bohu, jak ho pojímá islám. Víte,“ pokračoval, „islám přijímá svět a přijímá ho se vším všudy, řečeno s Nietzsche *tak, jak je*. Podle buddhismu je svět *dukkha*, neuspokojivost, utrpení. I samo křesťan-

ství má vážné výhrady – neoznačuje snad Satana ‚vládcem světa‘? Pro islám je naopak Boží stvoření dokonalé, naprosté mistrovské dílo. Není však Korán v podstatě rozsáhlá mystická chvalořeč? Chvalořeč na Stvořitele, na podvolení jeho zákonům. Obvykle nedoporučuju zájemcům o islám, aby začali četbu Koránu, pokud se ovšem nesnaží naučit se arabsky studiem textu v originále. Spíš jim doporučuju, aby poslouchali četbu súr, opakovali je, dýchali v jejich rytmu. Islám je přece jen jediné náboženství, které zapovídá liturgické používání překladů; Korán se totiž celý skládá z rytmů, rýmů, refrénů a asonancí. Spočívá v oné základní myšlence poezie, myšlence jednoty zvučnosti a smyslu, která umožňuje pojmenovat svět.“

Opět udělal omluvné gesto, myslím, že své rozpaky z vlastního proselytismu trochu hrál, ale zároveň věděl, že je přesvědčivý, tento proslav už servíroval mnoha pedagogům; předpokládám, že poznámka o zapovídání překladů Koránu, například, zafungovala na Gignaca, odborníci na středověkou literaturu často nevidí rádi transpozici svého kultu do moderní francouzštiny; avšak ať už byly tyto argumenty jednou použité, či ne, na síle nic neztrácely. A nemohl jsem se ubránit pomýšlení na jeho životní styl: čtyřicetiletou manželku do kuchyně, patnáctiletou na jiné věci... nejspíš bude mít ještě jednu nebo dvě ženy ve věku někde mezi těmi dvěma, ovšem nenapadalo mě, jak se na to zeptat. Tentokrát jsem se zvedl rozhodně, abych se rozloučil, poděkoval jsem mu za mimořádně zajímavé odpoledne, které se vlastně protáhlo až do večera. Odpověděl, že i on strávil výborné chvíle, na prahu zkrátka došlo k jakési přestřelce zdvořilostí; ale oba jsme byli upřímní.

Doma jsem se hodinu převaloval v posteli, než jsem si uvědomil, že už prostě neusnu. K pití mi toho moc nezbývalo, jenom lahev rumu, ten si s boukhou moc nepotyká, ale co se dalo dělat. Poprvé v životě jsem začal přemýšlet o Bohu, vážně uvažovat o ideji jakéhosi Stvořitele vesmíru, jenž sleduje veškeré mé činění, a moje první reakce byla velmi jasná: prostě strach. Pomalu jsem se i za pomoci alkoholu uklidnil, opakoval jsem si, že jsem poměrně bezvýznamný jedinec, že Stvořitel má určitě jiné věci na práci apod., ale přesto jsem nedokázal zahnat tu neodbytnou, hrůznou myšlenku, že si naráz uvědomí mou existenci, že jeho *ruka dopadne* a například dostanu rakovinu čelisti, jako Huysmans, u kuřáků je tato forma rakoviny běžná, Freud ji měl taky, ano, rakovina čelisti je docela pravděpodobná. Co budu dělat po odstranění čelisti? Jak budu chodit ven, do supermarketu, nakupovat, jak budu čelit soucitným a znechuceným pohledům? A když si nebudu moct nakoupit, kdo to udělá za mě? Čekala mě ještě dlouhá noc a já se cítil děsivě sám. Dokážu v sobě najít aspoň kousek odvahy k sebevraždě? Ani to nebylo jisté.

Vzbudil jsem se kolem šesté ranní se silnou bolestí hlavy.

Zatímco se vařila káva, hledal jsem *Deset otázek o islámu*, ale po čtvrt hodině mi nezbylo než se s tím smířit: můj batoh tu není, musel jsem ho zapomenout u Redigera.

Po dvou aspegicích jsem v sobě našel dost energie, abych se začel do slovníku divadelního argotu z roku 1907, a podařilo se mi najít dvě vzácná slova, jež používal Huysmans a která mohla být považována za neologismy. To byla zábavná část mé práce, zábavná a relativně snadná; největší facha bude s předmluvou, tam se budu muset předvést, uvědomoval jsem si. Dříve či později se budu muset znovu začíst do své dizertace. Těch osm set stran mě děsilo, téměř drtilo; co jsem si vzpomínal, snažil jsem se analyzovat celé Huysmansovo dílo ve světle jeho budoucí konverze. Sám autor k tomu sváděl, a nechal jsem se jím dost možná manipulovat – jeho vlastní předmluva k *Naruby*, již napsal o dvacet let později, byla příznačná. Vedl román *Naruby* nevyhnutelně zpět do lůna církve? K tomuto návratu nakonec došlo, o Huysmansově upřímnosti nemůže být pochyb, a *Lurdské davy*, jeho poslední kniha, je věrohodným dílem křesťana, v němž tento misantropický a samotářský estét překonal averzi, kterou v něm vyvolávalo sulpiciánské pánbičkářství, a nechal se konečně unést prostou vírou davu poutníků. Na druhé straně, z praktického hlediska si od něj tento návrat nevyžádal podstatné oběti: status obláta v Ligugé mu umožňoval žít mimo klášter; měl vlastní služebnou, jež mu připravovala ony měšťácké pokrmy, co v jeho životě hrály tak velkou roli; měl svou knihovnu a balíčky holandského tabáku. Účastnil se všech mší, nepochybně s potěšením, jeho estetická a téměř smyslná láska ke katolické liturgii vyzařuje v jeho posledních knihách z každé stránky; jen metafyzické otázky, jak je nastolil včera Rediger, nikdy nezmiňuje.

Nekonečné prostory, které děsily Pascala a vyvolávaly u Newtona a Kanta úžas a úctu, Huysmans nevidí. Byl konvertita, jistě, ale ne po způsobu Péguyho nebo Claudela. V tu chvíli jsem pochopil, že moje vlastní dizertace mi nebude k velkému užítku; a výroky samotného Huysmanse mi nepomohou o nic víc.

Kolem desáté jsem usoudil, že je vhodná doba, abych se dostavil do čísla 5 ulice Arènes; majordomus ze věřejška mě přivítal s úsměvem a opět v bílém obleku s maovským límečkem. Profesor Rediger je pryč, informoval mě, a ano, něco jsem tu opravdu zapomněl. Můj batoh Adidas mi přinesl za necelých třicet vteřin, určitě si ho připravil už v časných ranních hodinách. Byl zdvořilý, schopný a diskrétní, svým způsobem na mě dělal skoro větší dojem než Redigerovy manželky. Logistické úkony určitě zvládá vmžiku, než bys řekl švec.

Když jsem sešel ulicí Quatrefages, neplánovaně jsem se ocitl před Velkou pařížskou mešitou. Myšlenkami jsem nezabrousil k potenciálnímu Stvořiteli vesmíru, nýbrž dost přízemně ke Stevovi: přece jen je zjevné, že úroveň výuky klesla. Nejsem sice zdaleka tak slavný jako Gignac; mohu si být přesto jistý, že kdybych se rozhodl vrátit, přivítají mě s otevřenou náručí.

Naopak zcela úmyslně jsem pokračoval Daubentonovou ulicí směrem k Sorbonně – univerzitě Paříž III. Neměl jsem v úmyslu jít dovnitř, zajímalo mě, jak to vypadá před vstupem; upřímně mě ale potěšilo, když jsem uviděl svého známého senegalského hlídače. I on se rozzářil: „Rád vás vidím, pane profesore! Dobře že jste zpátky...!“ Neměl jsem to srdce ho vyvádět z omylu a vešel jsem na hlavní nádvoří, jak mě k tomu vybízel. Přece jenom jsem na téhle škole strávil patnáct let života a bylo příjemné se tu shledat aspoň s jedním člověkem. Uvažoval

jsem, zda i on musel konvertovat, aby si udržel místo; ale možná už muslim byl, někteří Senegalci jsou muslimové, aspoň mám ten dojem.

Čtvrt hodiny jsem se procházel podloubím z kovových trámů, trochu překvapen vlastní nostalgií, aniž bych mohl nevidět, že zdejší prostředí je vyloženě ošklivé, ty ohavné budovy postavili v nejhorším období modernismu, jenže melancholie nemá s estetickým cítěním nic společného, nesouvisí ani se vzpomínkou na štěstí, nostalgii po určitém místě pocítujeme jednoduše proto, že jsme v něm žili, mimochodem bez ohledu na to, zda dobře či špatně, minulost je krásná vždycky, budoucnost ostatně taky, jenom přítomnost bolí, neseme si ji s sebou jako vřed utrpení, doprovázející nás mezi dvěma nekonečny nerušeného štěstí.

Jak jsem kráčet mezi kovovými trámkami, nostalgie postupně zmizela, a přestal jsem dokonce skoro úplně myslet. Ještě jsem trochu pomyslel na Myriam, krátce, ale velmi bolestně, cestou kolem baru v přízemí, kde jsme se poprvé sešli. Studentky teď byly pochopitelně zahalené, většinou v bílé, a procházely podloubím po dvou nebo po třech, připomínalo to trochu klášter, v každém případě zde vládla studijní atmosféra. Napadlo mě, jak to asi vypadalo ve starších kulisách Sorbonny – Paříže IV, jaké by to bylo, kdyby se člověk přenesl do doby Abélarda a Heloisy.

Deset otázek o islámu byla vskutku prostá a velmi šikovně pojatá kniha. První kapitola, odpovídající na otázku „V co věříme?“, mi nepřinesla víceméně nic. Obsahovala zhruba to, co mi Rediger převyprávěl den předtím: nesmírný a harmonický vesmír, dokonalost záměru, s nímž byl vytvořen, atd. Následoval stručný nástin posloupnosti proroků až k Mohamedovi.

Jako nepochybně většina mužů jsem přeskočil kapitoly věnované náboženským povinnostem, pilířům islámu a půstu, a nalistoval jsem kapitolu VII: „K čemu polygamie?“ Argumenty přinášela vpravdě originální: aby Stvořitel vesmíru dosáhl svých vznešených záměrů, využil, co se neživého kosmu týče, zákonů geometrie (jistě ne euklidovské, nekomutativní, ale přesto geometrie). Naopak u živých bytostí se záměry Stvořitele projevují přirozeným výběrem: jeho zásluhou dosahují bytosti, jimž byl dán život, maxima své krásy, vitality a síly. A pro všechny druhy zvířat, mezi něž člověk patří, platí stejný zákon: pouze někteří jedinci mají předávat své semeno a plodit následující generaci, na níž bude zase záležet nekonečné množství generací dalších. V případě savců, vzhledem k délce gravidity samic a k téměř neomezené reprodukční schopnosti samců,

se selektivní tlak týká v první řadě samců. Nerovnost mezi samci – zatímco některým se dostane požitku několika samic, jiní o něj jsou nutně připraveni – tak nemůže být považována za perverzní průvodní jev polygamie, nýbrž právě a jedině za její skutečný cíl. Tímto způsobem se naplňuje osud druhu.

Tyto zvláštní úvahy autora přiváděly přímo ke kapitole VIII, méně provokativní, věnované „Ekologii a islámu“, jež mu umožnila dotknout se otázky halal potravin, podle něj jakousi vylepšenou variantou biostravy. Kapitoly IX a X, věnované ekonomii a politice, jako by měly vydláždít cestu ke kandidatuře Mohameda Ben Abbese.

V knížce určené širokému publiku, jehož pozornosti si ostatně dokázala vydobýt, se Rediger všemožně snažil získat na svou stranu humanistické čtenáře a neopomněl přirovnat islám k pastýřským a krutým civilizacím, které mu předcházely. Zdůrazňoval přitom, že islám polygamii nevymyslel, ale spíše přispěl k jejímu usměrnění; že není původcem kamenování ani obřízky; že prorok Mohamed považoval za chvályhodné osvobození otroků a tím, že deklaroval rovnost všech lidí před Stvořitelem, zarazil veškeré formy rasové diskriminace v zemi, již ovládá.

Všechny tyto argumenty jsem znal, slyšel jsem je tisíckrát; to jim neubíralo na správnosti. Co mě však zarazilo už během našeho rozhovoru, a zarazelo mě ještě víc v jeho knize, byla *vyladěnost* jeho argumentů, jež Redigera nevyhnutelně přibližovala k politice. O ní jsme sice při společném odpoledni v ulici Arènes vůbec nemluvili, ale nijak mě nepřekvapilo, že ho o týden později v rámci menší ministerské obměny jmenovali do funkce státního tajemníka pro univerzity, kterou při té příležitosti obnovili.

Mezitím jsem zjistil, že v článcích pro důvěrnější periodika jako například *Revue pro palestinská studia* nebo *Umma* tak obezřetný nebyl. To, že novinářům chybí zvědavost, je pro intelektuály doslova požehnáním, neboť vše, co kdy publikoval, se mezitím objevilo na internetu, a připadalo mi, že kdyby se někdo rozhodl některé z těch textů vyhrabat, mohlo by mu to způsobit určité nepříjemnosti; ale možná ne, vždyť kolik intelektuálů ve 20. století podporovalo Stalina, Maa nebo Pol Pota, aniž by jim to kdy bylo zásadně vyčítáno; francouzský intelektuál není vázán *zodpovědností*, tu v povaze nemá.

V jednom článku pro *Ummu* si na otázku, zda islám ovládne svět, Rediger odpovídal v závěru kladně. Západní civilizace mu připadaly odsouzené do té míry, že je prakticky nechával stranou (neboť tak jako měl liberální individualismus zvítězit, spokojí-li se s podkopáváním přechodných struktur jako vlast, sdružení a kasty, podepisoval si svůj vlastní ortel tím, že podkopával základní jednotku společnosti, rodinu, a tudíž popíral demografické zákonitosti; logicky tedy nadcházela doba islámu). Mnohem více pozornosti věnoval Indii a Číně: kdyby si Indie a Čína zachovaly své tradiční civilizace, psal, mohly tím, že nastolily monoteismus, uniknout nadvládě islámu; avšak jakmile se nechaly nakazit západními hodnotami, odsoudily se k zániku rovněž: tento proces Rediger detailně vykládal a nabízel i časový plán. Jasný a fundovaný článek zřetelně prozrazoval vliv Guénonových názorů a toho, jak rozlišoval mezi tradičními civilizacemi jako celky a civilizací moderní.

V jiném článku se Rediger jednoznačně vyslovoval ve prospěch velmi nerovnoměrného rozdělení bohatství. Přestože bída jako taková měla z autenticky muslimské společnosti zmizet (povinnost platit na dobročinné účely představovala dokon-

ce jeden z pěti pilířů islámu), počítalo se s tím, že bude zachován značný rozdíl mezi velkou masou populace žijící v přiměřené chudobě a nepatrnou menšinou jedinců okázale dost bohatých na to, aby přehnaně, bláznivě utráceli, a podporovali tak přežití luxusu a umění. Tento jeho aristokratický postoj tentokrát vycházel přímo z Nietzscheho; Rediger v podstatě zůstal pozoruhodně věrný myslitelům svého mládí.

Nietzscheovské bylo i jeho sarkastické a zraňující nepřátelství ke křesťanství, spočívajícího podle něj výhradně na ujeté, marginální Ježíšově osobnosti. Zakladatel křesťanství, psal, si liboval ve společnosti žen, a *bylo to znát*. „Jestliže islám pohrdá křesťanstvím,“ parafrázoval autora *Antikrista*, „má k tomu tisíc důvodů; islám předpokládá *muže*...“ Myšlenka Kristovy božskosti, pokračoval Rediger, je zásadní omyl, vedoucí nevyhnutelně k humanismu a k „lidským právům“. I to už řekl Nietzsche, pádnějšími slovy, a nepochybně by souhlasil také s ideou, že úkolem islámu je očistit svět tím, že ho zbaví zhoubné doktríny vtělení.

Já se také sblížoval s Nietzsche, jak jsem stárnul, což nevyhnutelně musí nastat, když se dostanete do situace, že potřebujete instalatéra. A cítil jsem větší zájem o Elóhíma, vznešeného organizátora souhvězdí, než o jeho neslaného nemastného potomka. Ježíšovým problémem bylo, že příliš miloval lidi; nechat se kvůli nim ukřížovat je minimálně projevem *nevkusu*, jak by řekla ona stará buzna. A ani ostatní jeho činy nesvědčí o velké soudnosti, jako například odpuštění cizoložnici s argumenty typu „ať ten, kdo nezhřešil“ atd. Vyřešit by se to přitom dalo snadno, stačilo zavolat sedmileté dítě – malej fakan by ten první kámen hodil.

* * *

Rediger psal pěkně, jasně a úsporně, občas se špetkou humoru, jako když se posmíval jednomu ze svých bratrů, zřejmě konkurenčnímu muslimskému intelektuálovi, jenž v jednom článku zavedl pojem *imámové 2.0* pro pojmenování těch, kdo si podle něj předsevzali přivést na víru mladé Francouze pocházející z řad muslimské imigrace. Opravoval ho, že teď by se spíš mělo mluvit o *imámech 3.0*: těch, kteří obracejí na víru mladé rodilé Francouze – humor však u Redigera nikdy nepřevážil, rychle se vracel k vážnému tónu. Sarkasmem nicméně nešetřil hlavně vůči svým *islamolevičáckým* bratrům: islamolevičáctví, psal, je zoufalý pokus zlomených, zoufalých marxistů ve stavu klinické smrti, jak se zachytit nastupujícího islámu, a vylézt tak z popelnice historie. Jejich koncepce vzbuzuje úsměv stejně jako slavní „levicoví nietzscheovci“. Nietzsche byl očividně posedlý; jeho články v nietzscheovském duchu mě přitom dost rychle unavily – nejspíš jsem sám četl Nietzscheho až moc, znal jsem ho a chápal dokonale, takže pro mě ztratil veškeré kouzlo. Kupodivu mě víc přitahovala jeho guénonovská linka – i když je fakt, že celkově je Guénon dost otravný autor, Rediger z něj čerpal přijatelně, v *light* verzi. Zvlášť se mi zalíbil článek s názvem „Geometrie vazeb“, publikovaný v *Revui tradičních studií*. Rediger se v něm znovu vracel ke krachu komunismu – který byl koneckonců prvním pokusem, jak svrhnout liberální individualismus – a zdůrazňoval, že Trocký měl nakonec oproti Stalinovi pravdu: komunismus mohl zvítězit jen za podmínky, že by byl celosvětový. Totéž pravidlo, varoval, platí pro islám: buď bude univerzální, nebo neuspěje. Hlavní část článku však spočívala v podivné meditaci, jíž nechyběl jistý spinozovský kých, scholia a podobné slovní serepetičky, kolem teorie grafů. Jedině náboženství, snažil se

dokázat článek, může mezi jedinci nastolit úplný vztah. Máme-li graf vazeb, psal Rediger, neboli jedince (body) propojené osobními vztahy, pak nelze vytvořit plošný graf vzájemně spojující všechny jedince. Jediným řešením je přejít na vyšší úroveň obsahující jediný bod nazývaný Bůh, k němuž by se vážali všichni jednotlivci; a tímto způsobem by byli i oni propojeni.

To všechno se příjemně četlo; zároveň mi ale z geometrického hlediska připadal Redigerův důkaz chybný; ale aspoň mě to odvádělo od mých problémů s instalatéry. Inteliktuálně jsem byl jinak na mrtvém bodě: práce na poznámkovém aparátu postupovala, ale s předmluvou jsem si stále nevěděl rady. Při hledání informací o Huysmansovi na internetu jsem mimochodem narazil na jeden z nejznamenitějších Redigerových článků, tentokrát pro *Evropskou revui*. Huysmanse tam citoval jen okrajově jakožto autora, u nějž se slepá ulička naturalismu a materialismu jeví v nejostřejším světle; celkově však článek představoval zásadní poselství jeho bývalým tradicionalistickým a identitárním kolegům. Je tragické, volal horlivě, že iracionální odpor k islámu jim znemožňuje uznat to, co je zcela evidentní: v tom hlavním se s muslimy naprosto shodují. Ať už v odmítnutí ateismu a humanismu, v nutné podřízenosti žen, v návratu k patriarchátu: jejich boj je ve všech ohledech úplně totožný. A tento boj, nezbytný pro nastolení nové organické civilizační etapy, už dnes nemůže být veden ve jménu křesťanství; to islám, příbuzné, mladší, jednodušší a opravdovější náboženství (vždyť proč například Guénon přestoupil na islám? Guénon byl v první řadě vědec, a islám si vybral jako vědec, jelikož dokázal ocenit úspornost jeho konceptů; a taky proto, aby se vyhnul některým marginálním iracionálním pověrám, jako je skutečná Kristova přítomnost v eucharistii), to islám

dnes převzal pochodeň. Z důvodů jako strojenost, úlisnost a hanebné osahávání páchané pokrokaři ztratila katolická církev schopnost čelit úpadku mravů, jasně a odhodlaně odmítnout sňatky homosexuálů, právo na potrat a zaměstnanost žen. Nezbývá než si přiznat, co je zjevné: západní Evropa dospěla do takového stupně odporivého rozkladu, že není schopná zachránit už ani sama sebe – stejně jako toho nebyl schopný antický Řím v 5. století našeho letopočtu. Masivní příchod imigrantů pocházejících z tradičních kultur dosud prosvícených přirozenou hierarchií, podřízeností žen a úctou ke starším představují historickou příležitost k morálnímu a rodinnému znovuvybrojení Evropy, nabízí starému kontinentu perspektivu nového zlatého věku. Tito imigranti jsou občas křesťané; ale nutno uznat, že nejčastěji jsou muslimové.

On, Rediger, je první, kdo uznává, že středověké křesťanství bylo velkou civilizací, jejíž umělecké výkony zůstanou navždy uloženy v paměti lidstva; postupně však ztrácelo půdu pod nohama, muselo se vyrovnat s racionalismem, vzdát se vlády nad světskou mocí, a tak se pomalu odsoudilo k zániku. Proč? To je vlastně záhada; Bůh to tak chtěl.

Zanedlouho poté mi přišel Rigaudův *Slovník moderního argotu*, vydaný nakladatelstvím Ollendorf roku 1881, který jsem si objednal už před časem, aby mi umožnil rozptýlit některé nejasnosti. Jak jsem tušil, „claquedent“ nebyl Huysmansův vynález, ale nevěstinec; a „clapier“ obecněji místo, kde se provozovala prostituce. Téměř všechny milostné poměry měl Huysmans s prostitutkami a jeho korespondence s Arijem Prinsem podávala bohatý rejstřík evropských veřejných domů. Když jsem tu korespondenci pročítal, náhle mě napadlo, že bych měl jet do Bruselu. Neměl jsem k tomu žádný jasný důvod. Jistě, Huysmans tam publikoval své knihy, ale po pravdě skoro všichni významní autoři druhé poloviny 19. století museli v určitou chvíli, aby unikli cenzuře, vyhledat služby belgického nakladatele, Huysmans stejně jako ostatní, a snad proto mi tato cesta v době, kdy jsem psal svou dizertaci, nepřipadala nezbytná; vydal jsem se tam o pár let později, i když spíš kvůli Baudelairovi, a zarazily mě hlavně špinavost a bezútěšnost města a také hmatatelná nenávisť, ještě větší než v Paříži nebo v Londýně, mezi jednotlivými komunitami; v Bruselu se víc než v jakémkoli jiném evropském hlavním městě člověk cítí na pokraji občanské války.

Zcela nedávno se k moci dostala Belgická muslimská strana. Z hlediska politické rovnováhy v Evropě byla událost většinou považována za významnou. Samozřejmě, národní muslimské strany se staly už součástí vládních koalic v Anglii, Holandsku a Německu; ale Belgie byla po Francii druhým státem, kde muslimská strana získala převahu. Tento krutý nezdar evropské pravice měl v belgickém případě jednoduché vysvětlení: zatímco nacionalistické vlámská a valonská strana, ve svých regionech výrazně vůdčí politické formace, se nikdy nedokázaly dohodnout, ba ani navázat skutečný dialog, muslimská vlámská a valonská strana se s oporou společného náboženství na sestavení vlády snadno domluvily.

Mohamed Ben Abbas vítězství Belgické muslimské strany okamžitě uvítal vřelou zdravicí. Mimochodem životopis generálního tajemníka strany, Raymonda Stouvenense, obsahoval některé styčné body s Redigerovým: patřil k identitárním hnutím, kde zastával významnou pozici – aniž se kompromitoval s některou z jeho otevřeně neofašistických frakcí –, načež konvertoval k islámu.

Ve vlacích Thalys nyní restaurační vozy nabízely buď tradiční menu, nebo menu halal. Šlo o první viditelnou proměnu – a zároveň jedinou: bruselské ulice byly stále tak špinavé a hotel Métropole, přestože jeho bar měl stále zavřeno, si z velké části uchovával bývalou nádheru. Vyrázel jsem ven kolem devatenácté hodiny, měli tu ještě větší zimu než v Paříži, chodníky pokrýval sníh, celý černý. Když jsem v restauraci v ulici Montagne-aux-Herbes-Potagères váhal mezi kuřecím waterzooi a dušeným úhořem s bylinkami, náhle jsem pocítil jistotu, že naprosto Huysmansovi rozumím, snad lépe, než si rozuměl on

sám, a že mohu začít psát svou předmluvu. Ani jsem si neobjednal a opustil restauraci: musel jsem se vrátit do hotelu, abych si udělal poznámky. Pokojová služba nabízela kuřecí waterzooi, takže bylo definitivně jasno. Byla by chyba přikládat příliš velký význam „prostopášnostem“ a „flámům“, jež Huysmans ochotně zmiňoval, podvoluje se tak naturalistickému návyku, dobovému klišé, spojenému také s nutností ztropit skandál, šokovat měšťáky, tedy v konečném důsledku splnit cíl své kariéry; pak ovšem ztrácel relevanci protiklad, který stavěl mezi tělesné choutky a přísnost klášterního života. Cudnost není problém, nikdy nebyla ani pro Huysmanse, ani pro nikoho jiného, a můj krátký pobyt v Ligugé mi to jen potvrdil. Vystavte chlapa erotickým impulzům (mimochodem extrémně standardizovaným, výstřih a minisukně fungují vždycky, *tetas y culo*, říkají výmluvně Španělé), pocítí sexuální touhu; zbavte ho těchto lákadel, přestane touhu pociťovat a za několik měsíců, někdy za několik týdnů, si na sexualitu ani nevzpomene, pro mnichy to ve skutečnosti nikdy nepředstavovalo nejmenší problém a ostatně i já od chvíle, kdy nový islámský režim zavedl mnohem decentnější ženské oblečení, cítil, jak se mé nutkání zklidňuje, a občas jsem strávil celé dny, aniž bych na tyhle věci pomyslel. Ženy jsou možná v trochu jiné situaci, jejich erotické touhy jsou rozptýlenější, a tudíž je těžší je ovládnout, neměl jsem ovšem čas pouštět se do nějakých detailů, dělal jsem si zříve poznámky, když jsem dojedl waterzooi, objednal jsem si sýrový talíř, nejenže pro Huysmanse sex nikdy neměl význam, jaký mu přisuzoval, ale koneckonců ani smrt, existenciální úzkosti nepatřily k jeho starostem, ze slavného Grünwaldova ukřižování na něj nezapůsobila tolik Kristova agonie, ale jeho fyzické utrpení, i v tom se Huysmans přesně podobal ostatním

mužům, jejich vlastní smrt je jim většinou víceméně lhostejná, doopravdy je zajímá a trápí jen to, aby se co možná nejvíce vyhnuli fyzickému utrpení. Dokonce i v oblasti umělecké kritiky Huysmans klame tělem. Vehementně se postavil za impresionisty, kteří se potýkali s tehdejší akademií, a napsal obdivné stránky o malířích, jako byli Gustave Moreau či Odilon Redon; sám ve svých románech ale měl mnohem méně blízko k impresionismu nebo symbolismu než k mnohem starší malířské tradici vlámských mistrů. Snové vize v *Na mělčině*, které v podstatě mohly připomínat některé podivnosti symbolistického malířství, se mu vlastně nepovedly, určitě zanechávaly mnohem slabší vzpomínku než jeho vřelé, důvěrné popisy stolování u Carhaixových v *Tam dole*. Vtom jsem si uvědomil, že jsem zapomněl *Tam dole* v Paříži a že se budu muset vrátit, připojil jsem se na internet, první Thalys odjížděl v pět ráno, v sedm jsem byl doma a dohledal si pasáže, kde Huysmans popisuje kuchyni „mamá Carhaixové“, jak jí říkal. Jediným skutečným Huysmansovým tématem bylo měšťácké štěstí, měšťácké štěstí starému mládenci bolestně nedostupné, jež mělo příliš daleko k vyšší buržoazii, kuchyně oslavovaná v *Tam dole* by se spíš dala nazvat poctivou domáckou kuchyní, a ještě dál měla ke šlechtě, k těm „pitomcům s erby“, které pranýřoval v *klášteře*, k nimž cítil jen pohrdání. Opravdové štěstí v jeho očích představovala veselá hostina v kruhu umělců a přátel s hrncem vařeného hovězího masa se zeleninou a s křenovou omáčkou, se „slušným“ vínem a nakonec slivovičkou a tabáčkem v koutě u krbu, zatímco zimní vítr bičuje věže kostela Saint-Sulpice. Tyto prosté požitky život Huysmansovi odepřel a člověk by musel být necitelný a krutý jako Bloy, aby se divil, když ho viděl v roce 1895 oplakávat smrt Anny Meunierové, jeho jedi-

né trvalejší ženské známosti, jediné ženy, s níž se dokázal nakrátko dát dohromady, dokud Annu nervová nemoc, tehdy neléčitelná, nepřivedla k hospitalizaci u svaté Anny.

Přes den jsem si odskočil koupit pět kartonů cigaret, doma pak vyhledal vizitku libanonského lahůdkáře a za čtrnáct dní jsem měl předmluvu hotovou. K Francii dorazila tlaková níže z Azorských ostrovů, vzduch byl mírně vlhký a jarní, zastřený, ale příjemný. Ještě před rokem by se za takových meteorologických podmínek objevily první krátké sukně. Šel jsem třídou Choisy, potom třídou Gobelínových a nakonec Mongeho ulicí. V kavárně poblíž Institutu arabského světa jsem si svých čtyřicet stránek znovu přečetl. Zbývalo doladit interpunkci, ale jinak nebylo pochyb: nic lepšího jsem nikdy nenapsal, a šlo také o nejlepší text, který kdy o Huysmansovi vznikl.

Domů jsem se vracel pěšky, pomalu jako stařeček, a pozvolna jsem si uvědomoval, že tentokrát můj intelektuální život doopravdy skončil; a s ním i můj dlouhý, předlouhý vztah s Jorisem-Karlem Huysmansem.

Bastien Lacoue se o tom pochopitelně zatím dozvědět nemusí; věděl jsem, že uplyne aspoň rok, možná dva, než se začne starat o to, jak jsem s prací daleko; budu mít ještě spoustu času na to, abych vycizeloval poznámky pod čarou, zkrátka čekalo mě superpohodové životní období.

Spíš jen pohodové, umírnil jsem se, jakmile jsem poprvé od návratu z Bruselu otevřel schránku na dopisy; úřední záležitosti zůstávaly, a úřady „nikdy nespí“.

Prozatím jsem necítil odvahu jedinou z těch obálek otevřít; během oněch čtrnácti dnů jsem se svým způsobem *přenesl do oblasti ideálu*, zkrátka jsem na své skromné úrovni *tvořil*; vrátit se nyní ke svému statusu běžného úředního subjektu mi připadalo poněkud tvrdé. Jedna z obálek se dala označit za mezistupeň, pocházela od Univerzity Paříž IV – Sorbonny. *Vida, vida*, řekl jsem si.

Moje „*vida, vida*“ získalo konkrétní podobu, když jsem prozkoumal obsah obálky: zvali mě, a to už na zítřek, na oslavu uvedení Jeana-Françoise Loiseleura do funkce univerzitního profesora. Oficiální recepce proběhne v Richelieuově aule, následovat bude koktejl ve vedlejší, k tomu vyhrazené místnosti.

Loiseleura jsem si pamatoval výborně, to on mě o dost dříve

přivedl do *Revue pro devatenácté století*. Univerzitní dráhu zahájil obhajobou originální dizertace věnované posledním básním Lecontu de Lisle. Lecontu de Lisle, považovanému s José-Mariem Herediou za vůdčí osobnost parnasistů, se obvykle dostávalo zejména pohrdání, byl považován, řečeno stylem antologií, za „pocitivého, ale neosvíceného řemeslníka“. Přesto pod vlivem jakési mysticko-kosmologické krize napsal k stáru určitý počet podivných básní, které se vůbec nepodobaly tomu, co psal předtím, ani tomu, co se v jeho době psalo, které se po pravdě řečeno nepodobaly vůbec ničemu, a o nichž se dalo po zběžném přečtení říct jenom to, že jsou *úplně trhlé*. Loiseleurovou první zásluhou bylo, že je vytáhl na světlo, a druhou, že o nich řekl něco víc, i když do literárních souvislostí je přesně zařadit nedokázal – podle něj bylo vhodnější je vztáhnout k některým intelektuálním jevům za stárnoucího parnasisty běžným, jako byly teosofie a spiritistické hnutí. V této oblasti, kde neměl žádného konkurenta, tak dosáhl určité popularity – aniž by se mohl rovnat s mezinárodním renomé takového Gignaca –, pravidelně ho zvali na přednášky do Oxfordu a St Andrews.

Osobně Loiseur pozoruhodně dokonale ladil s předmětem svého bádání: nikdy jsem nepotkal člověka, který by tak mocně připomínal postavu komiksového vědce Cosina. Měl dlouhé, šedé a špinavé vlasy, obrovské dioptrické brýle, chodil roztržitě oblečený a celkově budil dojem chronického nedostatku hygieny, což ve výsledku sice vzbuzovalo respekt, ale i soucit. Jistojistě neměl v úmyslu *si na něco hrát*: byl prostě takový a nemohl jinak; kromě toho byl snad tím nejmilejším, nejjemnějším člověkem na světě, naprosto prostým domýšlivosti. Výuka jako taková, přece jenom vyžadující určitý kontakt

s různorodými lidskými bytostmi, ho doslova děsila; jak se Redigerovi podařilo ho přesvědčit? Ano, půjdu aspoň na koktejl; bude to zajímavé.

Reprezentační prostory Sorbonny, spojení historického pozlátka a vskutku prestižní adresy, za mě nikdy nesloužily k univerzitním rautům, ale často se pronajímaly za nehoráznou cenu módním přehlídkám a jiným *eventům*; možná to nebylo moc úctyhodné, ale rozhodně užitečné pro dorovnání provozního rozpočtu. Noví saúdští majitelé v tom všem udělali pořádek, a místu se na jejich popud vrátila patřičná akademická důstojnost. Když jsem vešel do první místnosti, s potěšením jsem uvítal logo libanonského lahůdkáře, který mě provázel po celou dobu sepisování předmluvy. Znal jsem teď menu zpaměti, a objednal si talíř bez zaváhání. Osazenstvo se skládalo z obvyklé směsi francouzských akademiků a arabských činovníků; tentokrát však přišlo Francouzů hodně, měl jsem pocit, že učitelé se dostavili všichni. Dalo se to pochopit: podřídit se novému saúdskému režimu pro mnoho z nich stále znamenalo něco trochu ostudného, tak říkajíc *kolaborantského*; tím, že se sešli, tvořili početnou skupinu, dodávali si vzájemně odvahy a velmi je uspokojovalo, že mají příležitost mezi sebe přivítat nového kolegu.

Hned jak mi naservírovali mezze, ocitl jsem tváří v tvář Loiseleurovi. Změnil se: nedalo se sice mluvit o eleganci, ale v úpravě zevnějšku učinil zjevný pokrok. Vlasy měl stále dlouhé a špinavé, ale skoro učesané, a sako i kalhoty měl takřka stejné barvy a nenesly žádnou mastnou skvrnu ani díрку propálenou od cigarety; bylo znát, aspoň jsem měl ten dojem, že tu zapracovala ženská ruka.

„No jo...“ potvrdil mi, aniž jsem se ho zeptal, „tak jsem

v *chomoutu*. Zvláštní, že mě to nikdy nenapadlo, a přitom je to moc příjemné. A co vy, jak se máte? Vlastně, rád vás zase vidím.“

„Chcete říct, že jste se *oženil*?“ potřeboval jsem mít jasno.

„Ano, ano, oženil, přesně tak. Je to hodně zvláštní, když se to tak vezme, stát se jedním tělem a tak, že? Ale je to vážně prima. A co vy, jak se máte?“

Klidně mi mohl oznámit, že se z něj stal *feťák* nebo že jezdí na prkně, u Loiseleura mě nic nemohlo fakt překvapit; přesto mě to šokovalo a pitomě jsem zopakoval s očima upřenými na stuhu Čestné legie, zdobící jeho odpudivé sako: „Vy jste se *oženil*? Máte *ženu*?“ Snad jsem počítal s tím, že je v šedesáti panic; koneckonců i to bylo možné.

„Jo, jo, mám ženu, jednu mi našli,“ přikyvoval energicky. „Studentku druhého ročníku.“

Úplně jsem oněměl, a mezitím ho oslovil kolega, drobný podobně výstřední stařík, i když trochu čistší – odborník na sedmnácté století, pokud jsem se nepletl, se specializací na burlesky a autor knihy o Scarronovi. Krátce nato jsem uprostřed malé skupiny na druhém konci chodby, kde probíhala recepce, zahlédl Redigera. Poslední dobou, jak jsem byl zabraný do své předmluvy, jsem si na něj moc nevzpomněl a uvědomil jsem si, že ho opravdu rád vidím. Také on mě vřele pozdravil. Budu mu teď říkat „pane ministře“, zažertoval jsem. „Jaké to je v politice? Opravdu drsné?“ zeptal jsem se vážněji.

„Ano. To, co se říká, není vůbec přehnané. Byl jsem zvyklý na mocenské boje v univerzitním prostředí; ale tady je to o stupeň výš. Nicméně Ben Abbes je vážně pozoruhodný člověk. Jsem pyšný, že s ním můžu pracovat.“

Vzpomněl jsem si na Tanneura a na paralelu s císařem Augustem, o které mluvil během večere ve svém domě v Lotu;

to srovnání Redigera viditelně zaujalo, dalo mu námět k přemýšlení. Jednání s Libanem a Egyptem zdárně pokračují, sdělil mi; a navazují se kontakty s Libyí a Sýrií, kde Ben Abbes oživil osobní kontakty s místním Muslimským bratrstvem. Vlastně se snaží jen za období kratší než jedna generace, a pouze diplomatickou cestou, vykonat to, co Římské říši trvalo staletí – a přidat k tomu bez odporu ještě rozsáhlá území severní Evropy od Estonska přes Skandinávii až po Irsko. Navíc má smysl pro symboliku a chystá se podat návrh evropské směrnice, kterou by se přemístilo sídlo Komise do Říma a Parlament do Atén. „Málo je budovatelů říše...“ dodal zamýšleně Rediger. „Je velké umění udržet pohromadě národy oddělené náboženstvím a jazykem, přimět je, aby se připojily ke společnému politickému projektu. Kromě Římské říše vidím už jenom Osmanskou, a to v menším měřítku. Napoleon by zřejmě měl potřebné schopnosti – znamenitě se vypořádal s židovskou otázkou a během egyptské expedice ukázal, že také velmi dobře umí jednat s islámem. Ben Abbes, hm... Ben Abbes je možná stejného ražení...“

Nadšeně jsem přikývl, i když odkaz na Osmanskou říši mi byl poněkud vzdálený, ale cítil jsem se v té nehmotné, povznesené atmosféře zdvořilé konverzace se vzdělanými lidmi uvolněně. Pak jsme nevyhnutelně přešli k mé předmluvě; od práce na Huysmansovi, jež mě více či méně zaměstnávala deset let, jsem se nedokázal odpoutat jen tak – můj život vlastně neměl jiný cíl, konstatoval jsem s jistou dávkou melancholie, ale svému protějšku jsem se s tím nesvěřoval, bylo to až moc nadnesené, i když pravdivé. Ostatně naslouchal mi, snad i pozorně. Přišel číšník a obsloužil nás.

* * *

„Četl jsem také vaši knihu,“ řekl jsem.

„Aha... Těší mě, že jste si na to našel čas. Takové popularizační cvičení jsem podstoupil prvně. Doufám, že vám to přišlo jasné.“

„Ano, celkově určitě. I když nějaké otázky bych měl.“

Popošli jsme k okennímu výklenku, abychom získali aspoň trochu odstup od proudu hostů procházejících chodbou sem a tam. Přes okenní kříž bylo v bílém a chladném světle vidět sloupořadí a dóm kaple, kterou dal postavit Richelieu; vzpomněl jsem si, že tam je uložena jeho lebka. „Richelieu, taky velký státník...“ řekl jsem bez rozmyslu. Ale Rediger se toho hned chytil: „Ano, souhlasím s vámi, to, co Richelieu vykonal pro Francii, je pozoruhodné. Genetické zákonitosti někdy způsobily, že francouzští králové byli občas slabí; první ministři si to však nemohli v žádném případě dovolit. Zvláštní je, že teď máme demokracii, a rozdíl je pořád tak velký. Říkal jsem vám, jak dobře smýšlím o Ben Abbasovi; zato Bayrou je naopak nefalšovaný vůl, nekonzistentní politický živočich, dobrý akorát k pózování pro média; naštěstí v praxi má veškerou moc Ben Abbas. Možná mi namítnete, že jsem Ben Abbasem posedlý, ale svádí mě k němu i Richelieu: protože Ben Abbas se stejně jako Richelieu chystá prokázat obrovskou službu francouzštině. Po přistoupení arabských zemí se evropská jazyková rovnováha posune ve prospěch Francie. Uvidíte, že dříve či později přijde návrh směrnice zavádějící francouzštinu na rovnocenné místo s angličtinou jako pracovní jazyk evropských institucí. Ale mluvím jen o politice, promiňte... Říkal jste, že máte otázky k mé knize?“

„No...“ odpověděl jsem po delší odmlce, „je to trochu trapné, ale samozřejmě jsem četl kapitolu o polygamií a víte, mám

trochu problém se považovat za dominantního samce. Připomněl jsem si to dnes večer, když jsem přišel na recepci a potkal Loiseleura. Mám-li být upřímný, univerzitní profesori, nevím...“

„Tak to vám můžu říct jasně: mýlíte se. Přirozený výběr je univerzální princip, který platí pro všechny živé bytosti, ale bere na sebe velmi různé podoby. Existuje i u rostlin, v jejich případech však souvisí s přístupem k půdě, k vodě, ke slunečnímu světlu... Člověk je živočich, jistě; ale není ani psoun, ani antilopa. Dominantní postavení v přírodě mu nezajišťují drápy, zuby ani rychlost běhu; nýbrž jeho inteligence. Takže vám říkám naprosto vážně: na tom, že se univerzitní profesori řadí mezi dominantní samce, není nic divného.“

Opět se usmál. „Víte... Tehdy odpoledne u mě doma jsme mluvili o metafyzice, stvoření vesmíru a tak dále. Já si uvědomuju, že to není něco, co by obvykle lidi zajímalo; jenže jak jste říkal, nakousnout opravdová témata je náročnější. I teď se ostatně stále bavíme o přirozeném výběru, snažíme se udržet rozhovor na rozumné úrovni. Je samozřejmě dost obtížné se zeptat přímo: do jakého režimu spadám? Na kolik žen mám nárok?“

„Režim už víceméně znám.“

„A počet žen se od něj zhruba odvíjí. Islámský zákon ukládá, aby o manželky bylo postaráno rovnocenně, což si samo o sobě žádá určitá omezení, třeba jen v otázce ubytování. Ve vašem případě si myslím, že byste mohl mít bez větších problémů tři ženy – ale samozřejmě nejste povinen to splnit.“

To byl pochopitelně námět k zamyšlení, ale měl jsem jinou otázku, ještě trapnější; než jsem pokračoval, rychle jsem se rozhlédl a ověřil si, že nás nikdo neposlouchá.

„Je tu další věc... Ehm... Ta už je vážně citlivá... Řekněme, že islámské oblečení má svoje výhody, celková atmosféra ve společnosti se zklidnila, ale i tak dost... prostě zahaluje. V situaci, že si máte vybrat, to může být určitý problém...“

Redigerův úsměv se ještě rozšířil. „Nestydte se o tom mluvit, vážně! Nebyl byste muž, kdyby vás takové věci nezajímaly... Ale položím vám otázku, která vás možná překvapí: opravdu si chcete vybírat?“

„No... ano. Řekl bych, že ano.“

„Není to trochu iluze? Bylo zjištěno, že všichni muži, když si mají vybrat, volí přesně totéž. To vedlo většinu civilizací, zejména muslimskou, k zavedení dohazovaček. Je to velmi důležitá profese, vyhrazená opravdu zkušeným a moudrým ženám. Jakožto ženy mají samozřejmě právo vidět dívky nahé a provést cosi jako ohodnocení jejich fyzického vzhledu, který potom vztáhnou k sociálnímu statusu jejich budoucích manželů. Mohu vás ujistit, že budete spokojený...“

Zmlkl jsem. Vlastně spíš oněměl.

„Ostatně,“ pokračoval Rediger, „lidský druh je aspoň trochu schopen se vyvíjet právě díky duševní pružnosti žen. Muži jsou striktně nevychovatelní. Ať se jedná o filozofa jazyka, matematika nebo skladatele serialistické hudby, s ohledem na rozmnožování si vždycky nevyhnutelně vyberou podle čistě fyzických kritérií, neměnných už tisíce let. Zpočátku samozřejmě i ženy přitahují fyzické znaky, ale vhodnou výchovou je možné jim vštípit, že to není hlavní. Můžeme je například přimět, aby je přitahovali bohatí muži – a koneckonců, zbohatnout si žádá aspoň trochu nadprůměrnou inteligenci a vynalézavost. Do určité míry je můžeme přesvědčit i o erotické hodnotě univerzitních profesorů...“ Usmíval se, co to šlo; uva-

žoval jsem, zda není ironický, ale nejspíš ne, nezdálo se. „Prostě i profesorům můžeme zajistit určitou úroveň zacházení, přece jen je to o dost jednodušší...“ uzavřel.

Otevřel mi tím obzory; uvažoval jsem, zda Loiseleur využil služeb dohazovačky. Jenže položit tu otázku znamenalo rovnou si odpovědět: mohl jsem si snad svého bývalého kolegu představit, jak *balí* studentky? V případě, jako byl jeho, se dohodnuté manželství jevílo jako evidentně jediné řešení.

Recepce se chýlila k závěru, noc byla překvapivě vlahá; domů jsem se vrátil pěšky a přitom nemyslel na nic konkrétního, spíše jsem svým způsobem snil. To, že můj intelektuální život skončil, bylo stále zjevnější, byť mě asi neminou ještě nějaké konference, budu těžit z minulosti a těšit se své rentě; ale pomalu jsem si začal uvědomovat, a to byla opravdová novina, že velmi pravděpodobně dojde ještě k něčemu jinému.

Uplyne ještě pár týdnů, jakási prodleva ze slušnosti, postupně zavládne mírnější počasí a nad Paříží se rozhostí jaro; pak pochopitelně Redigerovi zavolám.

Bude lehce přehánět, jakou má radost, hlavně z ohleduplnosti, neboť bude chtít působit překvapeně, a já tak získám pocit, že jsem došel ke *svobodnému rozhodnutí*; bude skutečně šťastný, že přijímám, to jsem věděl, ale v podstatě to měl za hotovou věc nepochybně už dlouho, možná už od odpoledne, jež jsem u něj strávil v ulici Arènes – nijak jsem se tehdy nenažil skrývat, jaký dojem na mě udělaly Áišiny půvaby a Maličiny teplé pirožky. Muslimské ženy jsou oddané a povolné, s tím jsem mohl počítat, byly tak vychované, a k tomu, aby dokázaly potěšit, to v podstatě stačí; co se týče kuchyně, ta mi je spíš ukradená, nejsem v tomhle ohledu tak vybíravý jako Huysmans, ale v každém případě se jim dostávalo odpovídající výchovy, muselo být zcela výjimečné, že by nebyly jako hospodyňky aspoň obstojné.

Obřad konverze jako takový bude velmi prostý; pravděpodobně se odehraje ve Velké pařížské mešitě, což bude pro

všechny nejpraktičtější. Přece jen jsem relativně významná osoba, proto přijde i rektor mešity, nebo aspoň jeden z jeho blízkých spolupracovníků. Pochopitelně bude přítomen i Rediger. Počet přihlížejících nebude určen; bezpochyby se najdou i běžní věřící, mešita se kvůli tomu nezavře, svým novým muslimským bratrům, rovným před Bohem, budu muset přinést důkaz, že mezi ně patřím.

Dopoledne mi speciálně zpřístupní hammam, který je mužům obvykle uzavřen; v županu budu procházet dlouhými klenutými chodbami se sloupořadím, kolem zdí zdobených mimořádně jemně vypracovanými mozaikami; potom v menší místnosti, rovněž vytříbeně zdobné, s namodralým osvětlením, si nechám dlouze, velmi dlouze téct na tělo vodu, dokud nebude očištěné. Potom se obleču – přichystal jsem si na to nové šaty – a zamířím do velkého sálu, určeného k obřadu.

Kolem mě vše ztichne. Hlavou mi proběhnou obrazy souhvězdí, supernov, spirálových mlhovin; pramenů, minerálních a nedotčených pouští, rozlehlých panenských lesů; pomalu se nechám prostoupit nezměrností kosmického řádu. Poté klidným hlasem pronesu větu, již jsem se foneticky naučil: „Ašhadu an lá iláha illalláh wa ašhadu anna Muhammadan rasúlul-láh.“ Což přesně znamená: „Prohlašuji, že není boha kromě Alláha, a prohlašuji, že Muhammad je poslem Alláha.“ A bude to; stanu se muslimem.

Recepce na Sorbonně bude mnohem delší. Rediger stále více směřoval k politické kariéře, právě ho jmenovali ministrem zahraničních věcí, takže mu nezbývalo moc času na funkci rektora; přesto bude trvat na tom, že osobně pronese mou

intronizační řeč (a věděl jsem, byl jsem si jist, že si připraví skvělou řeč a bude mu potěšením ji přednést). Budou tam všichni mí kolegové – novinka o vydání Huysmansova díla, které jsem připravil pro Plejádu, se v univerzitních kruzích rychle roznesla, nyní o ní už všichni věděli, rozhodně nejsem druhořadý kolega; a všichni na sobě budou mít taláry, tento slavnostní oděv saúdské orgány nedávno obnovily.

Jistě si naposledy, než pronesu svou odpověď (podle tradice velmi krátkou), vzpomenu na Myriam. Víím, že prožije svůj život v mnohem těžších podmínkách než já. Upřímně si budu přát, aby měla šťastný život – přestože tomu moc nevěřím.

Koktejl bude veselý a protáhne se.

O několik měsíců později přijde nový školní rok a samozřejmě studentky – hezké, zahalené, plaché. Nevím, jak se mezi studentkami šíří informace o prestiži učitelů, ale šířily se odjakživa, nevyhnutelně, a nemyslím, že by se na tom něco zásadně změnilo. Každá z těch dívek, i sebehezčí, se bude cítit šťastná a pyšná, pokud si ji vyberu, a poctěna, že se mnou může sdílet lože. Budou hodny lásky; a já je dokážu milovat.

Tak trochu jako mému otci o několik let dříve se mi naskytne nová šance; a bude to šance na druhý život, moc nesouvisající s tím předchozím.

Nebudu mít čeho litovat.

Poznámka překladatele

Péguyho verše cituji v překladu Bohuslava Reynka (Charles Péguy, *Eva*, Náchod, 2003).

Doslov

Víra tvá tě... spasí?

Ženy se vrátily do domácnosti a k dětem, netráví čas studiem a nevyčerpávají se v zaměstnání. Stát nemusí zajišťovat síť předškolních zařízení, ostatně povinná školní docházka může být ukončena ve dvanácti. Uvolněná pracovní místa zastanou muži, těšící se právu mít více manželek. Legalizuje se tak dnešní situace (nejen stárnoucích) manželů, kteří své zákonné ženy stejně podvádějí s milenkami. Rodinné soužití je idylické, protože žena jako hlava této malé společenské buňky neinvestuje čas, energii a peníze do toho, aby plnila reprezentativní úlohu v zaměstnání (a vracela se domů utahaná, a přesto zde nastupovala druhou směnu v péči o domácnost a děti a v plnění manželských povinností vykonávaných s oboustranně stále uváděným zájmem), ale může se plně realizovat jak v zabezpečení rodinného krbu, tak v tom, že své půvaby nachystá pro toho, kdo si ji vyvolil za manželku... Podivná představa? Nikoli. Víze blízké budoucnosti zachycená v románu *Podvolení* francouzského spisovatele Michela Houellebecqa.

Spokojení občané, mizivá nezaměstnanost, téměř nulová kriminalita, žádná bída: hezký sen kdekoho z nás a základ programu leckteré politické strany. V takovém světě bychom rádi

žili a jistě jsme ochotni pro to i něco udělat. Michel Houellebecq pro nás v románu *Podvolení* – ve francouzské verzi *Soumission* – přesně takový projekt má. A dokonce nejde jen o pouhý plán. Houellebecq se rozhlédl po dnešní politické mapě západní Evropy a zkusil napsat scénář jejího vývoje v nadcházejících dvou desetiletích.

Optimističtější vyhlídky pro budoucnost, příjemnější veřejný prostor, ve všech ohledech lepší život. Berete? Problém však pro evropské čtenáře může být v tom, že podle této románové vize má být nevyhnutelným a vítaným receptem na všechny bolesti současného světa... islám! Zahodíme apriorní nedůvěru a nechme si tuto vizi předestřít v detailech. Mějme na paměti, že jde o scénář autora, který patří k těm nejznámějším ve své zemi i v zahraničí a je dnes jednou z hlavních součástí francouzského kulturního exportu.

Evropa se s potlačením křesťanství vzdala víry, ale i tradičního způsobu života. A nezbylo jí nic – což se projevuje se stále nápadnější naléhavostí. Lidé pohrdli rodinným životem, přestali stát o to mít děti, realizují se pracovní kariérou a zabezpečení ve stáří místo potomků převzal stát. Jak ale demografická křivka klesá, i stát začíná být krátký na to, aby se o své občany postaral. Mladí nevěří hodnotám občanské demokracie, protože ta jim v podstatě nic nedává – jen nezaměstnanost, nulové jistoty, žádnou budoucnost. Pro tuto generaci není problém ničit, co jiní budovali, ubíjet čas násilnostmi. V takové situaci může být nabídka víry v něco, co nás přesahuje, atraktivní pro ty, kdo nemají co ztratit: dnes s údivem sledujeme odchod naverbovaných fanatiků do řad Islámského státu. Stejně ostatně beznadějných mladých lidí využívají i jiní, podobně popisuje situaci v marocké Casabance například (z autorů, kteří byli

do češtiny přeloženi) Mahi Binebine, v románu *Boží koně ze Sidi Moumen*.

Obdobně milou spásou však může být i pro většinové obyvatelstvo víra v cosi pevného, v návrat k hodnotám, které tu existovaly například v patriarchálním modelu společnosti. Houellebecq sice není jediný, kdo k takové představě dnes došel – podobnou analýzu současného světa si můžeme přečíst třeba u našeho Stanislava Komárka –, ale je první, kdo ji rozpracoval do románového projektu.

Co nám podle Houellebecqa chybí jako sůl, je víra – protože víru potřebujeme a v moderním světě jsme ji ztratili. Člověk je zvyklý v něco věřit, a když zjistí, že povrchní život naplněný jen konzumem je málo, když jako François, vypravěč *Podvolení*, pochopí, že ani spirituálně silný zážitek z kostela v křesťanském putovním místě nestačí a nepomáhá, je zřejmé, že nabídka zkusit se najít v jiné víře může být lákavá. V tom, jak tento román islám popisuje, se ale původní náplň náboženství – jako čistě myšlenkového rámce, svého druhu ideologie a filozofického názoru – rychle vytrácí. Tak jak je čtenáři předestírán – nejpregnantněji v rozhovorech vypravěče s jeho kolegou Redigerem, který už cestou přestoupení na tuto víru dávno prošel –, je islám představován především jako praktický návod na život jednotlivce a zejména na uspořádání společnosti. Islám se pak hodí nikoli proto, že by měl být prostředkem, jak pochopit svět a naši existenci v něm, ale čistě jako modus vivendi: redukuje se na ideální model světa s patriarchálním uspořádáním, tradičními hodnotami, s důrazem na roli ženy jako středobodu rodiny. Je to tak trochu mužsky machistický model. Adepti konverze totiž nejsou lákáni na to, že by jim mělo být zaručeno zklidnění a usebrání v modlitbě, že by je

zachránil únik z reality ve studiu Koránu a víra ve vyšší hodnoty či že by dosáhli lepší verze života posmrtného. Hlavní výhodou jinověrců má být to, že jim přestoupení k tomuto náboženství, jež je ve Francii po výhře muslimské politické strany zavedeno v podstatě totalitním způsobem, zajistí kariéru, totiž prestižní zaměstnání s třikrát vyšším platem a relativní svobodou profesionální realizace, a zejména (to našeho hrdinu láká nejvíc) mnohoženství. Konverze je tedy záležitostí povrehní, prospěchářskou. Českému čtenáři až nepříjemně připomene ne tak dávnou zkušenost s komunismem. Našemu čtenáři ale celá ta Houellebecqova konstrukce možná může připadat i mnohem utopističtější, než vlastně je, a to čistě proto, že jde o problematiku, o níž ve Francii vědí víc, protože muslimští spoluobčané a jejich víra jsou součástí jejich životního prostoru v mnohem širší míře než u nás. I tak ovšem román *Podvolení* po uvedení na francouzský trh vyvolal různé reakce. Byl vítán jako důvtipná věštba možné budoucnosti, ale i odsuzován jako příliš negativní či přímo islamofobní. Paradoxně tak kritika odsuzovala to, co chápeme jako jednu z hlavních rolí literatury: její schopnost vyjadřovat se k univerzu, v němž žijeme, a provokovat – otázkami, komentáři, hyperbolickými obrazy.

Podvolení působí jako velmi veristický obraz: odehrává se v době nebezpečně blízké, v reálných kulisách, jež tvoří Paříž a podružně i francouzský venkov, a částečně s reálnými postavami, převážně ze současné francouzské politické scény. Do veřejného prostoru nás vtahuje nejen při líčení atmosféry voleb, ale i při popisu jejich reflexe v médiích a při zobrazení pouličních bouří. Hodně pozornosti je věnováno také univerzitě, akademickým kruhům a jejich od skutečnosti značně separo-

vanému světu. Tím se Houellebecq – po předchozím románu *Mapa a území*, kde podrobně (a rovněž kriticky) popsal francouzské umělecké kruhy, jejich specifický diskurz i způsob fungování – tentokrát přesunul do jiné sféry výsostného území francouzské inteligence a smetánky. Hlásí se tak k tzv. univerzitnímu románu, žánru rozšířenému zejména v USA. Akademické prostředí opět podává velmi poučeně a někdy až s posměšně kritickým nadhledem.

Stejně tak důležitou součástí textu je i reflexe literatury – a také tím Houellebecq navazuje na předchozí román, *Mapa a území*. Tentokrát se do analýz vybraných autorů a polemik s nimi noří mnohem hlouběji. Kromě toho, že základní půdorys románu vychází z inspirace dílem významného spisovatele konce 19. století, J.-K. Huysmansa, a je pokusem o jeho tematickou aktualizaci, je patrné, že Houellebecq do jisté míry soupeří i s experimentální podobou Huysmansova slavného románu *Naruby*. V tomto kontextu nás nepřekvapí, že dějová linka *Podvolení* je takřka nulová: nejde o vděčný příběhový román, neboť Houellebecq vůbec netouží čtenáři nabízet vymyšlený příběh. Naopak, jeho kniha je literární reflexe, čtenáři uvádí do celkem reálné situace, kdy se hrdina snaží dopátrat vysvětlení situace, jež se odvíjí před jeho očima a kterou nečekal a zprvu nechápal. Namísto literárně klasického vševědoucího vypravěče se v tomto románu setkáváme s jakýmsi prototypy náhodných, ale vševědoucích partnerů komunikace. Možná bychom text mohli označit za konverzační, či lépe diskusní román. Většinu informací se totiž dozvídáme právě z dlouhých dialogů vypravěče s několika málo postavami, a tyto informace jsou navíc spíše analytického, někdy prvoplánově didaktického rázu.

Také název románu, jak jej autor vysvětluje přímo v textu, vychází z připomenutí dalšího slavného díla francouzské literatury. Nepříliš rozvitá, ale jasná zmínka v závěrečné části románu uvádí ve své době skandální román Pauline Réageové, *Příběh O*. V něm žena dosáhne štěstí podvolením se milovanému muži v sadomasochistických sexuálních praktikách. Houellebecq tuto verzi vrcholného štěstí zmiňuje v souvislosti s tím, že v islámu člověk (tedy muž) dojde stejné mety, pokud se podvolí Bohu. To samo sebou není nijak fiktivní motiv: podle islámu byli muž a žena stvořeni rozdílní a rolí ženy je být matkou. Islamismus své ovečky nevede k tomu, aby si vážily pozemského života, naopak život teď a tady věřícího pouze vzdaluje od slibovaného života na věčnosti. Největší slabinou je podle islámské víry touha, poněvadž člověka oslabuje. Tyto myšlenky, jistě ne v tak radikální podobě, jsme ovšem u Houellebecqa nacházeli už dříve: v románu *Možnost ostrova* rozvíjel jakousi sci-fi vizi budoucnosti, v níž právě odumření touhy patřilo k hlavním rozdílům člověka v utopistické představě o proměnách, jakými lidské plémě v budoucnosti projde.

Nemusíme ale hledět do daleké budoucnosti, abychom nad tím, kam lidstvo spěje, kroutili hlavou. Ani Houellebecqovy výstižné popisy naší současnosti se nečtou hezky, ač jejich věrohodnost nelze zpochybnit. François, jehož ústy k nám autor promlouvá, působí jako tragický podivín: avšak kdo by se v něm aspoň trochu nenašel? Je jen do krajnosti dotaženou paralelou dnešního žití. Tento tuctový podivín tráví většinu času sám a kromě sexu mu nic nechybí: delší vztah sice bez nadšení, ale celkem stoicky vymění za chvilkové potěšení realizované po rychlém výběru ze stránek seznamek nebo eskortů. Společenský život vlastně nevede, vystačí si s televizí a internetem. Pro-

fesním kontaktům se snaží vyhýbat. Jeho stravování je přímo symbolem jen pro forma ukájených životních potřeb – spokojí se s předvařenými fádny pokrmy ze supermarketu. Pravda, má malý byt a silné auto. Ale k čemu vlastně? Jeho jediným povyražením je práce, ale i kariéra se po dosažení určité mety stává jen odškrtnutou, prázdnou hodnotou: i v prestižním zaměstnání, které si sám zvolil a považoval je za nejlepší variantu trávení času i životních aspirací, postupně jeho zápal chladne, zájem vyhoří, úspěch se zdá zbytečný a marný. Osamělost – tedy život bez stálé partnerky, bez rodiny, bez dětí – se zdá být jedinou realizovatelnou a vlastně i jedinou akceptovatelnou variantou.

V předchozích románech Houellebecq svět jenom kritizoval, popisoval a s opovázlivě cynickou nadsázkou analyzoval minulost a přítomnost, črtal černou, smutnou vizi budoucnosti, a to bližší i poměrně vzdálené. *Podvolení* je v této posloupnosti v podstatě milá představa nedaleké budoucnosti. Představa, jež při prvním seznámení šokuje, vyvolává nejen zděšení, ale i odpor. Posléze však musíme přijmout, že tato verze není úplně vyloučená, i když pro většinu z nás zůstane nereálná nebo nepřijatelná. Román ovšem jistě ani nechtěl být... přijatelný. Nesmíme zapomínat, že čteme román, a tedy fikci. Jinak by Houellebecq knihu označil za esej, myslél-li by ji především jako polemiku, anebo publikoval jako vědeckou práci. Ostatně sám se v rozhovorech nechal slyšet, že scénář úspěšné muslimské politické strany, která ve Francii vyhraje volby, sice není zcela nereálný, ale je velmi nepravděpodobný. A kdyby už se měl rozehrát, přinejmenším by mu to trvalo několik desetiletí. Největší překážku autor sám vidí v tom, že by pro nesmírně rozdrobené muslimské názorové skupiny bylo těžké najít jed-

notný program a postup, dlouhodobě pracovat na ovládnutí širokého veřejného mínění, a to mravenčí prací na lokální úrovni. A zejména by musely mít charismatického a progresivního vůdce schopného kompromisu jak s radikálními souvěrci, tak s možnými spojenci evropské politické scény – všechny tyto podmínky má houellebecqovská strana Muslimská jednota s románovým vůdcem Ben Abbasem do detailů dotažená.

Spisovatel má právo vidět svět po svém a barvitěji. Literatura odedávna refletovala, co se děje kolem nás. A i když jsou už pryč časy, kdy realismus či zejména naturalismus měl přímo v programu nabízet analýzu světa, přispět popisem reálného stavu věcí k jejich vědeckému poznání, i dnes bereme umění – nejen literaturu, ale i výtvarné umění, komiks, film – jako způsob, jakým se z pozice autora vyjádřit k naší současnosti nebo jak ji v roli konzumenta zkusit lépe poznat, pochopit. V prvním rozhovoru, který autor k vydání románu poskytl, sám říká, že cítil jakousi povinnost takový text napsat, vyjádřil se přímo, že je to jeho „řemeslo“. Po určité době, kdy žil v zahraničí – v dobrovolném exilu v Irsku –, najednou byl schopen vidět svou zemi a obecně situaci v západní Evropě, z potřebného nadhledu. Další impulz našel v motivech, které jsou v knize silně přítomné, k nim patří třeba život věčného studenta, jenž i po třicítce neopouští univerzitní prostředí a žije do značné míry odříznut od reálného světa, ponořen například do studia starší literatury, v této románové verzi jde o období, život a dílo J.-K. Huysmansa. Vzhledem k tomu, že takové „vrcholové“ studium znamená skutečně se ponořit do jiných časů a jiného myšlenkového vzorce, může takový badatel celkem reálně dospět k přesvědčení, že i pro něho bude nejlepší volbou konverze – v Houellebecqově první verzi se

vypravěč měl odhodlat po vzoru své literární modly k přestoupení na katolickou víru.

Aktualizace motivu konverze do islámského rámce přenáší celý románový projekt mnohem blíž dnešnímu světu. Politický podtext mu dává další náboj a širší rozměr. Trochu absurdní souvislost nakonec přineslo i to, že v plánovaný den uvedení románu do prodeje došlo k masakru v redakci humoristického týdeníku *Charlie Hebdo*. Jakákoli přímá spojitost byla samozřejmě vyloučena, Houellebecq román psal ve značném předstihu, a ostatně zmíněná událost jeho samotného zaskočila tak, že na určitý čas zrušil předem ohlášený program mediální prezentace a doprovodných akcí – čtení, setkání s novináři i se čtenáři. Román se rozhodně stal jakýmsi pamfletem naší doby či konkrétněji té chvíle, kterou žijeme. Budoucnost ukáže, zda jeho buřičský podtón a tíživá aktuálnost vyprchá. Buď se ukáže jako zábavná fikce, anebo třeba na jeho slova dojde.

Jako všechny Houellebecqovy romány, i tento je buřičský a také smutný. Jako i v jiných knihách, sledujeme zblízka hrdinu naší doby, jenž trpí: je sám mezi všemi. Jeho samota je víceméně dobrovolná, dávno rezignoval na to, že by s tím měl či mohl něco dělat.

Na jedné straně se s ním těžko ztotožňujeme, ta výzva je moc silná: akceptovat konverzi jako výměnu za teplé místo na univerzitě, dobrý plat a státem posvěcenou polygamií! Záleží ale především na tom, jak přečteme poslední stránky a co si odneseme z poslední věty. Rezignace nemusí být jediná možnost.

Jovanka Šotolová

V edici Světová knihovna vyšly tyto svazky:

Anne Michaels: Prchavé okamžiky (svazek 1)
Sebastiano Vassalli: Labuť (svazek 2)
Jorge Amado: Zmizení svaté Barbory (svazek 3)
Hanif Kureishi: Byli jsme si blízcí (svazek 4)
Richard Mason: Tonoucí (svazek 5)
Elie Wiesel: Soudci (svazek 6)
Thomas Brussig: Na kratším konci ulice (svazek 7)
René Depestre: Chvalozpěv na ženu-zahradu (svazek 8)
Cha Āin: Čekání na Lina (svazek 9)
Joanna Scottová: Manekýn (svazek 10)
Nicola Barkerová: Doširoka otevřené (svazek 11)
Philippe Djian: Za rozcestím (svazek 12)
Camille Laurensová: V náruči mužů (svazek 13)
Chuck Palahniuk: Program pro přeživší (svazek 14)
Michael Cunningham: Hodiny (svazek 15)
René Depestre: Jako o závod (svazek 16)
Margaret Atwoodová: Muzeum zkamenělin (svazek 17)
Elie Wiesel: Pátý syn (svazek 18)
Haruki Murakami: Norské dřevo (svazek 19)
Michel Faber: Pod kůží (svazek 20)
Ian McEwan: Pokání (svazek 21)
Chuck Palahniuk: Zalknutí (svazek 22)
Federico Andahazi: Vlámské tajemství (svazek 23)
Graham Swift: Světlo dne (svazek 24)
Camille Laurensová: Láska, román (svazek 25)
Juli Zeh: Orli a andělé (svazek 26)
Haruki Murakami: Na jih od hranic, na západ od slunce (svazek 27)
Michael Chabon: Úžasná dobrodružství Kavaliera a Claye (svazek 28)
Jonathan Coe: Dům spánku (svazek 29)
Tanja Dückerová: Zóna Berlín (svazek 30)
Edith Templetonová: Gordon (svazek 31)
Dorota Masłowska: Červená a bílá (svazek 32)
Philippe Djian: Třenice (svazek 33)
Chuck Palahniuk: Ukolébavka (svazek 34)

Michael Cunningham: Domov na konci světa (svazek 35)
Joost Zwagerman: Šest hvězdiček (svazek 36)
DBC Pierre: Vernon Bůh Little (svazek 37)
Nic Kelman: Holky (svazek 38)
Andrew Sean Greer: Zpověď Maxe Tivoliho (svazek 39)
Jean-Paul Dubois: Život po francouzsku (svazek 40)
Ian McEwan: Sobota (svazek 41)
Juli Zeh: Hráčský instinkt (svazek 42)
Michael Cunningham: Vzorové dny (svazek 43)
Alan Hollinghurst: Linie krásy (svazek 44)
Martin Suter: Odvrácená strana Měsíce (svazek 45)
Chuck Palahniuk: Deník (svazek 46)
Régis Jauffret: Blázinec (svazek 47)
Haruki Murakami: Kafka na pobřeží (svazek 48)
Jonathan Coe: Pár trotlů (svazek 49)
Juan Marsé: Ještěří ocásky (svazek 50)
Michael Chabon: Konečné řešení (svazek 51)
Michel Houellebecq: Možnost ostrova (svazek 52)
Ismail Kadare: Krvavý duben (svazek 53)
Terézia Mora: Den co den (svazek 54)
DBC Pierre: Ludmilina lámaná angličtina (svazek 55)
Julian Barnes: Arthur & George (svazek 56)
Esther J. Endingová: Po Valentýnu (svazek 57)
Ken Kalfus: Americký problém (svazek 58)
Haruki Murakami: Afterdark (svazek 59)
Ian McEwan: Na Chesilské pláži (svazek 60)
E. L. Doctorow: Pochod k moři (svazek 61)
Chuck Palahniuk: Strašidla (svazek 62)
Graham Swift: Zítřek (svazek 63)
Laurent Quintreau: Hrubá marže (svazek 64)
Kiran Desai: Dědictví ztráty (svazek 65)
Claire Messudová: Císařovy děti nemají šaty (svazek 66)
Nancy Hustonová: Rodová znamení (svazek 67)
Wendy Guerra: Všichni odcházejí (svazek 68)
Richard Powers: Stopy paměti (svazek 69)
Jonathan Littell: Laskavé bohyně (svazek 70)
Don DeLillo: Padající muž (svazek 71)
Michael Chabon: Židovský policejní klub (svazek 72)
Lloyd Jones: Pan Pip (svazek 73)

Haruki Murakami: Konec světa & Hard-boiled Wonderland (svazek 74)
Steven Hall: Čelisti slov (svazek 75)
Gilles Leroy: Alabama song (svazek 76)
Juli Zeh: Temná energie (svazek 77)
Chuck Palahniuk: Snuff (svazek 78)
Sebastian Barry: Tajný deník (svazek 79)
Jasutaka Cucui: Peklo (svazek 80)
Anne Enrightová: Shledání (svazek 81)
Anne Michaels: Zimní krypta (svazek 82)
Paolo Giordano: Osamělost prvočísel (svazek 83)
Haruki Murakami: Sputnik, má láska (svazek 84)
Tim Davys: Amberville (svazek 85)
Nuria Amat: Ať na mě přší život (svazek 86)
Ian McEwan: Černí psi (svazek 87)
Julian Barnes: Žádný důvod k obavám (svazek 88)
Peter Murphy: Sezona v pekle (svazek 89)
Romain Slocombe: Lolita komplex (svazek 90)
Chuck Palahniuk: Neviditelné nestvůry (svazek 91)
Sofi Oksanen: Očista (svazek 92)
Haruki Murakami: O čem mluvím, když mluvím o běhání (svazek 93)
E. L. Doctorow: Homer a Langley (svazek 94)
Harry Mulisch: Objevení nebe (svazek 95)
Chuck Palahniuk: Pygmej (svazek 96)
Luis Leante: Pamatuj, že tě mám rád (svazek 97)
Ian McEwan: Nevinný (svazek 98)
Michael Thomas: Do dna (svazek 99)
Juan Marsé: Dívka se zlatými kalhotkami (svazek 100)
Haruki Murakami: Po otřesech (svazek 101)
Leon de Winter: Právo na návrat (svazek 102)
Delphine de Vigan: Ani později, ani jinde (svazek 103)
Chuck Palahniuk: Klub rváčů (svazek 104)
Colum McCann: Co svět světem stojí (svazek 105)
Adam Foulds: Vířící bludiště (svazek 106)
Sacha Sperling: Bludy z nudy (svazek 107)
Helene Hegemann: Axolotl roadkill (svazek 108)
Jasutaka Cucui: Konec stříbrného věku (svazek 109)
Ian McEwan: Solar (svazek 110)
Michael Cunningham: Za soumraku (svazek 111)
Colum McCann: Zoli (svazek 112)

Michel Houellebecq: Mapa a území (svazek 113)
Delphine de Vigan: No a já (svazek 114)
Giorgio Vasta: Hmatatelný čas (svazek 115)
Paul Harding: Tuláci (svazek 116)
Tom McCarthy: C (svazek 117)
Ned Beaman: Boxer, brouk (svazek 118)
Patrick Lapeyre: Život je krátký a touha bez konce (svazek 119)
Sofi Oksanen: Stalinovy krávy (svazek 120)
Don DeLillo: Cosmopolis (svazek 121)
Chuck Palahniuk: Prokletí (svazek 122)
Michel Houellebecq: Rozšíření bitevního pole (svazek 123)
Julian Barnes: Vědomí konce (svazek 124)
Howard Jacobson: Finklerovská otázka (svazek 125)
Jennifer Eganová: Návštěva bandy rváčů (svazek 126)
Ian McEwan: Amsterdam (svazek 127)
Simon Urban: Plán N (svazek 128)
Goce Smilevski: Freudova sestra (svazek 129)
Delphine de Vigan: Noc nic nezadrží (svazek 130)
Rikki Ducornet: Kabinet (svazek 131)
Ian McEwan: Dítě v pravý čas (svazek 132)
Haruki Murakami: 1Q84 Kniha 1 a 2 (svazek 133)
Juan Marsé: Kaligrafie snů (svazek 134)
Stephen Kelman: Dobré ráno, Harri (svazek 135)
Alan Hollinghurst: Cizí dítě (svazek 136)
Jonas T. Bengtsson: Pohádka (svazek 137)
Jenni Fagan: Panoptikon (svazek 138)
Jasutaka Cucui: Paprika (svazek 139)
Cha Āin: Rekvie za Nanking (svazek 140)
Andrew Krivak: Dlouhý návrat (svazek 141)
Sofi Oksanen: Čas ztracených holubic (svazek 142)
Toni Morrisonová: Domov (svazek 143)
Kevin Maher: Pole (svazek 144)
Ian McEwan: Mlsoun (svazek 145)
Paolo Giordano: Tělo (svazek 146)
Haruki Murakami: 1Q84 Kniha 3 (svazek 147)
Peter Buwalda: Bonita Avenue (svazek 148)
Michael Chabon: Telegraph Avenue (svazek 149)
Therese Anne Fowlerová: Z jako Zelda (svazek 150)
Deborah Levy: Doplatat domů (svazek 151)

Mohsin Hamid: Jak nechutně zbohatnout v rozvojové Asii (svazek 152)
Nihad Sirees: Ticho a vřava (svazek 153)
Alissa Nutting: Tampa (svazek 154)
John Lanchester: Chceme to, co máte vy (svazek 155)
Michael Cunningham: Tělo a krev (svazek 156)
Jennifer Eganová: Hrad (svazek 157)
Dorota Masłowska: Zabíla jsem naše kočky, drahá (svazek 158)
Solange Bied-Charreton: Enjoy (svazek 159)
Chuck Palahniuk: Ztracení (svazek 160)
Pierre Lemaitre: Na shledanou tam nahoře (svazek 161)
Paul Harding: Enon (svazek 162)
Haruki Murakami: Kronika ptáčka na klíček (svazek 163)
Sofi Oksanen: Baby Jane (svazek 164)
Boris Razon: Palladium (svazek 165)
Haruki Murakami: Bezbarvý Cukuru Tazaki a jeho léta putování (svazek 166)
NoViolet Bulawayo: Chtělo by to nový jména (svazek 167)
Julian Barnes: Roviny života (svazek 168)
Ian McEwan: Betonová zahrada (svazek 169)
Michael Cunningham: Sněhová královna (svazek 170)
Chuck Palahniuk: Tvé překrásné já (svazek 171)
Kámel Daúd: Meursault, přešetření (svazek 172)

Světová knihovna
Svazek 173

Michel Houellebecq
Podvolení

Z francouzského originálu *Soumission*
vydaného nakladatelstvím Flammarion
v Paříži roku 2015
přeložil Alan Beguivin
Obálku navrhl Ivan Brůha
Redigovala a doslov napsala Jovanka Šotolová
Odpovědný redaktor Jindřich Jůzl
Technická redaktorka Martina Adlová
Počet stran 248
Vydala Euromedia Group, k. s. – Odeon,
Nádražní 30, 150 00 Praha 5,
v roce 2015 jako svou 7989. publikaci,
v Odeonu publikace 586.
Sazba SF SOFT, Praha
Tisk TBB, a. s., Banská Bystrica
Vydání první

Naše knihy dodává na trh Euromedia – knižní distribuce,
Nádražní 32, 150 00 Praha 5
Zelená linka: 800 103 203
Tel.: 296 536 111
Fax: 296 536 246
objednavky-vo@euromedia.cz

Knihy lze zakoupit v internetovém knihkupectví
www.bux.cz